

Uvodnik

Mirjam Bratina

Znova v šolo

Ta teden so se odprla v naši deželi vsa vrata vzgojno-izobraževalnih ustanov: od vrtcev pa do višjih šol. Predvsem prvošolci in njihovi starši nestrpnost, z zanimanjem in radovednostjo, pa tudi s strahom pričakujejo začetek novega šolskega leta. Za vsakega otroka je vstop v šolo pomembna življenjska prelomnica, ko se otrok vključuje v novo socialno okolje, se prilagaja zahtevam učno-vzgojnega procesa, spoznava nove sošolce, učitelje. Pedagogi svetujejo, naj starši skušajo otroku pomagati, da si izoblikuje ustrezne delovne navade tako, da skupaj izdelajo pravila za delo in prosti čas, za interesne dejavnosti, igro. Dogovorijo naj se tudi o posledicah morebitnih kršitev pravil, saj je postavljanje meja nujno za otrokov skladni razvoj v vztrajno, odgovorno osebo.

Ne le za prvošolce, ampak tudi za druge šolarje je izjemno pomembno, da so starši do šole pozitivno naravnani, saj otroci ponotranjijo njihova občutja. Tudi če so imeli starši ali njihovi otroci v preteklosti z učitelji kakršnokoli negativno izkušnjo, naj bo šolsko leto priložnost za nov začetek. Otroka spodbudimo, da sam predlaga rešitve za odpravo težav, pred njim pa vselej poudarimo željo po sodelovanju in pogovoru z učitelji ter se izogibajmo napadalnosti in kritiziranju. Seveda naj bi učitelji prisluhnili potrebam posameznih učencev in jih znali ustrezno motivirati. Konstruktivni dialog med šolo in starši bo pripomogel k reševanju stisk šolarjev. To so koristni nasveti psihologov na začetku šolskega leta in smo jih šolniki, ki smo se udeležili vsakoletnega uvodnega seminarja, že večkrat slišali. Vendar se šola spopada tudi s številnimi drugimi problemi. Naj bo začetek šolskega leta priložnost za razmislek o tem, kaj se dogaja z našo šolo, kaj pričakujemo od tega temelja naše manjšine (kot šolo radi poimenujemo). Vsekakor je začetek pouka medijski dogodek, ko se vzgoji in izobraževanju končno posveti malo več medijskega prostora. Ali pa seveda takrat, če se zgodi kakšno nasilno dejanje med učenci, če ima učitelj nepravilen odnos do učencev ipd... To so pač novice, ki dvignejo branost časnika oziroma gledanost televizije. Gotovo je, da se globalna družbena in gospodarska kriza odraža tudi na vzgojno-izobraževalnem področju. Šole se spopadajo z velikimi finančnimi težavami, saj primanjkuje denarja za nakup osnovnih sredstev, kot so toaletni papir, milo, kreda... Še huje je, da se zmanjšuje vzgojno-izobraževalna ponudba (nadmestjanje bolnih učiteljev, ekskurzije, tečajji). V našem zamejskem šolstvu je letošnje šolsko leto še bolj negotovo: združujejo ali zapirajo razrede, zmanjšujejo stolice za učno in neučno osebje (in to kljub zaščitnemu zakonu), na Gorškem že drugo leto ni vpisov na poklicno šolo "Cankar".

Vsa širša družba bi morala opraviti temeljit razmislek o tem, kakšno šolo dejansko potrebujemo. Najprej bi bila potrebna kritična evalvacija šolskega sistema in analiza učinkov, ki jih ima na udeležence. To pa ne pomeni le kritiziranje učnega kadra, na kar se diskusija o šoli večkrat zreducira. Vprašati bi se morali, kaj mlada tako imenovana "google generacija", ki je tehnološko zelo razgledana, resnično potrebuje. Kako mladim v današnjem kompleksnem in spremenljivem svetu posredovati znanje, ga ovrednotiti in jim pokazati, kako se znajti v navideznem informacijskem preobilju?! Kako jih vzgajati v samostojne in odgovorne osebe? Vsekakor bi bilo potrebno postaviti jasne cilje in zahteve, na kakšen način šolo prilagoditi hitrim družbenim spremembam.

/ stran 2

Bazovica 2010

Foto IG

Gmajna kot simbol slovenskega in italijanskega antifašizma

Ob tem jubileju smo se zbrali v Bazovici, ker nam ni vseeno in ker nečemo pozabiti, da so morali ljudje, ki so imeli pogum in ki so imeli vizijo svobodnega sveta, izgubiti tisto, kar je najdražje, življenje, da lahko zdajšnje generacije Slovencev, Italijanov, Hrvatov in drugih živimo svobodno življenje s polnimi pljuči". S temi besedami je predsednik slovenske vlade Borut Pahor nagovoril množico, ki se je v nedeljo, 12. septembra, zbrala na bazovski gmajni, da bi ob osemdesetletnici usmrtnice Ferda Bidovca, Franja Marušiča, Zvonimirja Miloša in Alojza Valenčiča ponovno potrdila svoje prepričanje o veličini vrednot, za katere so žrtvovali svoja življenja štirje bazovski junaki. Predsednik Pahor je namreč v svojem posegu jasno svaril prisotne, da se

Foto IG

mora današnja družba glede na izkušnje dvajsetega stoletja še kako vprašati, kateri ideali jo navdihujejo in katerim idealom se danes predaja. "Ali so to ideali filozofij in ideologij o večvrednosti nekega človeka, rase, vere in političnega

prepričanja ali pa misel in vera, da smo vsi enaki, čeprav smo si različni"? Vsi skupaj moramo spoštovati, hrabriti in bodriti drug drugega ter živeti skupaj, v sožitju, "in ne v strahu pred prihodnostjo, ampak z velikim upanjem za prihodnost", je dejal premier, ki so ga spremljali še minister za šolstvo in šport Igor Lukšič, slovenski veleposlanik v Rimu Iztok Mirosič, generalna konzulka v Trstu Vlasta Pelikan in konzulka Bojana Cipot ter predsednik Območnega združenja veteranov vojne za Slovenijo mesta Ljubljane in predsednik Zveze slovenskih častnikov, Miha Butara. Ljudje, kot so bazovski junaki, "so nam dali v naše roke odgovornost, da danes za ta in naslednji rod poskrbimo za to, da se nekatere temne sence prejšnjega stoletja ne bi nikoli več povrnile", je še poudaril premier Pahor. Zato je potrebno nagovarjati mlade, "da storijo vse za to, da spoštujejo drug drugega, da verujejo drug v drugega, da se bodrijo med seboj in to ne glede na nacionalno pripadnost, ne glede na versko prepričanje, ne glede na politične ideale."

In ravno mladi so bili med osrednjimi snovalci

spominske svečanosti, ki je bila zaradi okroglega jubileja še toliko bolj slovesna. Pred spomenikom, v lepo urejenem spominskem parku, so taborniki Rodu modrega vala in mladi predstavniki Slovenske zamejske skavtske organizacije v toplem simbolnem objemu čuvali spomenik štirih junakov, ki so ga ob koncu slovesnosti bogatili venci številnih organizacij (vlade RS, krovnih organizacij SSO in SKGZ, stranke Slovenska skupnost, tržaške pokrajine in okoljskih občin) borčevskih organizacij in drugih). Pred tisočero množico pa je z ubranim petjem nastopil združen mladinski pevski zbor Trst pod vodstvom Aleksandre Pertot; mladi recitatorji (Mairim Cheber, Patrizia Jurincic in Matija Kralj), pesalke organizacije Mosp pod vodstvom Raffaele Petronio in godbeniki godbe Viktor Parma iz Trebča pod vodstvom Luke Carlja so suvereno dopolnjevali bogat program v režiji Marijana Bevka, ki ga je kot po tradiciji uvedel predsednik Odbora za proslavo Bazoviških junakov Milan Pahor.

Igor Gregori
/ stran 10

Višješolel pezer!

prijave na razpis
sprejemamo
do 20. 9. 2010

Podrobnejše informacije na
www.zssdi.it

ali v uradih
Združenja slovenskih športnih društev v Italiji
v Trstu, ul. Cicerone 8, tel: 040 635627
In Gorici, C.so Verdi 51/int., tel: 0481 33029

Svet slovenskih organizacij

Programski dokument o razvojnih smernicah ustanov in organizacij Slovencev v Italiji

16

Seja Izvršnega sveta SSO

V pretresu težave v Reziji, šolstvo in še marsikaj

Izvršni odbor Sveta slovenskih organizacij se je, po krajšem poletnem premoru, spet sestel na svoji redni seji, ki je bila 8. septembra v Čedadu. Predsednik Drago Štoka je uvodoma predstavil dogajanje v Reziji, kjer so razmere napete. Razvoj dogodkov in sedanje stanje je podrobneje prikazal Sandro Quaglia. Poudaril je neprijetno vzdušje in ustrahovanja, ki so

jih ob izdaji dvojezične izkaznice izzvali prenapeteži; ti želijo dokazati neslovenski izvor rezizjanskega narečja. Anketa in sprejem spornega sklepa občinskega odbora o izvzemu Rezije iz območja izvajanja zakona 38/01 sta še dodatno zaostriła odnose v rezizjanski skupnosti. Izvršni odbor je izrazil vso solidarnost predstavniku in vsem domačinom iz Rezije in naglašil, da morajo predstavniki javnega reda in oblasti spoštovati že priznane pravice manjšine in oblasti.

Ob odprtju šolskega leta so člani Izvršnega odbora namenili posebno pozornost šolski problematiki, še posebej otvritveni slovesnosti seminarja za slovenske šolnike, na katerem sta se predsednika krovnih organizacij, Štoka in Pavšič, srečala z načelnikom za

slovenske šole v deželi Furlaniji Julijski krajini. Tomaž Simčič je podčrtal problem krčenja osebja na slovenskih šolah. Predsednika krovnih organizacij sta se obvezala, da bosta pred pristojnimi organi zagovarjala specifično slovenske šole, ki med drugim temelji tudi na mednarodnih sporazumih.

V predsednikovem poročilu so izstopali vprašanje obstoja gorske skupnosti v Terski in Nediški dolini, začasna prostorska ureditev špeterske šole in 45. izvedba študijskih dnevov Draga 2010, ki se je zapisala med eno najbolj uspešnih tako po številu udeležencev kot po kakovosti ugodnih predavateljev. Člani Izvršnega odbora so nato temeljito razpravljali o dokumentu, ki želi urediti delovanje in posodobiti organiziranost naše narodne skupnosti in ga je pripravila posebna komisija, ki jo je pred meseci imenoval sam Izvršni odbor. Gre za razvojne smernice ustanov in organizacij slovenske narodne skupnosti v Italiji. Dokument je bil ta teden izročen slovenskemu tisku in občilom ter celotni slovenski in italijanski javnosti.

Drago Štoka

S I. strani Znova v šolo

Letos se začenja prvo leto reforme Gelmini na višjih šolah (zanimiv podatek, da temeljite reforme višje šole ni bilo že več kot 80 let), ki prinaša nekatere novosti: od zmanjšanja števila učnih ur, uvajanja drugač-

nega predmetnika za posamezne smeri, določanja obveznih dni prisotnosti pri pouku do poudarjanja pomena ocene izvedenja (če ni pozitivna, mora dijak ponavljati razred).

Veliko je bilo kritik te reforme, največji očitke je, da ni utemeljena na pedagoških temeljih in ni prilagojena hitrim družbenim spremembam, ampak gre le za

“finančno reformo”, ki krči že tako osiromašena sredstva, namenjena šoli.

Kljub vsem težavam pa je prav, da začnemo šolniki pouk z optimizmom in dobro voljo, da skušamo ovrednotiti vse, kar je pozitivno, da se potrudimo zgraditi dobre odnose med seboj, predvsem pa z učenci, da skušamo premostiti težave in usmeriti svojo pozornost v kvalitetno poučevanje.

Interpelacija deželnega svetnika SSK Gabrovca predsedniku Tondu Kdo odgovarja za nedovoljena vrtanja na zasebni zemlji?

Vrtanja v globine Krasa, ki naj bi služila načrtovanju nove trase za visokohitrostni podzemni 5. koridor, so tako med domačini kot tudi med krajevnimi javnimi upravitelji vzbudila nemalo začudenja in tudi odločne reakcije. Zadnji tak primer je izpred nekaj dni,

ko so člani kriške srenje ugotovili, da podjetje iz Genove vrta in poškoduje njihova zemljišča brez vsakega dovoljenja. Zato je deželni svetnik SSK Igor Gabrovec na predsednika deželnega odbora Renza Tonda naslovil nujno interpelacijo, s katero od uprave zahteva prevzem odgo-

vornosti za nedopustno postopanje na zasebni lastnini, ki je povrh vsega še zaobjeta v zaščitena območja SIC-ZPS. Za ta območja Gabrovec navaja, da so lastniki že dolgo let podvrženi posebno strogim pogojem, ki so doslej omejevali vsako kmetijsko delo na terenu. Na ista pravila morajo biti toliko bolj vezani tuji subjekti.

Deželni svetnik Gabrovec pri tem opozarja na dejstvo, da se vrtanja vlečejo že celo poletje, glede njihovega smisla in razlogov pa niso bili podrobneje informirani ne prebivalci in, tako se zdi, niti občinske uprave. Zaradi povedanega deželni svetnik SSK sprašuje deželno upravo, kdo je subjekt, ki koordinira postopke načrtovanja nove trase, in ali je sploh kdo upošteval potrebo, da se za vsak poseg na zasebnih zemljiščih doseže tudi konsenz lastnikov, ki naj mu sledi primerna odškodnina. Prav tako je Gabrovec izrazil nujno, da Dežela poskrbi za jasno in popolno informacijo. To, da se deželni upravi očitno zelo mudi, še ni zadosten razlog, da po hitrem postopku pomete z osnovnimi pravicami lastnikov in krajevnih skupnosti, ki imajo vedno pravico in dolžnost, da so soudeležene.

Na dnu...

Ob oblikovanju gibanja Prihodnost in svoboda Razkol med Finijem in Berlusconiem

Že ob formalni ustanovitvi enotne desnosredinske stranke Ljudstva svobode v začetku leta 2008 v vidiku parlamentarnih volitev, in to na pritisk predvsem voditelja gibanja Naprej Italija Berlusconi, so dobri poznavalci idejne in akcijske naravnosti Nacionalnega zavezništva izrazili dvome, da bo to lahko shajalo z Berlusconijevimi avtoritarnimi metodami v stranki in na ravni odnosov z drugimi političnimi skupinami. Zato je Fini prvo ponudbo za ukinitve Nacionalnega zavezništva in zlitje v novo enotno stranko precej polemično odklonil. Ko pa je videl, da njegovi najozži sodelavci v vodstvu stranke soglašajo z novim Berlusconijevim političnim načrtom, je pod silo razmer nekako klonil, iz bojzani, da bo v stranki ostal osamljen, če se ne pridruži novi stranki, ki so ji takratne politične razmere po padcu Pro-

dijske vlade omogočale prepričljivo zmago na bližajočih se parlamentarnih volitvah in da bo Severna liga kot samostojni zaveznik podprla Berlusconi. Prav Ligi je bila poverjena naloga, da izdela nov volilni zakon, ki opravlja možnost dajanja osebnih preferenc kandidatom in uvaja zaprte kandidatne liste, ki jih odobrijo vsedržavna tajništva strank.

Tako zamišljen in po parlamentu odobren volilni postopek je nagradil predvsem Ljudstvo svobode v zavezništvu s Severno ligo. Ta naveza je kot zmagovita koalicija poleg redno izvoljenih parlamentarcev prejela še dodatne mandate, tako da je dosegla v novem parlamentu nad 60% večino, kar je še posebno prišlo do izraza v poslanski zbornici. Nova Berlusconijeva vlada je napovedala nov način vladanja in izvedbo pomembnih reform na raznih področjih. Soustanovitelj skupne stranke Ljudst-

va svobode Gianfranco Fini je tako postal predsednik poslanske zbornice. Potek nove zakonodajne dobe je pokazal, da ima Berlusconi (predsednik Ljudstva svobode in vlade) daleč prevladujočo moč. Širših odločujočih organov v stranki dejansko ni, kakor tudi ni bilo predhodnih razprav o raznih problemih in zadevnih odločitvah. O vsem je odločalo in odloča ožje predsedstvo stranke, ki ga povsem obvladuje Berlusconi. Številni predstavniki nekdanjega nacionalnega zavezništva, ki so bili

pravljane in izražanje tudi različnih stališč. V tem smislu je Fini javno nastopil na izrednem zasedanju vsedržavnega sveta stranke minulega 22. aprila ob številni prisotnosti medijev; na tem je prišlo do ostrega besednega spopada med njim in Berlusconiem in žuganja s prsti. Stranko Ljudstva svobode pa je označil za slabo kopijo nekdanjega gibanja Naprej Italija, okrepljeno z nekaterimi “polkovniki” nekdanjega Nacionalnega zavezništva, ki so pripravljeni slediti novemu generalu.

Da je politični spor med Finijem in Berlusconiem nepovraten, se je pokazalo na srečanju ožjega vodstva Ljudstva svobode 29. junija, na katerem je predsednik Berlusconi prebral sprejeto resolucijo o nezdržljivosti Finijevih stališč s strankino organizacijo in njeno učinkovitostjo in odreja njegovo izločitev iz Ljudstva svobode, ne da bi se mu dala možnost zagovora.

Vse navedeno dogajanje in še druge stvari je Fini ostro obsodil na množičnem prazniku novega gibanja Prihodnost in svoboda v kraju Mirabella pri Ferrari, kjer mu je svojčas stadije učinkovitostjo in odreja njegovo izločitev iz Ljudstva svobode, ne da bi se mu dala možnost zagovora.

ri vodja fašistične stranke MSI Almirante predal nasledstvo stranke. Omenjeno gibanje ni še formalno ustanovljeno kot nova stranka, temveč ga za zdaj usmerja samostojna parlamentarna skupina Finijevih privrženec, katerih glasniki je senator Bocchino. Za dokončanje sedanje zakonodajne dobe je Fini predlagal poseben dogovor z Berlusconiem. Ta Finijeva poteza je spravila Berlusconijevo Ljudstvo svobode v politično zadrego, ker tudi takojšnje nove volitve Berlusconi ne jamčijo več zmag.

Ob zgodbah razhoda med soustanoviteljem Ljudstva svobode pa se moramo zamisliti v to, da mora nekdanji vodja neofašistične stranke Ljudstva svobode in njegove voditelje učiti osnovnih načel demokracije in spoštovanja tudi različnih stališč znotraj stranke.

Alojz Tul

vajeni sodelovati pri razpravah in odločitvah stranke, se niso mogli sprijazniti s takšnim pomanjkanjem notranje dialektike. Na to razpoloženje je večkrat opozoril Fini, ki je Berlusconiju očital vodenje stranke v “kasarniškem duhu” in zahteval demokratično diskusijo in sklepanje v stranki. To pa so Berlusconi in njegovi najozži sodelavci stalno odklanjali, češ da tako množična stranka, kot je Ljudstvo svobode, si ne more privoščiti tveganja, da bi notranje razprave v širšem krogu ovirale delovanje vlade, kot se je dogajalo v prejšnjih desetletjih. Predsednik zbornice in soustanovitelj Ljudstva svobode je tako prišel do spoznanja, da Berlusconijeva avtoritarna vodenja stranke in državne politike ne bo mogoče odpraviti s prepričevanjem, temveč je potrebna javna kritika in povezano nastopanje vseh tistih pripadnikov stranke, ki želijo sproščeno raz-

Berlusconi in Fini

Povejmo na glas

Lepe besede, nelepa dejanja

Pred nedavnim je bil ponovno objavljen podatek, koliko posamezne države namenijo družini in materinstvu. Znotraj Evropske unije je povprečju 2,1 odstotka bruto domačega proizvoda, pri čemer se npr. Danska ponaša kar s 3,7 odstotka, Nemčija z 2,8 in Francija z 2,5. Med državami, ki so v zavzetosti za družino dokaj pod povprečjem, zasledimo Veliko Britanijo z 1,5 odstotka, še nižje pa Španijo in Italijo z zgolj 1,2 odstotka domačega proizvoda. Več kot osupljivo je, da družini najmanj namenijo katoliške najmočnejše države, kjer je treba k Španiji in Italiji prišteti še Poljsko. Kako je mogoče, da prav države, v katerih se o družini in materinstvu kot vrednoti največ govorijo, odmerjajo tej osrednji postavki tako skromen delež? Lahko pa vprašanje izrazito razširimo s prepričevanjem, da bi moral biti prispevek vseh državnih politik za tako važen del človekovega življenja vsekakor in povsod znatno višji. Toda namen našega razmišljanja je osvetliti razdaljo, če že ne prepad, med lepimi besedami in zagotovo nelepimi dejstvi oziroma dejanji, ali drugače povedano, preveriti verodostojnost obstoječe etike, bolj neetike, o čemer je bilo veliko povedanega na letošnji Dragi. Brez slabe misli namreč človeka preveva občutek, da smo se kot družba in s tem tudi kot posamezniki v veliki meri utopili v lepih besedah in dobrih namelih, od katerih pa je premalo stvari spremenjenih v dejanja. Imamo torej dobre namene in lepo govorimo, vendar se s tem prevečkrat tudi vse konča. Rezultat je

nekakšna bleščeča samoprevara, da so naši dobri nagibi in izjave že vrlina sami po sebi. Še slabše pa je, da postajamo prepričani, kako so dobri nameni naša vsežajemajoča in kar popolna uresničnost in da nam zato ni potrebno storiti nič več od tistega, kar smo že storili, v resnici pa ne storili. Tako utrjujemo vsesplošno družbeno neetiko in prav nič nas pri tem ne moti, saj nas visoke institucije vztrajno prepričujejo, kako je vse v najlepšem redu, pa čeprav za družino naredimo premalo, pa čeprav je premalo solidarnosti, pa čeprav premalo storimo za duhovne vrednote in dopuščamo, da nam vse bolj vladata trdosrčen ekonomski vidik in zadovoljevanje z materialnimi dobrinami. Vse naj bi bilo potemtakem dobro in prav, toda neke v sebi čutimo, da ni tako, ker smo nemirni in moramo odganjati tesnobo, pri čemer se tu pa tam zavedamo, da bi bilo treba ubrati neko drugo pot, za katero pa ni moči in ne časa. Premalo, da bi bili spokojni, je v nas nagiba v smeri etike, ki daje tista nepogrešljiva zadoščenja in vire energij, ki nam jih nobena druga stvar ne more dati. Vse preveč nam je tuja in nenavadna iskrena pozornost do sočloveka, kar etika v bistvu je. Pozabili smo iskati rešitev, kjer se slednja nahaja, rešitev, po kateri človek v svoje dobro na osebni in družbeni ravni podpre in podpira sočloveka, kadar le-ta podpora potrebuje. Zato se za nič prelomnega ne opredelimo, kot da o svoji usodi sploh več ne odločamo.

Janez Povše

POGOVOR Milena Padovan

Dobra šola zahteva investicije, ne pa krčenja sredstev!

Ravnateljica izobraževalnega zavoda Jožef Stefan in tehničnega zavoda Žiga Zois Milena Padovan smo srečali v šolskem poslopiju na ul. Weiss v Trstu, kamor se je pred letom dni preselil zavod Zois, potem ko so začeli preurejati prostore na Vrdeški cesti. Ravnateljica Padovan je nastopila ravnateljsko mesto v ključnem trenutku, bodisi zaradi šolske reforme v italijanskem šolskem sistemu bodisi zaradi lokacijskih preobratov obeh šolskih ustanov. "Zavod Žiga Zois se je lani delno preselil v prostore na ul. Weiss. Z letošnjim šolskim letom bosta nekdanja trgovska smer in geometrska smer združeni "pod isto streho": to ne le z lokacijskega vidika, temveč tudi iz organizacijskega. Z reformo bodo namreč prvi razredi posameznih smeri združeni. Letos bo tako DTTZG preimenoval v Državni tehnični zavod s slovenskim učnim jezikom Žiga Zois, katerega predmetnik bo ločen v dve študijski smeri. Nekdanja trgovska smer bo tako postala Ekonomsko področje, ki bo dijakom nudilo izobraževanje v upravnih, finančnih in marketinških področjih, nekdanja geometrska smer pa bo po novem Tehnološko področje s smermi gradnje, okolja in teritorija. Glede predmetnika ni bistvenih sprememb: trgovci bodo imeli podobne končne kompetence kot v preteklosti, prav tako geometriji".

Kako ocenjujete novo podoba vaše šole v luči reforme?

Glede vsebin in končnih kompetenc ter načina dela nimamo konkretnih informacij. Razpolagamo zgolj s t. i. osnovnimi smernicami, ki navajajo za vsak predmet prvih razredov poldrugo stran vsebine, ki bi jo med šolskim letom obravnavali. To je vse, zato menim, da so bile priprave na reformo dokaj skromne. Z dejansko vsebino učnih ur si pač moramo pomagati sami.

Kaj to pomeni?

Eden izmed razlogov pri uvedbi reforme se je nanašal na dejstvo, da bi morali profil dijaka oblikovati na podlagi kompetenc, kar menim, da je pravilno: v to smer se premika tudi splošni evropski šolski sistem. V tem vidiku se predmetniki ne načrtujejo po zaprti "predalčkasti" vzoru, temveč na temelju meddisciplinarnega pretakanja informacij, s katerimi bo dijak dosegel znanje in spretnosti na določenem področju.

No, jasne smernice, kako to početi, nam še niso znane. Za zdaj bomo s tovrstno varianto uskladjali delovanje obeh prvih razredov, od drugega razreda dalje pa bo poučevanje potekalo po ustaljeni navadi. Problem je še v tem, da so nam za obe smeri na tehničnem zavodu Zois skrčili dve uri pouka v drugem, tretjem in četrtem razredu. To je posledica finančnih manevrov, kar pa jasno izpričuje dejstvo, da je reforma nastala zgolj zaradi krčenja sredstev. Vemo

pa, da bi dobra šola zahtevala investicije.

Za slovensko šolo je namreč specifično to, da je slovenska: kako se šolska reforma loteva te specifičnosti?

Reforma naše specifičnosti ne jemlje v poštev. Reforma so odobrili zelo pozno (šele marca), tako da je začetek šolskega leta celo v italijanskih šolah zelo kaotičen. Zato je težko, da

Foto IG

bi si slovenske šole izborile pravico do upoštevanja svoje specifičnosti. Trudimo pa se; v zadnjih mesecih smo evidentirali kar nekaj specifičnih problemov, ki bi našo šolo še posebej prizadeli.

Se pravi?

Konkretnije to vemo, da po Italiji uvajajo razrede, ki imajo tudi po trideset dijakov. Pri nas so ti parametri neureničljivi. Prav zato na zavodu Zois tvegamo poenotenje razredov: število vpisanih, ki bi nam nekoč jamčilo možnost uvajanja ločenih prvih razredov za posamezno smer, bo letos zagotovilo uvajanje enega samega razreda. To je slabo, ker tehnični zavodi pripravljajo dijake na specifične kompetence, ki temeljijo na profilirani didaktični ponudbi. Prisiljeni smo zato v združevanje razredov, kjer del pouka poteka skupno za vse dijake, ločeno pa le pri specifičnih predmetih.

Koliko je vpisanih na ekonomsko področje, koliko pa na tehnološko?

Deset dijakov se je vpisalo na upravno smer, devet pa na gradbeno smer. Naše zahteve smo zato predstavili pristojnim.

Kdaj pa va bo znan odgovor?

Ne vem, kdaj in ali ga bomo sploh prejeli!

Kakšen pa je položaj na zavodu Jožef Stefan?

Zavod Stefan je bil letos zaradi reforme v velikih težavah. Glede na reformo smo se že lani na osnovi sheme pravilnika (kar je predhodna oblika že omenjenih osnovnih smernic) zavedali, da so poklicni zavodi – kakršen je bil in je dejansko še danes zavod Stefan – v še večjih težavah kakor tehnične šole. Veliko več je nejasnosti. Ni nam še znano, ali bomo imeli po tretjem letniku vmesni kvalifikacijski izpit. O tem se še dogovarjajo ministrstvo in dežele. Prav zaradi teh težav se nam je zdelo primerno, da bi se šola Stefan iz poklicnega zavoda preosnovila v tehnično. O tej varianti so profesorji zavo-

da razmišljali že vrsto let, saj je bilo ugotovljeno, da se večina dijakov že itak ne odloča za triletno varianto, ampak za celotno obdobje petletnega študija. Poleg tega smo na evropski ravni ugotovili pomankanje tehničnih profilov. Ali se pri študijski izbiri dijaki odločajo bolj za humanistične smeri? Najbrž se. Mladi se ne usmerjajo v tehnične študije,

število niha iz leta v leto, tako da jasnih ugotovitev ne morem dati. Lani je bilo na Stefanu toliko dijakov, da smo imeli tri ločene razrede, letos pa se je število dijakov razpolovilo. Dodati pa moram, da naše šole ne odgovarjajo statičnim principom, saj se ukvarjamo z zelo majhnimi številkami. Iz leta v leto se bodo podobni problemi znova pojavljali. Prav zato bi bilo pravilno, da bi nam deželni šolski urad vsako leto jamčil pravico, da ohranimo omenjene študijske smeri.

Končno ste začeli popravila dolgotrajnega poslopija šole Stefan na trgu Canestrini.

Poslopije je bilo v takem stanju, da so se mimoidoči celo spraševali, ali je vhod v stavbo prepovedan... O prenovi je bil govor že 15 let. Ker pokrajina ni zagotovila začasne lokacije za šolo Stefan (začasno pomeni obdobje od 2 do 4 let), so se dijaki poklicnega zavoda preselili na nekdanji sedež šole Zois na Vrdeško cesto, kjer prenovljeni prostori odgovarjajo didaktičnim zahtevam: dijaki lahko razpolagajo z dobro opremljenim laboratorijem za kemijo in z dvema laboratorijema za informatiko.

Kako se je slovenska šola v letih spremenila prav glede

profiliranosti dijaške populacije?

Na Tržaškem imamo letno povprečno 125 srednješolskih maturantov. Na slovenskih višjih srednjih šolah pa je 11 smeri. Če bi število novih višješolcev enakomerno porazdelili med temi smermi, bi vsaka štela približno enajst dijakov: smo torej na kritični meji številčnosti, pod katero se iz leta v leto izmenično pojavljajo problemi. Kljub temu da so poklicni in tehnični zavodi še nekoliko zastavljeni v primerjavi z liceji, je vendar občutiti določen miselni napredek. Temelj tega razmišljanja mora sloneti na prepričanju, da je dijaka treba usmerjati v izbiro takšne šolske kariere, ki naj odgovarja predvsem njegovim zanimanjem. Vemo, da ima gola inteligenca lahko različne podobe in kanone pojavljanja: nekdo je spreten v ročnem delu, nekdo drug pa v grščini ali latinščini... Dijaka moramo presoditi pošteno, nikakor ne na podlagi predsodkov.

Vendar bi se moral ta proces začeti že na nižjih srednjih šolah.

Formativno usmerjanje poteka več let in njegov cilj je zasledovanje talenta. Res je. Nižje srednje šole bi bile najboljše okolje za tako početje: obstajajo sicer že nekateri projekti, pri katerih je soudeležena tudi pokrajina, steklo je že več srečanj. Potrebovali pa bi sistematično uvajanje te miselnosti. Mislim, da za dijaka ni slabšega od tega, da se po opravljeni višješolski maturi vpraša: kaj pa zdaj? Do tega bi morali biti - zaradi majhnega števila naših dijakov v primerjavi z italijanskim šolskim okoljem - še toliko bolj pozorni.

Kako naj vodstvo naše manjšine pomaga slovenskemu šolstvu, ki sicer spada v italijanski šolski sistem?

Najti moramo pravi način

koordinacije: domeniti se moramo, kdo, kako in po katerem kanalu naj komunicira. Po mojem mnenju pogrešamo neki okvir, v katerem bi vzpostavili neko obliko trajnostnega soočanja. Na političnem področju bi poudarila prizadevanja senatorke Blažinove, ki je v stalnem stiku z deželnim šolskim uradom. Le-ta pa žal nima pravih kompetenc, kar pa je odvisno od politike dežele same. Prav zato je nujno, da čim prej pripravimo z vodstvom manjšine - mislim na krovni organizaciji - omizje, na katerem bi iskali skupne rešitve za našo šolo.

Kako sta se spremenila vloga in lik ravnatelja v zadnjih letih ob korenitih spremembah v italijanskem šolskem sistemu?

Ravnatelj je v zadnjem času pridobil kup odgovornosti, ki jih prej ni imel: na primer glede varnosti, glede finančnih vidikov šole itd. Ravnatelj je v bistvu postal funkcionar, ki odgovarja za vse, kar se na šoli dogaja, obenem pa sam ne more ničesar odločiti: za karkoli moramo vprašati.

Na čelu zavodov Stefan in Zois ste že dve leti. Ali bi vašo izbiro izpred dveh let ponovili?

Včasih se mi zdi, da je vsega preveč... je pa tudi pestro in za nekoga, ki rad doživlja in sprejema izzive, tudi zanimivo. Malodušje me prevzame, ko pomislim, da ni vse odvisno od mene. Res pa je tudi to, da sem mesto ravnatelja nastopila v času, ko so se v italijanskem šolskem sistemu kopičile spremembe (se pravi reforma), in ko so se v naših šolskih poslopijih začela prenovitvena dela. Vtis imam zato, da se še prej kot z didaktiko in načrtovanjem dela ukvarjam zgolj z logistiko... Zato težko pričakujem čas, ko bodo vsi ti problemi mimo in se bom končno lahko dejansko ukvarjala s kvaliteto naše šole.

Igor Gregori

Reforma Gelminijeve in slovenska šola v Italiji Predlogi Slovenske skupnosti, da se izognemo katastrofi

Slovenska skupnost in najdeželni svetnik Igor Gabrovec sta glede košljivega položaja, v katerem so ob začetku šolskega leta slovenske šole v Italiji, na novinarski konferenci, ki je bila v petek, 10. septembra (glej str. 11), predlagala te rešitve.

1. Šola s slovenskim učnim jezikom v Furlaniji Juljski krajini (vključno z dvojezično šolo v Špetru) naj se izvzame iz vseh krčenj in redukcij osebja

Mariastella Gelmini

in šol, ki jih predvideva člen 64 zakonskega odloka št. 112 z dne 25. junija 2008, ki je bil potrjen z zakonom št. 133 z dne 6. avgusta 2008.

2. Seznam učnega osebja za šole s slovenskim učnim jezikom naj bo ločen od seznama osebja za šole z italijanskim učnim jezikom v Furla-

niji Juljski krajini in naj pride v poštev pri določanju vsakoletnega maksimalnega števila razpoložljivih mest in sklopov ur, ampak naj ustrezno zadosti povpraševanju po vzgojno-izobraževalni ponudbi v slovenskem jeziku.

3. V osnovni šoli s slovenskim učnim jezikom morajo glede oblikovanja razredov in večrazrednic ostati v veljavi kriteriji, ki so veljali pred sprejetjem zakona št. 133 z dne 6. avgusta 2008 in sledečih pravilnikov. Število otrok v večrazrednicah ne sme presegati števila 12. Družinam, ki to želijo, mora biti zagotovljen celodnevni pouk. Na višji srednji šoli mora šolska uprava ne glede na število vpisanih dijakov jamčiti odprtje samostojnih razredov vseh obstoječih smeri. Pridruženi razredi lahko pridejo v poštev le, ko število vpisanih na posamezni smeri na presega 3 enote. Višji srednji šoli s slovenskim učnim jezikom so dodeljene stolice, ki so bile v veljavi dne 1. septembra 2008, in to tudi če ne dosega 18 tedenskih učnih ur. Ministrstvo zagotavlja ustrezno število mest za pokritje vseh potreb pričujoče točke.

odobritvijo zakona št. 133 z dne 6. avgusta 2008 in sledečih pravilnikov.

5. Mreža šol s slovenskim učnim jezikom (vključno z

Igor Gabrovec

dvojezično šolo v Špetru) mora ostati nedotaknjena. Brez konsenza manjšine se ne sme krčiti niti število samostojnih ravnateljstev. V ta namen mora ministrstvo z natečajem slovenskim šolam zagotoviti ustrezno število ravnateljstev. Namesto zaključka pa še majhna provokacija. Dolina Aoste in avtonomni pokrajini Trento in Bocen sta si zaradi prisotnosti narodno-jezikovnih manjšin izborili popolno avtonomijo tudi pri upravljanju javnega šolstva. Zakaj ne bi ta uspešni model replicirali tudi v FJK, kjer imamo slične pogoje?

Poslanica Papeškega sveta za pastoralo migrantov in popotnikov za svetovni dan turizma

"Turizem in biorazličnost" (2)

Kot zatrjuje papež Benedikt XVI. v okrožnici Ljubezni v resnici, "verujoči v naravi prepoznava čudovit dosežek Božjega stvariteljskega dejanja, ki ga človek ob spoštovanju notranjega ravnotežja v naravi sami lahko odgovorno uporablja za zagotavljanje svojih zakonitih gmotnih in duhovnih potreb". Uporaba stvarstva predstavlja za nas "odgovornost do ubogih, prihodnjih rodov in do vsega človeštva". Zato mora turizem spoštovati okolje in si prizadevati za dosego popolne skladnosti s stvarstvom, da bi tako zagotovil trajnostno razpoložljivost virov, od katerih je odvisen, in ne bi povzročal nepopravljivih ekoloških sprememb. Stik z naravo je pomemben. Zato si mora turizem prizadevati za spoštovanje in vrednotenje lepote stvarstva v prepričanju, da "mnogi najdejo tihoto in mir, se čutijo prenovljene in okrepljene, kadar so v tesnem stiku z lepoto in harmonijo narave. Gre za neke vrste vzajemnost, ko v skrbi za stvarstvo ugotavljamo, da Bog preko stvarstva skrbi za nas". Pri iskanju Boga človek odkriva

nekateri poti za približevanje Skrivnosti, ki imajo za izhodiščno točko stvarstvo. Narava in biorazličnost nam govori o Bogu Stvarniku, ki je prisoten v vsem stvarstvu, "iz velikosti in lepote ustvarjenih reči moremo s pri-

merjanjem motriti njihovega Stvarnika" (Mdr 13,5), "ustvaril jih je sam začetnik lepote" (Mdr 13,3). Zato se svet v svoji različnosti "človekovim očem ponuja kot Božja sled, prostor, v katerem odkrivamo njegovo stvariteljsko, previdnostno in odrešniško moč". Turizem je s svojim približevanjem stvarstvu v vsej njegovi raznolikosti in bogastvu priložnost za spodbujanje in poglobljanje verskega izkustva. Posledično je iskanje ravnovesja med turizmom in biorazlično-

stjo, kjer se bosta oba vzajemno podpirala, potrebno in nujno, da si gospodarski razvoj in varovanje okolja ne bi medsebojno nasprotovale, ampak bi upoštevala potrebe obeh sestavin.

Prizadevanja za zaščito in spodbujanje biorazličnosti v njenem razmerju do turizma morajo v prvi vrsti razvijati strategije soudeležbe in sodelovanja, kamor so vpleteni vsi pristojni sektorji. Večji del vlad, mednarodnih ustanov, poklicnih združenj na področju turizma in nevladnih organizacij mora s širšo vizijo varovati potrebo po trajnostnem turizmu kot edini možni obliki, da bi bil njegov razvoj hkrati ekonomsko donosen ter bi varoval naravne in kulturne vire, po drugi strani pa bi bil v regijsko pomoč v boju zoper revščino.

Javne oblasti morajo sprejeti jasno zakonodajo, ki bo varovala in spodbujala biorazličnost, krepila njene pozitivne lastnosti in zmanjšala stroške turizma, ob čemer bodo pazile na spoštovanje pravil. Temu je treba dodati še vlaganje v načrtovanje in vzgojo. Vladna prizadevanja morajo biti toliko večja na najbolj ranljivih krajih, kjer je prišlo do najbolj intenzivnega uničevanja. Verjetno bo treba na nekaterih krajih turi-

zem omejiti ali pa se mu celo izogniti.

Od turističnih podjetij se zahteva, da "zastavijo in razvijajo svojo dejavnost tako, da bodo čim bolj zmanjšali negativne učinke na varovanje občutljivih ekosistemov in okolja na splošno, pri čemer bodo dejavno prispevali k njihovega varovanju in prinesli korist za krajevne skupnosti". Iz tega razloga bo treba izvesti študije o vzdržnosti vsakega turističnega proizvoda, poudariti realne pozitivne pridobitve in morebitne nevarnosti v prepričanju, da si ta sektor ne more postaviti za cilj čim večji dobiček za vsako ceno. Končno se morajo turisti zavedati dejstva, da njihova navzočnost na določenem kraju ni vedno pozitivna. V ta namen jih je treba informirati o resničnih koristih, ki jih prinaša varovanje biorazličnosti, in jih vzgajati za trajnostni turizem. Prav tako lahko zahtevajo, naj turistična podjetja zares prispevajo k razvoju kraja. V nobenem primeru ni mogoče turista postavljati pred ozemlje ali zgodovinsko-kulturno bogastvo turističnih krajev in se prilagajati njegovim okusom ali željam. Pomembno prizadevanje, ki ga mora vložiti zlasti pastorala turizma, pa je vzgoja za kontemplacijo, ki bi turistom pomagala odkrivati Božjo sled v velikem bogastvu biorazličnosti.

Turizem, ki se razvija v skladju s stvarstvom, bo v turistovem srcu vzbudil psalmistovo začudenje: "Gospod, naš Gospod, kako čudovito je tvoje ime po vsej zemlji" (Ps 8,2).

Reševanje težav v družini

Družinska terapija, da ali ne?

Dandanes vedno več družin išče pomoč pri terapiju, tako pravi profesor, dolgoletni družinski terapevt in predsednik evropskega združenja psihoterapevtov EAP iz Bruslja Mony Elkaim. Prav pred kratkim je izšla njegova knjiga "Comment survivre a sa propre famille", kjer sam analizira nekatere težave v družini: konflikte med starši in otroki, odklanjanje šole mladostnikov, občutek zapuščenosti pri očetih in občutek obremenjenosti pri materah. Tudi pri nas organizirajo društva in zavodi večkrat sestanke ter srečanja s terapevtom. Šole večkrat vabijo psihologe, na katere se starši lahko obračajo za nasvete (malo manj, odkar je ministrica Gelminijeva rezala finančna sredstva). Vendar, ali rabijo pomoč družine? Elkaim pravi, da je to bolj neka moda kot pa resnična potreba. Družina pravzaprav je celica družbe, kjer se otrok uči pravila in način pravega življenja. Družina lahko sama v svojem krogu najde odgovor za rešitev svojih težav. Razen tega se starši lahko osrečujejo predvsem zaradi svoje brezpogojne naklonjenosti otrokom, ker ravno v tem najdejo tudi dokončno ozdravitev lastnih ran iz mladosti. Seveda je lahko v pomoč tudi terapevt, vendar to le v nekaterih primerih. Nista pa vsa družinska težava in kriza tudi patološki in rešitve družina ne bo našla v kakem magičnem obrazcu ali zdravilu. V glavnem se družine obračajo k terapevtom, ker bi hotele odpraviti simptome in specifične površne težave - pravi Mony Elkaim -,

nočejo pa si prevzeti popolno odgovornost ter sami vzeti v roke "svoj križ", kot uči krščanstvo. Nekoč so bile družine bolj združene, imele so skupne vrednote. Dandanes to ne drži več. Starši se sicer po svojih močeh in brezpogojno zelo trudijo in sledijo svojim otrokom, a ljubezni otroci večkrat ne občutijo, komunikacija ne pride do otrok, ker starši v bistvu niso združeni in si ne zaupajo. Družina je najboljši kraj, kjer se človek lahko čuti sprejetega, ljubljenega in obdana s srečo. Zla ni v družini, ampak prihaja od zunaj, "od človeške-

Mony Elkaim

ga nečistega srca", kot pravijo cerkveni očetje. Če pride do konfliktov, do ran, je to zaradi slabe komunikacije, zaradi razdiralnih odnosov, ki jih lahko nekateri člani prinašajo v družino. Družina je tudi avtonomni sistem, ki se zna preurediti, izboljšati in začeti znova od tam, kjer se je kaj zataknilo.

Karlo Nanut

Duhovniki pomagajo vsem. Pomagaj vsem duhovnikom.

Vsak dan 38.000 škofijskih duhovnikov oznanja evangelij ljudem po župnijah ter nudi miloščino, tolažbo in upanje. Da bi lahko nadaljevali s svojim poslanstvom, potrebujejo tvojo pomoč, in sicer dar za vzdrževanje duhovnikov. Darove prejema Osrednji institut za vzdrževanje duhovščine in jih razdeli med vse duhovnike, predvsem tiste, ki delujejo v najrevnejših skupnostih in lahko torej računajo na radodarnost vseh ljudi.

Dar za naše duhovnike. Podpora mnogim koristi vsem.

Darujete lahko na 4 načine:

- z nakazilom na poštni tekoči račun št. 57803009
- s kreditno kartico: v sklopu mreže CartaSi s klicem na brezplačno številko 800.82.50.00
- z bančnim nakazilom v najpomembnejših italijanskih bankah
- neposredno na Institutu za vzdrževanje duhovščine v vaši župniji.

Dar je odtegljiv:

Kdor želi, lahko pri izračunu davčne osnove za izračun davka od dohodkov fizičnih oseb IRPEF in njegovih dodatkov odtrga od svojih skupnih dohodkov darove, nakazane Osrednjemu institutu za vzdrževanje duhovščine, do maksimalnega zneska 1.032,91 evrov na leto.

Naknadne informacije na spletni strani www.offertesacerdoti.it

Poštenje, solidarnost in pravičnost so edina pot

Neukrepanje je tudi korupcija

Kljub temu da je konec avgusta po nekaterih hribih že snežilo, lahko rečemo, da smo imeli dolgo in vroče poletje. Na vseh področjih, od vremena do politike in gospodarstva, je bilo enako. Najprej je zakuhalo, potem smo se hladili, in ko je bilo ohlajeno, molče pojedli, na koncu pa bi lahko še zapeli: in svet se vrti, če si ali če te ni. In prav v stilu teh verzov smo postali Slovenci apatični. Dogajajo se stvari, ki gredo mimo nas, kot nekaj, kar se nas ne tiče. Večina ljudi, ki jih srečujem, nemočno zmigne z rameni, rekoč: pa kaj hočemo, oni imajo v rokah škarje in platno. V prenesenem pomenu je mišljeno: škarje, da te čez noč odrežejo, in platno, da z njim pokrijejo svoje grehe. In res je tako, tudi zaradi tega, ker smo premalo zavzeti, da bi že ob najmanjši nepravilnosti opozarjali in svarili. Rajše se tudi mi pokrijemo s platnom namišljene pobožnosti, namesto da bi pokončno opozarjali na grehe, zaradi katerih trpijo posamezniki, družine in družba.

V dnevnem časopisu beremo ugotovitve Kosove komisije (cituram): "Če uradne osebe ne ukrepajo v primerih neplačevanja osebnih dohodkov in socialnih prispevkov, omogočajo delodajalcem pridobitev nepravilnih koristi, to pa ustreza definiciji korupcije". V nadaljevanju pišejo, da so prve prijave poslali že leta

2007 vsem pristojnim ministrstvom, davčni upravi in zavodu za pokojninsko in invalidsko zavarovanje ter jih pozvali k ukrepanju. Razmere v letu 2010 dokazujejo,

da se na te pozive ni odzval praktično nihče. Tudi novinar, ki je to zapisal, si je upal povedati na glas šele sedaj. Nehote se mi prikrađejo v misli nekatere zadeve, kot 'zgodba o patriji', ki jo potegnejo iz naftalina vedno, ko zmanjka afer ali je potrebno omiliti ultra pomembnejšo. Kakorkoli; za neizplačane plače ali neodvajanje prispevkov ne sme biti tolerance, to je osnovna pravica zaposlenih in osnovna dolžnost delodajalcev. To je tudi osnovna dolžnost sindikatov, kar pa, očitno, ljudi z rdečimi kapami preveč ne vznemirja. Če bi pravna država delovala, bi se to ne dogajalo, ali po krščansko: spoved je premalo, potrebna bo tudi pokora tistih, ki so to zakrivali, kot tudi tistih, ki so to dopustili. Dan za dnem imamo priložnost slišati, kako je Cerkev ločena od države. Morda Cerkev kot institucija, toda katoličani smo tudi državljani te države in kot taki soodgovorni za socialno in

moralno stanje. Toleranca obstoječemu stanju morda ni pravni prekršek in nas zaradi tega ne bo

nihče preganjal, je pa naša krščanska dolžnost grešnike svariti in stalno opozarjati na nerazumljiv napuh in samovšečnost vladajoče elite.

Ta napuh in samovšečnost se vseskozi kažeta tudi pri sprejemanju družinskega zakonika. Ignoranca drugače mislečih je daleč od demokracije. Sprašujem: ali je izločitev Civilne iniciative za družino in pravice otrok iz obravnave v Državnem zboru primerena za demokratično državo? Namenoma sem uporabila milo besedo 'primerena', ker je v demokratični družbeni ureditvi odvzem svobode govora dejanje, ki se ga je potrebno sramovati, če je to tudi prekršek, naj povedo pravniki. Zgodovina bo nedvomno povedala svoje. V tem kontekstu ne bom gospe očitala njene odločitve, končno kdo je ona, ki misli, da bo spremenila naravne zakone človeštva s črko postave? Sem pa kritična do vseh pred-

stavnikov ljudstva v DZ, ki jih prav nič ne zanima, kaj mislimo njihovi volivci. Končno smo jih mi izvolili, in preden dvignemo roko ali pritisnemo na gumb, bi pa nas ja, o tako pomembnem vprašanju, kot je družinski zakonik, lahko vprašali, kaj mislimo. Člani in podporniki družinske iniciative smo jim celo pisali; če nismo bili vredni odgovora kot člani skupine, so nam dolžni odgovora vsaj kot volilni bazi. Toda nič, napuh brez meja ali življenje v megli od volitev do volitev. Vmes pa, kot temu rečejo Italijani: "Samo jaz in nihče drug".

Kot sodelavka Karitas bi se rada dotaknila vse večje socialne krize, ki poleg materialnih stisk povzroča še teptanje človekovega dostojanstva. Z bolečino v srcu spremljam poročanje o propadlih podjetjih. Najprej to napovejo, naslednji dan nam mediji pokažejo ponižane in razžaljene delavce pred tovarno z nekim papirjem v roki, že v naslednjih dneh pa pritiski na Centre za socialno delo in humanitarne organizacije, kot da bomo mi rešili gospodarsko in socialno krizo v državi. Ljudje moji: tudi socialna vreča bo nekega dne prazna, pomoč humanitarnih organizacij je le dopolnilo pri preživetju družine in posameznika. Spoštovani novinarji, a vam res ne pride na misel, da bi naredili intervju s človekom, ki je tovarno pripeljal v stečaj, namesto tega pa silite v najbolj intimne izpovedi opeharjene delavce in delavke? Sprašujem: ali je to res neodvisno novinarstvo?

Glavno vodilo rešitve iz krize mora biti tak pravni red, ki bo v ospredje postavil človeka; red, ki bo

ščitil njegovo dostojanstvo in pravice. Soočamo se s primeri, ko je bolj zaščiten kapitalni vložek kot človek-delavec. Soočamo se z napovedmi, ki strašijo najbolj ranljive državljane: bolnike. A res ni drugih finančnih rezerv v zdravstvu kot pritisk na dežurstva zdravnikov? A ni v našem zdravstvu kar nekaj brezplačnih programov, ki dajejo potuho določenemu sloju ljudi in bi jih lahko brez težav spremenili v plačljive, ta denar pa namenili za urgentne primere? Toda to je že drugo poglavje. Potem pa na različnih simpozijih, predavanjih in delavnicah skupine ljudi razglabljajo že tisočkrat slišane besede, kako iz krize, ko pa je

rešitev tako preprosta: poštenje, solidarnost in pravičnost so edina pot. Za pravilno strategijo te poti pa je poklicana država in še je čas, da se s tem spopade. Zbiranje šolskih potrebščin za otroke brezposelnih je trenutna pomoč, ki je potrebna in krepi duha solidarnosti, pri Karitas nam je uspelo pomagati več kot 10.000 solarjem. Lepo in prav, toda za dolgoročno zagotovitev blaginje državljanov bo potrebno še kaj več. Narod je že stopil skupaj, sedaj ste na vrsti vi, finančno predragi politiki.

Pa vse dobro vam želim.

Jozica Ličen
članica Komisije
pravičnost in mir

Knjiga o msgr. Antoninu Zecchiniju

V četrtek, 23. septembra, bodo v dvorani Della Torre Fundacije Goriške hranilnice na Gosposki ulici v Gorici ob 17.30 predstavili knjigo Relazioni tra la Santa Sede e le Repubbliche Baltiche (1918-1940) - Monsignor Zecchini diplomatico, ki jo je napisal docent z videmske univerze prof. Valerio Perna, uvodne misli pa zgodovinar Ferruccio Tassin. Z obema se bo razgovarjala časnica Bianca Castella Zanini. Knjiga govori o msgr. Antoninu Zecchiniju (1864-1935), jezuitu, ki se je rodil v Viscu v Furlaniji. V času med vojnami je igral poldrugo desetletje pomembno diplomatsko vlogo v odnosih med Sv. sedežem in tremi baltiskimi državami. Že v mladih letih je imel "uravnovešeno vizijo" nacionalnega problema, piše Tassin. Ko je stopil v noviciat, je izrazil željo, da bi pridigal, saj je imel rad furlanski, italijanski, nemški in slovenski jezik. V Gorici je Italijane učil slovensko, v Trstu je spremljal nemško in slovensko Marijino družbo. Ko je msgr. Musizza, profesor na goriškem semenišču, l. 1922 moral nakazati vatikanskemu državnemu tajniku primerno osebo za goriškega nadškofa, je imenoval prav msgr. Zecchinija. Označil ga je za človeka, ki precej dobro pozna vse jezike dežele in razmere v pokrajini. V letih 1907-21 je bil špiritual v semenišču, kjer so ga vsi, ne glede na narodno pripadnost, vzljubili. Celotno slovenski duhovniki, ki bi radi imeli rojaka v vodstvu škofije, je še zapisal Musizza, bi se glede msgr. Zecchinija strinjali z italijansko (furlansko) duhovščino.

Ima besedo za vsakogar.

ŽEPNO IN DOSTOPNO, SVETO PISMO LAHKO SEDAJ DOSEŽE PRAV VSE.

Razumljivo: z vodnikom v barvah, napotki za branje, zemljepisnimi kartami.

Popolna: prevedeno iz izvornih besedil.

Praktično: s sabo ga lahko neseš, kamor hočeš.

Poceni: take cene še niste videli.

Od 16. septembra za 7,90 evrov

www.bibbiasanpaolo.it

V vseh trafikah in župnijah s tednikom

**FAMIGLIA
CRISTIANA**

V vseh knjigarnah, marketih, okrepčevalnicah ob avtocestah, na letališčih in postajah

SAN PAOLO

Kratke

Pianist Sandro De Palma v spomin na Mirka Špacapanu

V četrtek, 23. septembra, bo ob 20.30 v Kulturnem centru Lojze Bratuž klavirski koncert, posvečen Mirku Špacapanu. Potekal bo v sklopu spremljevalnih pobud ob svetovnem odbojarskem prvenstvu, ki ga ob koncu meseca v naši deželi prireja deželno odborništvo za šport in deželna zveza CONI, prireja pa ga združenje DONaREmuSlca. Skladbe Schuberta, Beethovna in Chopina bo igral Sandro De Palma, ki velja za enega najpomembnejših in najbolj izvirnih italijanskih in evropskih pianistov. Rojen v Neaplju, se je izpopolnjeval pri ruskih mojstrih, v zadnjih desetletjih pa je nastopal na prestižnih odrih in doživel laskave pohvale po vsem svetu, od Evrope pa do ZDA, Mehike in Japonske. V Italiji je večkrat gost največjih koncertnih ustanov in sodeluje z najuglednejšimi orkestri.

Vstop na koncert je prost, udeleženci pa bodo ob tej priložnosti lahko darovali za Onlus Cure Palliative Mirko Špacapanu, ki podpira hospice za hude onkološke bolnike v kraju Torreano di Martignacco, strukturo, ki je začela operativno delovati 13. septembra in bo lahko sprejemala bolnike iz vse dežele.

V torek, 21. septembra, pa bo ob 20.30 koncert z enakim namenom v teatru Concordia v Pordenonu. Nastopil bo nemški klavirski duo Genova&Dimitrov.

Nadaljevanje šiviljskega tečaja v organizaciji Skupnosti družin Sončnica

Po uspešnem začetniškem šiviljskem tečaju meseca septembra lani so se odborniki Skupnosti družin Sončnica odločili, da bodo pod vodstvom izkušene šivilje Marije Ferfoglia Ferletič nadaljevali tečaj za dekleta od 12. leta dalje. Najprej so dekleta ponavljala že naučene veščine: šivanje gumbov, daljšanje ali krajšanje robov. Od ponedeljka, 6., do petka, 10.

septembra, so se pa odločile, da si bodo izdelale vsaka svojo torbico. Pri tem so se učile rezanja, šivanja s šivalnim strojem, šivanja zadrževalnikov ipd. Navdušeno so si med delom prepevale in med pavzo tudi zaplesale. Priredile so majhno razstavo del, ki je na ogled v Močnikovem domu. Gospa Marija je predlagala, da bi v jesenskem času lahko enkrat tedensko vodila šiviljsko delavnico za odrasle gospe. Vse zainteresirane vabimo, da pokličejo na tel. št. 0481/536807 (Katerina Ferletič).

V Sedejevem domu v Števerjanu / Televizijsko snemanje izvirnega Povodnega moža

V Sedejevem domu v Števerjanu je v ponedeljek, 6. septembra, snemalna ekipa slovenskega oddelka deželne tretje mreže RAI pod vodstvom režiserke Marije Brecej snemala izvirni in posrečen gledališko-figurativni prikaz Povodni mož, ki so ga v domiselni zamisli in z iznajdljivim režijskim vodstvom mlade Jasmin Kovic izvedli v lepem sozvočju mladi in starejši člani Dramske družine SKPD Frančišek B. Sedej iz Števerjana. Igralci (v glavnih vlogah sta nastopila Stefania Beretta in Nikolaj Pintar) so ta gledališki dogodek premierno predstavili v letošnjem marcu. Predstava, ki se naslanja na gledališče figur oz. na prvine senčnega gledališča, je kljub časovno zelo kratkemu poteku - traja približno deset minut - naletela pri gledalcih na veliko zanimanje in seveda uspeh. Ob posnetem, izrazitem glasu pesnika, igralca Aleksija Pregarca, ki je interpretiral slovito balado Povodni mož našega velikega Franceta Prešerna, so igralci brez besed, a s preišljeno, povedno mimiko, kretjama, gibom in plesnimi koraki ob zvočnih in svetlobnih učinkih zares posrečeno ter učinkovito prikazali vsebino dobro poznanih stihov. Pri realizaciji predstave so sodelovali Jan Leopoli (zvočni efekti), Franko Kovic (scena), Monika Zajšek koreografija in Snežica Černic (kostumi).

Svojevrsten prikaz bo na sporedu na slovenskem programu tretje mreže Rai 3. decembra 2010, na "Ta veseli dan kulture", tj. na dan Prešernovega rojstva. / IK

Prejeli smo

Odprta tribuna

Tokrat se oglašam v zvezi s šolsko problematiko, izključno v osebni imenu, saj sem do teh vprašanj še posebno občutljiv, in to iz številnih razlogov: predvsem kot oče dveh otrok, ki obiskujeta slovensko šolo, kot nekdanji profesor na slovenskih in italijanskih višjih srednjih šolah, kot sodelavec raznih parlamentarnih in vladnega podtajnika in ne zadnje kot predstavnik civilne družbe. Vse to prepletanje vlog lahko učinkuje pozitivno ali negativno, gotovo pa mi ni dano, da bi obravnaval te zahtevne teme odmaknjeno. Najbolj dragocena izkušnja je gotovo vezana na sodelovanje z vladnim podtajnikom, ko sem lahko neposredno in podrobno

spoznal razne ministrske strukture, med katerimi tudi šolsko, in sem tudi jasno dojel kompleksnost posameznih ministrstev oz. celotnega državnega ustroja italijanske birokracije. Ta izkušnja me je naučila, koliko truda je potrebno vložiti tudi za najmanjši uspeh in koliko odprtih problemov (seveda ne samo manjšinskih) ostaja nerešenih v nedogled zaradi raznoraznih, tudi malenkostnih razlogov. Taka je pač realnost italijanske države: (skoraj) vsi se tega zavedajo, nikomur pa do danes ni uspelo veliko spremeniti, še posebno na področju šolstva ne!

S tem daljšim uvodom sem želel poudariti nekaj premis tudi zato, da bi se izognil možnim nespo-

OŠ Fran Erjavec v Štandrežu

Lepa pridobitev za domačo šolo

Šolsko leto se je za štandreško osnovno šolo Fran Erjavec začelo s sveto mato v domači cerkvi. Otroci so se nato preselili na šolsko dvorišče, kjer je bila lepa slovesnost ob odprtju obnovljenega šolskega dvorišča in ureditvi igrišča, ki so ga prevlekli s plastično maso; otroci ga bodo sedaj lahko sproščeno uporabljali za sprostitev. Potreba po igrišču se je rodila, ko so med pobude ob 150-letnici štandreške osnovne šole vključili tudi ureditev igrišča. Dela so trajala nekaj let in so se uresničila s finančnimi prispevki več ustanov, domačih podjetij in privatnikov. Celotna in-

vesticija je stala 14.000 evrov.

Glavnino sredstev so prispevali Fundacija Cassa di Risparmio iz Gorice, štandreški rajonski svet, društvo sKultura 2001 in sam predsednik Marijan Breščak, ki se je v ta namen odpovedal honorarju za predsedovanje rajonskega sveta. Slovesnost se je začela s pesmijo šolske mladine pod vodstvom učitelja Marti-

PD ŠTANDREŽ Abonma 2010

Pet komedij za prijetnejše počutje

Ob prvem hladu in vrtnjenju orumenelega listja v jesenskih sapicah se kaj rada prikrade v dušo otožnost in spomin na poletne dni postaja vse bolj skeleč. Da se malodušnost ne preveč udomači v naših srcih, poskrbi Prosvetno društvo Štandrež, ki že deseto leto zapored ob nastopu jeseni ponuja Abonma ljubiteljskih gledaliških skupin, letos pod naslovom Štandrež 2010. Svojem zvezstim obiskovalcem, več kot 150

abonentom, pa tudi občasnim, zelo dobrodošlim gostom, bo od letošnjega oktobra do januarja 2011 ponudilo kvintet na različne vrste Gledališka skupina KUD Dolomiti - Dobrova z igro Črna komedija Petra Shafferja, v režiji Francija Končana, ki so jo pred kako sezono naštudirali tudi igralci Dramske družine SKPD F. B. Sedej iz Števerjana v posrečeno režiji Franka Žerjale. Humorno bo nedeljo, 9. januarja 2011, izjemoma ob 16. uri, obarvala GD Kontrada - Kanal z delom Valentina Katajeva Dan oddiha v režiji Staneta Lebana, upokojenega, a še zmeraj zelo dejavnega člana novogoriškega gledališča. Abonmajski spored bo v nedeljo, 30. januarja, s prvo ponovitvijo dela, ki bo doživelo pre-

vembra bodo Kraški komedijanti predstavili komedijo Bojana Podgorška Beži zlodej, baba gre! v režiji avtorja. 12. decembra bo na vrsti Gledališka skupina KUD Dolomiti - Dobrova z igro Črna komedija Petra Shafferja, v režiji Francija Končana, ki so jo pred kako sezono naštudirali tudi igralci Dramske družine SKPD F. B. Sedej iz Števerjana v posrečeno režiji Franka Žerjale. Humorno bo nedeljo, 9. januarja 2011, izjemoma ob 16. uri, obarvala GD Kontrada - Kanal z delom Valentina Katajeva Dan oddiha v režiji Staneta Lebana, upokojenega, a še zmeraj zelo dejavnega člana novogoriškega gledališča. Abonmajski spored bo v nedeljo, 30. januarja, s prvo ponovitvijo dela, ki bo doživelo pre-

miero v soboto, 29. januarja 2011, ob 20. uri, vedro sklenil domači dramski odsek, ki bo pod režijsko taktirko že nekajletnega zvestega spremljevalca Jožeta Hrovata, člana SNG Nova Gorica, predstavil komedijo Raya Cooneya Zbeži od žene.

Vse predstave bodo v župnijski dvorani Anton Gregorčič v Štandrežu ob nedeljah ob 17. uri. Prodaja abonmajev, vstopnic in rezervacija sedeža: pri blagajni 18., 19., 26. septembra 2010, od 11. do 12. ure, ter eno uro pred predstavo. Cena abonmaja: 24 evrov (redni), 17 evrov (znižani); posamezne predstave 6,50 evrov oz. 4,50 evrov znižano. Dodatne informacije: Božidar Tabaj, tel. 0481 20678. / IK

Seminar za profesorje v slovenskem šolskem centru

Vsak se rodi dober govornik

“Vsak ima ob rojstvu iste možnosti postati dober govornik, kasneje zaradi različne vzgoje in izkušnje postanejo nekateri res dobri govorniki, drugi pa ne”. Tako je povedal Zdravko Zupančič, profesor na šoli retorike v Ljubljani, ki je imel v ponedeljek, 6.9.2010, v sklopu jesenskega seminarja za šolnike predavanje za profesorje srednjih šol. Profesor Zupančič je izdal dve knjigi-uspešnici Mali vedež retorike in pa Učitelj-javni govorec. Tema predavanja je bilo govorništvo oz. kako se naučimo uspešno govoriti. Govorjenje, ki nima učinka, vodi k neuspehu, učinkovit govorec pa oblast, ki vodi k uspehu. Skupnemo teoretičnemu predavanju v jutranjih urah so

popoldne sledile praktične vaje po skupinah. Govornik, je dejal predavatelj, potrebuje poslušalce, da pridejo njegova sporočila do cilja in da je predavanje koristno in učinkovito. Zato je tudi profes-

Zdravko Zupančič

sor odgovoren za to, da učenci smotno in učinkovito poslušajo. Rdeča nit predavanja je bila “boj za pozornost”: glavni cilj dobrega govornika naj bi bilo namreč njegovo prizadevanje, da pritegne poslušalčovo pozornost. Kako pa naj govornik to uresniči? Za to ima na razpolago več vrst “orodja”: npr. naj ne govori brez priprave! Nekdanji predsednik angleške vlade Winston Churchill, znan kot odličen govornik, je nekoč rekel, da je priprava odvisna od dolžine govora: čim daljši je govor, tem krajša naj bo priprava. Za petminutni govor je potrebna triurna priprava, za daljši pa krajša. Zakaj? Zelo preprosto, ker je struktura govora pri krajšem nastopu bolj pomembna: če imamo kratek govor in pri tem kaj zgrešimo, nimamo časa, da bi kaj popravili. Pomembna je tudi volja; Grki so jo imenovali “pathos”

govora. Brez tega govornik ne bo dobil dovolj energije za svoj govor. Paziti mora tudi, da ga vsi gledajo; to je namreč gotovo znak, da so pozorni. Če namreč osvoji njihov pogled, potem lahko osvoji tudi njihova srca. Izredno pomembna je tudi glasna vadba pred govorom, tako si lažje zapomnimo zgradbo govora. Predavanje ne sme biti suhoparno, ampak privlačno, da se poslušalci nanj odzovejo. Pri debati mora predavatelj paziti, da je dober moderator. Vsi poslušalci hkrati se res ne morejo javiti za besedo! Pri govoru so zelo pomembni tudi premori in seveda jasna izgovorjava. Ni nujno, da ima govornik prijeten glas, bolj pomembno je, da zna gladko in glasno govoriti, da se pred publiko pravilno vede in da je sproščen. Ob koncu predavanja so profesorji imeli dihalne vaje za sproščenost telesa; na vse prisotne so zelo dobro učinkovale. /KV

razumom ali celo zlonamernim interpretacijam naslednjih misli: popolnoma se zavedam zelo resnih težav, ki pogojujejo redno delovanje naših šol, in zato sem tudi v skoraj vsakodnevem stiku z našimi šolskimi predstavniki, istočasno pa se ne strinjam s tistimi, ki obravnavajo našo šolo, ne da bi upoštevali vsedravnega konteksta, in stalno vlečejo na dan mednarodne sporazume kot potencialno “čudežno mazilo”. Pretirana dramatizacija v notranji dinamiki pelje izključno v sindrom vitimizma, s katerim lahko ne nazadnje opravičimo in krijevimo tudi katerokoli našo pomanjkljivost in šibkost.

Nobenega dvoma ni, da se moramo vsi še posebej truditi za krivimo za tako stanje in celo zatrujemo, da nam načrtno zapirajo šole, kot da bi imeli vsepovsod samo sovražnike. Da ne omenjam drugih norosti, ki jih žal

kar zagotovo šibi tako manjšinske kot tudi vse italijanske šole. Za letošnje šolsko leto so sicer organiki našega učnega osebja ostali nedotaknjeni za razliko od italijanskih, ki so bili kar dobro okleščeni; po drugi strani pa nam pretijo hude posledice v primeru predvidenega krčenja neučnega osebja. Prav zato je potrebno pravilno uokviriti specifične težave, resno naglasiti dejanske posledice, ustrezno nastavitvi možne rešitve in posledično usklajeno nastopati pri pristojnih organih.

S posebno pozornostjo pa bi verjetno morali obravnavati problem maloštevilnih vpisov na nekaterih šolah oz. smereh: napračno bi namreč bilo, da “druge” krivimo za tako stanje in celo zatrujemo, da nam načrtno zapirajo šole, kot da bi imeli vsepovsod samo sovražnike. Da ne omenjam drugih norosti, ki jih žal

slišim iz ust nekaterih bolj ali manj uglednih politikov, pri katerih prevladuje želja po eklatantnih izjavah pred tihim vsakdanjim naprežanjem za dobrobit naše šole!

Na srečo in predvsem po zaslugi številnih sposobnih šolskih akterjev imamo tudi kar nekaj pozitivnih podatkov, kot je npr. stalna rast vpisov v naše šole v zadnjem desetletju (podatki za Goriško kažejo npr. na 50% porast vpisov, saj se je število učencev od š. l. 2001/02, ko jih je bilo skupaj 1.040, v š. l. 2009/10 povečalo na 1.579). Treba je upoštevati splošno sliko našega šolstva, ki gotovo ni tako dramatična, kot bi jo nekateri želeli predstaviti, saj - kot pravilno ugotavlja min. Žekš - posamezni problemi ne smejo zasenčiti pozitivne celote!

Naloga vseh nas je torej ta, da šoli stalno stojimo ob strani in ji po-

magamo pri reševanju slehernege problema z realističnim pristopom in dejanskim konstruktivnim naprežanjem.

Ob zaključku pa si kot oče želim, da bosta moja otroka imela pred sabo pozitivne in kreativne učne mentorje, ki bodo znali tudi z inovativnimi pristopi, ustreznimi pedagoškimi oprijemi in s primerno komunikativno živahnostjo privlačiti pozornost in zanimanje učencev ter s stalnim sodelovanjem staršev učinkovito sooblikovati vzgojno-izobraževalni proces, primeren za pričakovanja in potrebe mladostnikov tretjega tisočletja. To pa bo, kljub vsem naštetim težavam, odvisno izključno od nas samih in stalnega pozitivnega interagiranja med vsemi našimi šolskimi akterji.

Srečno vsem ob začetku novega šolskega leta!

Livio Semolič

Mladinski dom ob začetku novega šolskega leta

Energичno in živahno na delo

Mladinski dom stopa v novo šolsko leto z velikim zagonom in elanom. Pred začetkom pouka je organiziral enotedenski tečaj za pravo na vstop v srednjo šolo. Prizadeva si, da bi svoje gojence in člane uspešno spremljal na novi študijski poti, saj predstavlja ta korak pomembno življenjsko etapo.

Tečaj se je začel z dragocnimi napotki prof. Vande Sever. Izredno kakovostna ekipa profesorjev in vzgojiteljev - Martina Šolc, Irenka Ferlat, Simon Peter Leban, Marko Gus in prof. David Bandelj - je pripravila pester program. Dijaki so osvežili svoje znanje in pridobili nove informacije in izkušnje. Posebno pozornost so namenili slovenščini, italijanščini, matematiki, angleščini in zgodovini.

Ob koncu tedna so med otroki izvedli anketo. Otroci so se z veseljem odzvali in posredovali

svoje vtise. Vsi so si bili enotni v tem, da je bilo lepo, ker so spoznali nove prijatelje. Dobra volja, igra in zabava so osvojile absolutno prvo mesto. Na drugo mesto se je uvrstil tuj jezik, in sicer angleščina. Danijel se je navdušil za geometrijo. Denise je priznala, da je vesela, ker se je naučila mar-

V četrtek, 9. septembra, je bilo informativno srečanje s starši gojencev. Ravnatelj Mladinskega doma Mauro Leban je prisotne seznanil z delovanjem za letošnje šolsko leto. Vzgojiteljica Martina Šolc, glavni referent za skupino srednješolcev, in Julija Kramar, odgovorna za osnovnošolce, sta

prav zato jim bodo letos posvetili veliko pozornosti. Poleg tega pa bodo vzgojitelji namenili posebno skrb gojenju medsebojnih odnosov in spodbujanju lepega vedenja, saj sta v današnjem, na komunikaciji slo- nečem svetu, lepo izražanje in obnašanje primarnega pomena. Ne nazadnje pa malo zdravega bontona vedno dobro de!

Koordinatorji vzgojno-izobraževalne ponudbe so se odločili, da izkoristijo začetek pouka za slovensko-angleško delavnico za osnovno- in srednješolce. Delavnico bo vodila Ivana Šolc, izvedenka na jezikovnem področju iz študijskega centra Melanie Klein. Tečaj je namenjen gojencem Mladinskega doma. Na sporedu so štiri srečanja v septembru. Otroci bodo tako imeli možnost, da osvežijo svoje znanje angleščine in s tem tudi slovensščine, saj bodo izdelali svoj prvi angleško - slovenski slovar. Jezikovni delavnici bo sledil dvomesecni tečaj angleščine, namenjen vsem članom.

Mladinski dom bo svojim članom in prijateljem nudil tudi druge splošne izobraževalne in vzgojne cilje postavil v ospredje skrb za vsestranski razvoj otrok, za njihovo rast in dobro počutje. K temu prav gotovo pripomorejo pridobivanje znanja, veščin, zmožnosti in sposobnosti sprejemanja šolskih predmetov in predmetnih področij, a tudi dodatne dopolnilne dejavnosti.

predstavili glavne smernice svoje- ga delovanja. Mladinski dom je tudi letos med svoje splošne izobraževalne in vzgojne cilje postavil v ospredje skrb za vsestranski razvoj otrok, za njihovo rast in dobro počutje. K temu prav gotovo pripomorejo pridobivanje znanja, veščin, zmožnosti in sposobnosti sprejemanja šolskih predmetov in predmetnih področij, a tudi dodatne dopolnilne dejavnosti.

Mladinski dom bo svojim članom in prijateljem nudil tudi druge splošne izobraževalne in vzgojne cilje postavil v ospredje skrb za vsestranski razvoj otrok, za njihovo rast in dobro počutje. K temu prav gotovo pripomorejo pridobivanje znanja, veščin, zmožnosti in sposobnosti sprejemanja šolskih predmetov in predmetnih področij, a tudi dodatne dopolnilne dejavnosti.

Obvestila

Pilates in plesna terapija v prostorih KD Sabotin v Štmaru: prvo informativno srečanje bo v ponedeljek, 27. septembra, ob 18. uri. Informacije in prijava po telefonu 349 3603796.

Romanje v Medjugorje: vabimo vas na romanje od 1. do vključno 4. oktobra. Odhod iz Nove Gorice in Rožne Doline ter s Kozine, kjer vstopijo tržaški romarji. Po hrvaški avtocesti pridemo pozno popoldan v Medjugorje. Nato bo, kot ostale dni, potekalo vse po programu, ki ga prejme vsak udeleženelec. Pri vpisu se plača celotni znesek 110 evrov. Za romarje iz Slovenije in Italije zadostuje veljavna osebna izkaznica za inozemstvo. Vpisujejo g. Darko (tel. 0481 882395 in 0481 32121), ga. Anica (za Slovenijo - 00386 5 3022503), g. J. Markuža (040 229166). Vpis do zasedbe mest v avtobusu. Sveta Marija, Kraljica miru, nas kliče.

Društvo Jadro prireja 50-urni tečaj slovensščine za odrasle na sedežu v Romjanu. Tečaj se začne, po dve uri tedensko, v oktobru in se konča v maju. Organizacijsko srečanje bo ob 20. uri v ponedeljek, 4. oktobra, na sedežu društva v ul. Monte 6 Busi 2. Informacije o tečaju zainteresirani dobijo pri članih društva, v ronški knjižnici in v mladinskem informativnem središču v Trziču (Informagiovani) na drevoredu sv. Marka 70 (0481-494656).

Društvo slovenskih upokojencev za Goriško prosi vse udeležence izleta na Sicilijo, ki bo od 11. do 18. oktobra, da plačajo zadnji obrok (400 evrov) v sredo, 29. septembra, ob 10. do 12. ure na društvenem sedežu na korzu Verdi 51/int. Tedaj bodo prejeli vsa navodila o potovanju. Priporoča se točnost. Sporočamo tudi, da sta prosti še dve mesti; kdor se želi udeležiti izleta, naj se čim prej javi na tel. št. 0481 390688. **Kmetija Aleš Komjanc**, Jazbine 35 v Števerjanu, nudi degustacijo in prodaja večvrstno visokokvalitetno oljčno olje s kislino 0,12. Tel. 0481 390238.

Cestitke

V soboto, 28. avgusta, sta si v župnijski cerkvi sv. Florijana v Števerjanu obljubila trajno zvestobo Marjan Drufovka in Desiree Marangon. Ob tem lepem dogodku jima iz srca

čestitajo starši Rozana In Dušan ter Ada in Adriano in jima želijo veliko sreče in razumevanja na skupni življenjski poti.

Dragocenemu sodelavcu Marjanu Drufovki in njegovi izvoljenki Desiree, ki sta pred kratkim stopila na skupno življenjsko pot, izreka iskrene čestitke uredništvo Novega glasa in jima vošči veliko božjega blagoslova in srečnih dni v dvoje.

Draga Katja in Franco, na vajini skupni življenjski poti vama želimo veliko razumevanja, spoštovanja in ljubezni. Člani PD Podgora in Cerkvenega zbora iz Podgore

V soboto, 28. avgusta, sta si v števerjanski cerkvi obljubila večno zvestobo Marjan Drufovka in Desiree Marangon. Istega dne sta poročni dan slavila tudi Damjan Dornik in Erica Bajc. Novima družinama čestitajo in se z njima veselijo člani in prijatelji SKPD Sedej iz Števerjana.

RADIO SPAZIO 103

Slovenske oddaje (od 17.9.2010 do 23.9.2010)

Radijska postaja iz Vidma oddaja na ultrakratkem valu s frekvencami za Goriško 97.5, 91.9 Mhz; za Furlanijo 103.7, 103.9 Mhz; za Kanalsko dolino 95.7, 99.5 Mhz; za spodnjo dolino Bele 98.2 Mhz; za Kamnjo 97.4, 91, 103.6 Mhz; na internetu www.radiospazio103.it. Slovenske oddaje so na sporedu vsak dan, razen ob nedeljah, od 20.00 do 21.00. Spored:

Petek, 17. septembra (v studiu Andrej Baucon): V poletje s polkami, valčki in popevkami - Zanimivosti v naši okolici - Humor.

Sobota, 18. septembra (vodi Ezio Gosgnach): Okno v Benečijo: oddaja v beneškem in rezijanskem narečju.

Ponedeljek, 20. septembra (v studiu Andrej Baucon): Lahka glasba - Zanimivosti doma in po svetu - Obvestila.

Torek, 21. septembra (v studiu Matjaž Pintar): Utrinki v našem prostoru - Glasbena oddaja z Matjažem.

Sreda, 22. septembra (v studiu Danilo Čotar): Pogled v dušo in svet: Nočni letalec netopir - Izbor melodij.

Četrtek, 23. septembra (v studiu Niko Klanjšček): Zvočni zapis: posnetki z naših kulturnih prireditev - Glasba iz studia 2.

Kratki

Začetek novega šolskega leta

Šolski zvonec je v ponedeljek, 13. septembra, zazvonil v vseh goriških vrtcih, osnovnih, srednjih in višjih šolah. Do novosti je prišlo na Krminskem; malčki in osnovnošolci so namreč prvič stopili v novo stavbo v Bračanu. Vrtec, ki je bil do lani v Krminu in je delil prostore z zasebnim italijanskim vrtcem, bo obiskovalo 23 otrok; osnovna šola Ludvika Zorzuta, ki je imela sedež na Plešivem, pa bo imela 22 učencev. Prostorska stiska je bila tu nevezdržna in dejavnosti otežkočene, če že ne onemogočene. V Bračanu so poskrbeli za krajšo slovesnost, ravnateljica Elizabeta Kovic je povedala, da gre za zelo pomembno pridobitev; pohvalila je delo domače uprave, ki je v rekordnem času omogočila nemoten začetek pouka. Šolsko mašo je v šolski telovadnici daroval g. Marijan Markežič, ki je nato blagoslovil stavbo. Župan Luciano Patat je poudaril pomen odprtja stavbe, dela so namreč začeli komaj julija, občinski svet pa bo 30. septembra odobril novo finančno postavko, s katero bodo končali še zadnje posege.

Simpozij o Cirilu Kosmaču

Znanstveni simpozij "Domača dolina, moje okno v svet", ki ga v Kosmačevem letu v sodelovanju s Slavističnim društvom Nova Gorica in Knjižnico Cirila Kosmača v Tolminu kot gostiteljem organizira Univerza v Novi Gorici, prinaša - ob 100-letnici rojstva in 30-letnici smrti - nova spoznanja o ustvarjalnosti pomembnega primorskega književnika in o njegovem pomenu za Slovence. Celodnevni simpozij bo potekal v petek, 17. septembra, v prostorih knjižnice Cirila Kosmača v Tolminu. Začetek je predviden ob 9. uri, sklepna diskusija pa okrog 16.45.

KULTURNI CENTER LOJZE BRATUŽ

prereja **Lutkovno delavnico Od ideje do uprizoritve**, ki bo potekala v petek, 1. oktobra popoldne, in v soboto, 2. oktobra ves dan.

Vodila jo bo priznana lutkovna ustvarjalca mag. Breda Varl. Kotizacija za udeležbo znaša 50 evrov. **KC Bratuž sprejema prijave na delavnico do 23. septembra** na tel. št. (0039) 0481 531445, 534549 (faks) ali po e-mailu (info@kclbratuz.org)

Podrobne informacije in prijavnico lahko dobite na spletni strani www.kclbratuz.org pod kategorijo gledališče

Vljudno vabljeni na odprtje razstave, ki je nastala v sodelovanju z galerijo Rika Debenjaka iz Kanala ob Soči v sklopu festivala Kogojevi dnevi 2010

MARIJAN TRŠAR

Prisluhne imaginacije

Umetnika bo predstavila umetnostna zgodovinarica **dr. Verena Koršič Zorn**

Glasbeni poklon Marta Lombardi, flavta

Kulturni center Lojze Bratuž

Petek, 24. septembra 2010, ob 18. uri

PD ŠTANDREŽ

Abonma ljubiteljskih gledaliških skupin

PROGRAM PREDSTAV:

- Nedelja, 3.10.2010, ob 17. uri

Amatersko gledališče DPD Svoboda - Loška dolina

John Chapman

SPUSTITE ME POD KOVTER

komedija

Režija: Borut ZAKOVŠEK

- Nedelja, 7.11.2010, ob 17. uri

Kraški Komedijanti

Bojan Podgoršek

BEJŽI ZLODEJ, BABA GRE!

komedija

Režija: Bojan PODGORŠEK

- Nedelja, 12.12.2010, ob 17. uri

KUD Dolomiti - Dobrova

Gledališka skupina

Peter Shaffer

ČRNA KOMEDIJA

komedija

Režija: Franci KONČAN

- Nedelja, 9.1.2011, ob 16. uri

GD Kontrada - Kanal

Valentin Katajev

DAN ODDIHA

komedija

Režija: Stane LEBAN

- Sobota, 29.1.2011, ob 20. uri

Premiera

- Nedelja, 30.1.2011, ob 17. uri

Abonmajska predstava

PD Štandrež - dramski odsek

Ray Cooney

ZBEŽI OD ŽENE

komedija

Režija: Jože HROVAT

Vse predstave bodo v župnijski dvorani Anton Gregorčič v Štandrežu

Prodaja abonmajev, vstopnic in rezervacija sedež: pri blagajni 18., 19., 26. septembra 2010, od 11. do 12. ure in eno uro pred predstavo

Informacije: Božidar Tabaj 0481 20678

Abonma 5 predstav 24,00 evrov, znižano 17,00 evrov*;

posamezne predstave 6,50 evrov, znižano 4,50 evrov*

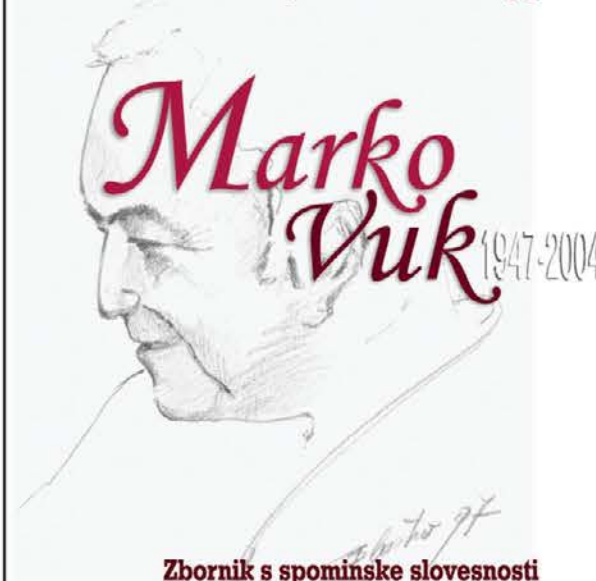
*študenti, osebe starejše od 70 let, društvene in družinske skupine

Vabljenil

POD POKROVITELJSTVOM ZVEZE SLOVENSKE KATOLIŠKE PROSVETE

Goriška Mohorjeva družba in Pokrajinski arhiv v Novi Gorici

vabita na predstavitev knjige

Zbornik s spominske slovesnosti na Mirenskem Gradu 24.11.2007

V četrtek, 16. septembra 2010, ob 17. uri v galeriji Ars na Travniku v Gorici

In memoriam

Umril je nepozabni duhovnik in pisatelj, prelat prof. dr. Stanko Janežič

Ogromna množica ljudi, duhovnikov in predstavnikov posvetne oblasti, zastopnikov krajevnih uprav, domačinov in prijateljev od vseposod, tudi s Tržaškega, se je v petek, 10. t. m., na veličastnem pogrebu v domačem Sv. Miklavžu pri Ormožu poslovilo od prelata dr. Stanka Janežiča, ki je v 91. letu starosti, na praznik Marijinega rojstva, umrl v domu duhovnikov v Mariboru.

Dr. Stanko Janežič se je rodil 4. avgusta 1920 v župniji Sv. Miklavž pri Ormožu, mašniško posvečenje je prejel 17. junija 1945 v Zermanu pri Trevisu. Svoje duhovniško službovanje pa je začel prav med nami, kot kaplan na Proseku in Kontovelu (1945-50). Od leta 1950 do 1954 je upravljal župnijo Osp, nato pa do leta 1960 študiral na Gregorijani in Papeškem vzhodnem inštitutu v Rimu ter stanoval v Russicumu. To je bil čas, ko se je navdušil za ekumeni-

zem. Poznali in cenili smo ga kot vzornega duhovnika in velikega ekumenskega delavca ter organizatorja, univerzitetnega profesorja,

Prof. dr. Stanko Janežič

pisatelja in pesnika, saj je takoj po vojni nad dve desetletji deloval na Tržaškem in bil med neu-

trudnimi prenovitelji povojnega kulturnega in verskega življenja v naših krajih. Tako velja za enega soustanoviteljev Študijskih dnevov Draga, zelo dejaven je bil v Društvu slovenskih izobražencev, pri Mladiki in Slovenski prosveti. Po vrnitvi iz Rima je bil župnijski upravitelj v Mačkoljah, škofov delegat in kaplan pri Sv. Vincenciju v Trstu, pa tudi katehet na raznih Solah na Tržaškem. V 60. letih je tudi pridikal pri radijskih mašah. Ko je služboval v Mačkoljah, je bil pobudnik začetka organiziranega živahnega in kakovostnega kulturnega in prosvetnega delovanja v tej vasi. Tako ni slučaj, da se je rad vračal na obisk na Tržaško. Bil je reden obiskovalec Drage ter mnogih kulturnih in verskih prireditev. Nedavno je ob

prazniku sv. Jerneja, čeprav šibak, rad prišel v Mačkolje in - kot smo poročali - med glavno mašo tudi z izbranimi besedami nagovoril občestvo. Ob vesti, da je umrl, so zato mnogi prizadeto ugotavljali, da je prišel v Mačkolje se posloviti. Leta 1969 se je vrnil v Maribor in tu najprej postal stolni vikar, nato leta 1970 honorarni predavatelj na tamkajšnji Teološki fakulteti, bil je tudi spiritual v Slomškovem dijaškem središču in študijski prefekt v mariborskem bogoslovju. Leta 1980 je postal prodekan na tej Teološki fakulteti, 1984 izredni profesor, kar je ostal do leta 1996, ko se je upokojil. V letih 1980-1987 je bil tudi rektor mariborskega bogoslovja. Bil je ustanovitelj in dolgoletni urednik Slomškove založbe v Mariboru (1992-2004). Že na Tržaškem je deloval tudi kot neutrujen ekumenski delavec, ki je veliko sodeloval z g. dr. Kosmačem in drugimi ekumenski navdušenci, kot tak je tudi

rad sodeloval v ekumenskem moškem zboru, ki ga je dolga leta vodil prof. Harej. V tistih letih je ponovno oživel zbornik Kraljestvo božje (1957-1968), ko se je odpravil v Maribor, pa je leta 1970 začel s sodelavci izdajati ekumenski zbornik V edinosti, ki je imel tudi na Tržaškem več sodelavcev in bralcev. Za svoje vsestransko duhovniško in ekumensko delovanje je bil leta 1999 odlikovan z imenovanjem za papeškega hišnega prelata. Prof. Janežič se je po bogati berici knjižnih stvaritev zapisal tudi v slovensko književnost, saj je napisal kar 14 del s področja teologije, 16 pesniških zbirk, 3 pesniške antologije in 4 knjige pesmi v prozi, ob tem pa kar 11 prozanih del. Sploh je tudi njegova strokovna publicistična bibliografija zelo obsežna, saj šteje več sto enot. Progredna svečanost je potrdila, kako zelo so ga ljudje spoštovali in imeli radi. Kot poročajo, je pri pogrebnih maši somaševalo kakih

sto duhovnikov, obred pa je vodil mariborski nadškofijski koadjuvator msgr. Marjan Turnšek. V slovo so mu spregovorili mnogi, med drugimi tudi ormoški župan, s Tržaškega pa mačkoljanski župnik Metod Lampe, ki se mu je v imenu faranov zahvalil za vse dobro, ki ga je naredil v tej župniji, in predsednik Sveta slovenskih organizacij Drago Štoka, ki je obudil spomin na dolgoletno prijateljstvo in sodelovanje z rajnim profesorjem. Tako s Kontovela kot iz Mačkolj sta na pogreb prišli lepi delegaciji faranov, ki so se želeli posloviti od duhovnika, ki jim je v mladosti z zgledom in delom postavil trdne temelje zvestobe verskim in narodnim vrednotam.

Vsem, ki smo ga poznali in cenili njegovo delo, bo pokojni duhovnik Stanko Janežič ostal v nepozabnem spominu. Naj mu bo lahka njegova domača zemlja, bilo pa je to slovo obenem tudi zelo spravljivo in pravzaprav lepo, saj je bilo, kot so mnogi povedali, čutili globoki mir, ki nas objame, ko se odpravljamo domov. Ko so v večer, med vinske gorice in proti gozdu za pokopališčem pri Sv. Miklavžu zaplavali toni trobente, ki je igrala Ave Mario, so mnogi zaznali, da je Janežičev duh še med nami in da ga je vredno posnemati.

Štrbunk ob glasbi

Nasprotja v umetnosti

Čisto slučajno sem "stegnili jezik" in nagovoril skupino, ki je sedela pri sosednji mizi v zagrebški kavarni Vatroslav Lisinski, ali je še prosta stolica, ki je bila za njimi, da bi jo prinesel k naši mizi. To je bilo dovolj, da se je razvil pogovor, in tako me je prav ta skupina povabila na koncert. Vabilu sem se odzval z velikim veseljem, še zlasti, ker bi izvajali Schönbergov drugi kvartet za godala. Dama, ki je imela v tej družini glavno besedo, je še pripomnila: "Boste presenečeni! Ne povem pa, zakaj! Pridite!" Mislim, da sem si svoje in tako sem se v prijetnem avgustovskem večeru znašel na tem koncertu.

Po prvem stavku orkester utihne, na odru ugasnejo luči in vsi nekam čudno gledamo in čakamo, kaj sedaj? V kotu odra se prižge sveča, v njenem siju pa vidim tisto zgovorno gospo, ki je tedaj ob mizi imela glavno besedo. Najprej nas lepo pozdravi, potem v čudovitem kramljajočem tonu začne

pripovedovati:

"Ali veste, kdaj človek poje? Prosto, ko je vesel! Prav zato je glasba dekla ob kultu našega dobrega vzdušja. Zato ste tudi vi prišli nocoj sem. Skladba, ki jo poslušate - slišali ste prvi stavek -, je nastala na Dunaju v času, ko je to cesarsko mesto imelo Mahlerja in podobne komponiste. Schönbergova glasba pa se je zelo razlikovala od tedanjih komponistov. Ne pozabite, to je bil tudi čas, ko so na Dunaju na veliko prebirali Freudove knjige in si osvajali nove, za tisti čas zelo drzne poglede na spolnost, ki je tedanje dunajske meščane med seboj sprla. V takšno ozračje pride prazvedba Schönbergovega drugega kvarteta za godala. Stroga elita, ki je spremljala tisti večer ta koncert, je bila, kot so tedaj govorili, "zlikana z belimi strajcami", akademiki, literati, novinarji, med njimi tudi "fijakarji" in tisti, ki so glasbo ljubili, pa tudi takšni kot vedno, ki so radovedni, kaj sploh bo. Vsem je bila ta gla-

sba za tisti čas nova.

Sama skladba je zanimivo sestavljena in za tisti čas precej nenavadno. Ima štiri stavke. Prva dva sta zelo ohlapna in svobodna, s klasičnim harmonijskim ključem. Tretji in četrti stavek pa sta atonalna in predstavljata nam vsem dobro poznano Schönbergovo atonalno glasbo. Prav tam, kjer se ta skladba izmika tonalnosti, se pojavi človeški glas iz poezije Stefana Georja. Ali veste, kako se je končala ta prazvedba, ki jo je poslušala dunajska glasbena elita in so jo spremljali verni in neverni, poznavci glasbe in oni, ki so jo samo poslušali? Ob koncu koncerta je nastala splošna zmeda s kričanjem: ubijte skladatelja; nekaj ljudi je igralo na instrumente, drugi so se pretepali, tretji kričali, nadrealna scena z nadrealnim prizorom.

Ob vsem pa je zanimiv zapis istodobnega glasbenega kritika. Tako je zapisal: "Sam te glasbe ne razumem, jo tudi preziram. Skladatelj mi je apatičen, verjemite mi, da se še nikoli nisem obnašal tako in verjetno tudi se ne bom nikoli več, kot sem se po tem koncertu. Ne razumem, kaj mi je bilo. Ob

glasbi je spregovorilo moje telo in ne moj razum, ker sem občutil neko nenavadno fizično bolečino, z globoko grozo pred smrtjo, ki jo je v živo odigral ta Schönbergov kvartet". - Gospa je upihnila svečo, na odru so se zasvetile luči in mi smo spremljali koncert naprej... Ob tem vidimo, kakšno moč je imel ta dogodek, ko je običajni

glasbeni užitek, ki je bil drugačen, kot so ga bili poslušalci navajeni, le-te vrgel s tira. V sodobni umetnosti zapažamo neverjetna nasprotja, malokdaj pa nas prav ta sodobna umetnost tako nagovarja, da bi v nas vzbudila strast, izzvala neko ekstazo, nas vrgla s tira vsakdanjosti, to pa zato, ker ni sposobna, da bi gledalca ali po-

slušalca v glasbi "zarežala do kosti". Tu se ponovno potrdi, da je ena od nevrvalgičnih točk naše kulture v odtujitvi med protislovji in obstoječim, ker ta izhaja iz prevladovanja načel nad razumom in drsi v prevlado "mesa" nad Besedo in pristane pri gledalcu ali poslušalcu v vsakdanji plehkosti.

Ambrož Kodelj

Pilonova galerija v Ajdovščini Razstava del kiparja Vasilija Žbone

Program Pilonove galerije se bo v drugo polovico sezone prevesil z razstavo iz cikla Kustosi izbirajo, pri kateri galerija za spremembo ne izbere umetnika, temveč posameznega kustosa, ki mu zaupa izbor avtorjev in ves spremljevalni postopek pri organizaciji razstave. Letos smo to vlogo zaupali dr. Juretu Mikužu, likovnemu kritiku, profesorju na ALUO in dolgoletnemu sodelavcu Pilonove galerije, ki je pripravil razstavo v Mirnu rojenega in v Parizu živečega kiparja Vasilija Žbone z naslovom Skulpture/Sculptures. Odprtje razstave je bilo tokrat izjemoma v četrtek, 9. septembra. "Vasja Žbona, slovenski umetnik, ki živi in ustvarja v Parizu, je imel prvič v domovini samostojno razstavo marca 2005 v galeriji Miklove hiše v Ribnici. Predstavil se je z velikimi lesenimi kipi, nastalimi v zadnjih petnajstih

letih. Ko po dobrih petih letih ponovno razstavlja v Sloveniji, natančneje v Ajdovščini v bližini rodnega Mirna, so velike in manjše lesene prostostoječe skulpture samo eden izmed treh enakopravnih delov razstave. V njih je še vedno opaziti bistvene značilnosti, na katere sem opozoril že ob ribniški razstavi. Navdihuje jih kiparjevo dolgoletno sodelovanje s Kubancem Augustinom Cárdenasom, katerega je po prihodu v Pariz leta 1955 odkril André Breton, utemeljitelj nadrealizma. Za tako imenovani drugi val te umetniške smeri so značilna iskanja sinteze med biomorfnimi, tako vegetabilnimi in zoomorfnimi, kakor tudi antropomorfnimi

mešnim življenjem. To potrjuje tudi izbor kiparskega materiala, največkrat lesa, ki mu je domača, živa in prijazna snov, katero zna ustvarjalec večje preoblikovati v vitalen in aktiven organizem kipa", tako je zapisal Jure Mikuž v spremljevalni katalog.

**KULTURNI CENTER
LOJZE BRATUŽ**

**ZDRUŽENJE CERKVENIH
PEVSKIH ZBOROV - GORICA**

KONCERTNA SEZONA 2010-2011

<p>30. septembra 2010 ob 20.30 vstop prost</p>	<p>Godalni Kvartet Calisto in Aleksandra Pavlovič, klavir koncert v sklopu festivala Kogojevi dnevi 2010</p>
<p>8. oktobra 2010 ob 20.30</p>	<p>Carmina Slovenica - Maribor Rusalke - Scensko glasbeni projekt Vasko Atanasovski, pihala Zvezdana Novaković, glas Nino Mureškič, tolkala Karmina Šilec, avtorica projekta in dirigentka</p>
<p>22. oktobra 2010 ob 20.30 stolna cerkev vstop prost</p>	<p>VAL - Vokalna Akademija Ljubljana Barbara Sorč, mezzosopran Kaja Kapus in Urša Pavlovčič, violončelo Tomaž Štular, kontrabas Mojca Prus, klavir Stojan Kuret, dirigent</p>
<p>22. decembra 2010 ob 20.30</p>	<p>Božični koncert Solisti, zbor in orkester Hilarij Lavrenčič, dirigent</p>
<p>24. februarja 2011 ob 20.30</p>	<p>Vokalna ekstaza Perpetuum Jazzile - Ljubljana Tomaž Kozlevčar, umetniški vodja</p>

Predprodaja vstopnic: tel. 0481 531455
Kulturni center Lojze Bratuž - info@kclbratuz.org - www.kclbratuz.org

Finžgarjev dom na Opčinah

Festival mladinske ustvarjalnosti

Kot že večkrat so se tudi letos pred začetkom pouka mladi zbrali na Opčinah v Finžgarjevem domu, kjer so se v družbi udeležili raznoraznih delavnic. Festival mladinske ustvarjalnosti, kot ga je organizator društvo MOSP (Mladi v odkrivanju skupnih poti) poimenovali, je letos potekal od 30. avgusta do 4. septembra. Kot uvod v novo sezono so tokrat pripravili štiri delavnice: časnikarsko, čustveno, gledališko in mednarodno.

Gledališka delavnica, ki poteka že kopico let, je bila najbolj uspešna: mladi so se z mladima režiserkama Patrizio Jurinčič in Heleno Pertot - pod mentorstvom profesorice Lučke Susič - izredno zabavali, istočasno pa se tudi marsičesa naučili. Pohvaliti jih je treba, saj so v enem tednu pripravili krajšo predstavo in jo v soboto ponudili na ogled širši publiki. Vsi prisotni so se pošteno nasmejali ob nastopu mladih igralcev, ki so uprizorili nekoliko prirejeno ameriško nadaljevanko Glee in jo predstavili pod naslovom GLEEdališki klub.

Pri časnikarski delavnici sta Julija Berdon in Breda Susič predstavili mladinsko revijo Rast in razložili, kako poteka njeno urejanje. Kot uvod v delo časnikarskega krožka, ki bo potekal v prihajajoči sezoni, so si mladi zamislili, kako bo izgledala naslednja številka revije, porazdelili so si naloge in urednikom postregli s polnim košem novih idej.

Na festivalu so letos prvič priredili tudi čustveno delavnico z naslovom Čutim, čutiš, čutimo... koliko je to res v današnji družbi? - uvajanje v svet čustvenih vzgibov. Socialna delavka Kristina Martelanc in Adam Selj, ki so ju mladi spoznali na Dragi mladih v Mariboru, sta sprejela vodenje delavnice. Tako so se mladi v dveh srečanjih iskreno pogovarjali z njima in ostalimi člani skupine ter poskusili odkriti, katera so čustva, ki jih najpogosteje srečujejo, katera najrajši potlačijo... Nova izkušnja je vse udeležence navdušila.

V četrtek so z Mirjam Malalan na mednarodni delavnici mladi spoznali delovanje krožka, ki se ukvarja s potovanji in odkrivanji drugih evropskih manjšin. Seznanjeni pa so bili tudi z mednarodnimi izmenjavami, ki jih ima letos krožek na programu.

Festival se je prepletal tudi s študijskimi dnevi Draga, tako da so se mladi v petek udeležili okrogle mize o konfliktih in razlikah med generacijami. Zvečer pa so prisluhnili zelo uspešnemu koncertu slovenske jazz in pop vokalne skupine Perpetuum Jazzile.

Prejeli smo

Rafaelo - v katerem jeziku?

V rubriki Izza odra na 42. strani tedenske priloge slovenskih regionalnih časopisov TV Okno od 10. do 16. septembra 2010 je komponist in kitarist Rafael Zupanc - Raf povedal bralcem skupne TV priloge, da je "za znanca Raf, za tujca Rafaelo".

Sprva me je imelo, da bi ga le vprašala: Rafaelo - v katerem jeziku? Potem pa sem se odločila, da preberem v celoti zapis Tanje Seme, ker morda dobim v njem odgovor, in res sem ga dobila, saj piše dobesedno: "Raf, zdaj Rafaelo, je preprosta oseba, ki s svojim nasmeškom zelo rad pokaže tudi svojo veselo in sproščeno plat. Zakaj Rafaelo? Zakaj pa ne, odvrne. Za prijatelje in znanca je še vedno Raf, medtem ko ga Rafaelo menda kličejo italijanski gostje, ki ga obiščejo na enem njegovih delovnih mest".

Moj nasvet, do kraja dobronameran: Ko ga kakšen italijanski ljubitelj njegove glasbe spet obišče, naj mu pomoli košček papirja in svinčnik in ga prosi, kako se pravilno piše po italijansko njegovo ime Rafael. Bo samo profitiral in ne vzbujal morebitnega posmeha pri naših sosedih, češ: glejte spet enega... slovenskega tepca, ki ne zna brez pravopisnih napak napisati niti imena, ki si ga je - zakaj pa ne? - umetniško nadel.

Poziv domačim in sosednim Italijanom: Cercasi qualche Giovanni, Biagio, Adriano o Raffaello che vorrebbe diventare in arte - e perché no? - Janez, Blaž, Jadran e Rafael.

Mi piacerebbe tanto conoscerne almeno uno per allacciare con lui eterna amicizia.

Jolka Milič
publicistka in prevajalka

Narodni dom v Trstu / 80. obletnica bazoviških junakov
Poezija zdravilo za dušo

V Društvu za negovanje rodoljubnih tradicij Tigr Primorske so že nekaj let razmišljali o izdaji pesniške zbirke poezije pripadnikov organizacije Tigr. Kar nekaj sodelavcev je obljubljalo pripravo take zbirke. "Pa je ostalo le pri obljubah", je zapisal predsednik društva Marjan Bevk v uvodu knjigi Primorske pesmi rodoljublja in tigrovskega upora, ki je končno zagledala luč zaradi velikega prizadevanja dr. Mire Cencič. Urednica je s svojim uredniškim podvigom prispevala dragocen kamenček zgodbi antifašističnega boja primorskega naroda od vdora italijanske vojske leta 1915 pa vse do kapitulacije Italije in še dlje: dr. Cencičeva pa se ni ustavila samo pri pesmih pripadnikov organizacije Tigr, temveč je segla širše, v celoten primorski narod: "In nam še enkrat potrdila zgodbo o enotnosti primorskega človeka v boju za narodno preživetje", je napisal Bevk, čigar zapis uvaja predgovor knjigi, ki ga je prispeval pesnik Ciril Zlobec. Po njegovem mnenju je zbornik posebna vrsta političnega oziroma zgodovinskega dokumenta "povsem določenega prostora in časa v prav tako določenih razmerah, ki so različnim ljudem navdihovale in pogojevale tako ubrano odzivanje na eno največjih eksistenčialnih stisk, pri tem pa pomagale ohraniti pokončno etično držo, ki se nam v naši zavesti kaže kot

pred njim". Vsebinsko bogat zbornik s približno dvesto poezijami je razvrščen v več sklopov. V prvem z naslovom Naši ukradeni zemlji so pesmi, ki so nastale ob spoznanju, da je Primorska priključena Italiji. V drugem sklopu z naslovom Tožba, prošnja, upanje in upor so zbrane pesmi, ki predstavljajo narodno zatiranje, krivice in trpljenje. Tretji sklop predstavlja težko življenje v zasužnjeni Primorski, preganjanje, konfisciranje in zapore ter nosi naslov Beda, trpljenje, preganjanje, zapori. Naslednji sklop je namenjen emigrantom, njihove mu hrepenenje po domu in njihove težkemu življenju. V posebnem razdelku so zbrane pesmi tigrovcev ne glede na njihovo vsebino. V enem razdelku so pesmi primorskih fantov, ki so služili v italijanski vojski ali ždeli po raznih jetniških taboriščih: "Njihove pesmi izražajo domotožno hrepenenje po domu, svojih, neomajno ljubezen do domovine in pripravljenost na boj za njeno osvoboditev, nekatere pa hudomušno opisujejo

katerih so se zgoščali upor, hrepenenje po svobodi in neomajno dostojanstvo?

O tem sta na predstavitvi knjige, ki je bila v sredo, 8. septembra, v Narodnem domu v Trstu, spregovorili novinarka Erika Jazbar in urednica publikacije. Iz množice pesmi, ki opevajo dom, socialne razmere in izpovedujejo ljubezen

vekom, ki je bil temelj razmišljanja takratnih rojakov.

"V teh poezijah je zbran upor duha posameznika in cele Primorske. V njih je čutiti krik naroda za preživetje", je dejala urednica, ki v zbranem materialu ni našla negativnih čustev in sovrastva, temveč zgolj vztrajnost in ponos. Cencičeva je posebno mi-

Erika Jazbar, Mira Cencič in Milan Pahor

do domovine, so izbrane pesmi manj znanih in izkušenih izpovedovalcev, ki jih je dr. Cencičeva našla po časopisih in revijah ter ilegalnem tisku tedanjega časa. Ob poezijah teh priložnostnih pesnikov pa so prisotna še najbolj izrazita dela že uveljavljenih verzifikatorjev (Srečka Kosovela, Iga Grudna, Ljubke Šorli). Erika Jazbar je v svojem izvajanju poudarila dejstvo, da se te poezije dotikajo občutljive tematike, ki jo sedanja primorska družba šele išče: gre namreč za vprašanje iskrenega domoljubja in rodoljubja, ki sta v takratnih kočljivih zgodovinskih okoliščinah postali zdravilo za dušo naših zatiranih ljudi, danes pa sta večkrat sredstvi za prenasičeno retoriko, "ko smo v dimenziji javnega nastopanja" in s težavo iščemo pot v prihodnost: izgubili smo namreč pravo in žlahtno vez s sočo-

sel namenila poezijam tigrovcev. Običajno se teh veljakov spominjamo kot velikih mož, ki so se v svojem boju izkazali kot saboterji, borci, celo kot atentatorji. "Njihovi verzi pa jasno izpričujejo plemenitost duha in široko kulturo, toplino in zanos". Ne prese- neča zato, da je takrat poezija postala najžlahtnejše orožje in hkrati uteha pred raznarodovalno politiko. Poezija in zatiran slovenski jezik sta postala povezovalni element primorskega človeka.

Dr. Cencičeva je iskanje gradiva primerjala pobiranju krompirja na njivi: ob vsakem koraku je odkrivala nove poezije, mnogo pa jih še danes tiči na podstrešjih svojcev nekdanjih borcev. Zato je predstavnik društva Tigr pozval vse, ki doma hranijo različne dokumente iz takratnega obdobja, naj jih zaupajo zavodom in arhivom ter ustreznim ustanovam.

Pred predstavitvijo knjige je novinarka RTV Slovenija Mirjam Muženič predstavnikom slovenskih višjih Sol izročila DVD-ja z dokumentarnima filmoma o bazoviških junakih in tigrovcih.

IG

Foto IG

že skoraj genska lastnost primorskega ljudstva: upor proti fašizmu, ko si je še ves svet zatiskal oči

vojaško življenje", je zapisala Mira Cencič v svojem uvodu. Kdo pa so bili avtorji teh verzov, v

stopanja" in s težavo iščemo pot v prihodnost: izgubili smo namreč pravo in žlahtno vez s sočo-

Založba Celjska Mohorjeva družba
Alojz Rebula - Skrivnost
kostanjevega gozda

Zelena Skrivnost kostanjevega gozda me je potegnila vase: najprej s sijočo, z upanjem prežarjeno platnico, ki jo je za zadnji Rebulov roman, izšel pri Celjski Mohorjevi družbi, oblikoval Jurij Jančič, nato s svojevrstno, dovolj razgibano zgodbo udbovca Arna Sočnika. Glede na osebnost glavnega junaka sem pričakovala roman tesnobe, prisluškovanj in pritiskov, kakršnih je bil deležen nemalokateri katoliški ali vsekakor oporečniški razumnik, duhovnik in laik tako v bivši Jugoslaviji kot tudi izven nje, v zamejstvu in zdomstvu (o tem pričajo tudi zapisi Rebulovega dela *Previsna leta*). Pravzaprav sem kljub navajanju vsega tega doživljala zgodbo tajnega policista, sina zavednih Primorcev, narodnostno čutečega Arna povsem drugače. Kot pot iz teme v svetlobo, iz noči k soncu, iz vohunstva k zavedanju človeške danosti v dojemanju nekkih pojmov, ki se postopoma, dan za dnem, kradejo v junakovo zavest in v njem načenjajo že nakrhano

monolitnost ateista, zadolženega za nadzor nad delom slovenskih duhovnikov v šestdesetih letih. Gre za pojme *Nekaj, Nekdo, Nekje* - vse z veliko začetnico, ki Arno ne dajo miru, dokler ne poteši svojih vprašanj, ne skuša rešiti svojih negotovosti in dvomov v pogovorih z bančnim urednikom Plamnikom. Dvoje različnih svetov, dvoje različnih ljudi vzpostavi navezo za naskakovanje nazorskih, verskih in filozofskih vprašanj, vendar previdno, predvsem pa, če je le mogoče, ne med štirimi stenami, kjer tudi samemu udbovcu grozi nevarnost prisluškovanja, temveč zunaj, v objemu narave, pod milim nebom. Nekje - po Rebuli - obstaja posvečen prostor, gozd, obdarjen z borovničevjem, gobami in drugimi plodovi matere zemlje, gozd, kjer se listnati hrasti umikajo kostanjem. To je skrivnostno samotno, čudežen kraj, v njem mehko in polslišno padanje ježic in kostanjevih plodov uravnava ne veter, temveč neka kozmičnost. Neka sila, ki ne prihaja iz atmo-

sphere, temveč iz nekega nadnaravnega *Nekod*. Teh sporočil iz neke vesoljske miline ne more dojeti vsakdo, ampak samo človek, ki pod skorjo izvrševalca ukazov utegne iz sebe izluščiti gnetljivost bitja, v katerem se vedno utripa *humanitas*. Zgodbe ne gre razkriti, pomembno pa je poudariti, da zna Rebula prepričljivo pognati razvoj glavnega lika onkraj njegove obveščevalne zadolženosti v času svinčenih let v stiku z vsakdanjo stvarnostjo zakonskega, družinskega življenja, ki ga predstavlja njegova žena, praktična in stvarna Rada, po poklicu frizerka. V okviru tega motivnega sklopa si je pisatelj zamislil fabulativni zasuk v smer približevanja krščanstvu, četudi se Arno sam ne spreobrne.

Roman Skrivnost kostanjevega gozda predstavlja sočen sad zdaj že šestinosemdesetletnega pisatelja, ki nas preseneča ne samo z globino, ki diha iz vsega njegovega opusa, še posebno iz

razmišljanj v rubriki *Credo*, ki jo tedensko objavlja Družina, temveč tudi s svojo življenjskostjo. Ta se odraža v vrsti obrobniških in moških figur, ki se gibljejo v pripovedi. Jezik je temu primeren, bolj neposreden, dojemljiv kot, recimo, v marsikaterem od Rebulovih prejšnjih literarnih del. Manj je tujk, dialog se gibko

suče v vrsti vprašanj, tudi retoričnih, včasih se prelevi v notranji monolog in načenja zapletenejša

vprašanja verskega, ideološkega in političnega značaja. Rebula se je tem, kot so komunistično nasilje in nadzor, povojni poboji, politična emigracija in razseljevanje, problem sprave, lotil ne samo v svojih dnevniških zapiskih, temveč tudi v romanu *Cesta s cipreso in zvezdo, Nokturno za Primorsko, Ob babilonski reki*, če naj naštejemo samo nekatere. Njihov pomen je nedvomno v tem, da sicer v romansirani obliki obravnavajo resnične človeške usode. Ob tem gre poudariti domiselno izbiro primumov in imen, sicer značilno za marsikateri roman. Ta zvenijo včasih neobičajno (Arno), včasih celo ironično (otroka Bojko in Neretva, nadrejeni Kihl itd.). Ob pomisleku, da je njegov Arno preveč človeški in mehak za agenta tajne jugoslovanske policije, pa je Rebula v intervjuju za Delo z Marjanom Zlobcem dejal, da to drži, je pa za pisatelja mogoče, da si tak lik, pa čeprav irealen ali malo verjeten, zamišlja ali celo izmisli.

Slogovno je pripoved prej bližje psihološkemu realizmu kot ekspresionistično obarvani prozi. A mestoma v prizemljeno pripoved, v katero vdira žejja po nedoumljivem, večnem, tran-

scendentnem, trešči nekaj grozljivega, kot npr. ledeni dih, ki je polkovniku Ladu iztrgal mlado, glasbeno nadarjeno hčerko. V sobico dolenske vikendice ob Ladu in Arno vstopi še nekdo in "... s kakšno kraljevsko samozavestjo je sedel na stolček pri klavirju. Z istim veličastnim mirom se je namesto prstov razpotegnilo čez tipke deset kosti..... Nad klavirju so divje zarožljale kosti in zaviskalo je iz vseh strun, nedopovedljivo, kakor zna smrt". Morda je prav misel na tuzemsko človeško končnost, ki Arna sili k temu, da branje Bitke za Stalingrad zamenja za branje evangelija. Kot že rečeno, v pisateljevem domišljijem svetu je možen tudi tak junak, pa čeprav pripadnik zloglasne tajne policije.

V zadnji Rebulovi knjigi je antična tematika odsotna, se pa motivno pojavlja Dante, osrednje sporočilno jedro zajema vizijo prihodnosti, ki jo predstavlja odločitev za življenje, materinstvo, odgovorno starševstvo. V romanu je tudi to, je upanje, ki se zeleno pne iz kostanjevega gozda v sočrealistično sivino mesta. Skratka, Rebulova *Skrivnost kostanjevega gozda* zna na izviren način spregovoriti o mračnih časih in temah slovenske polpretek- le zgodovine.

Majda Artač Sturman

Kratke

Marijanski shod na Opčinah

V nedeljo, 12. 9., je bil na Opčinah tradicionalni Marijanski shod. Več prihodnjic!

Kapelica Kraljice Miru na Katinari

Pred kapelico Kraljice Miru na Katinari je bila v nedeljo, 12. septembra, tudi letos svečanost, ki se obnavlja vse od vojnih časov. Sveto mašo je daroval katinarski župnik Anton Žužek ob petju cerkvenega zbora,

ki ga vodi Oskar Kocijančič. Udeležence je nato po stari navadi gostila družina Mihalič – Nadlišek. Kapelico je dal zgraditi med vojno vihor pokojni Marčelo Nadlišek v priprošnje za mir. V nedeljo, 19. septembra, ob 16.00, bo sveta maša pri kapelici Žalostne Matere Božje v Lonjerju.

Na zdravje Milki ob stotem rojstnem dnevu!

V domu ostarelih Rossana v Trstu je v ponedeljek, 13. septembra, praznovala svoj stoti rojstni dan Milka Ježinova iz Gročane. Osebe doma in domači smo jo počastili s prisrčnim praznovanjem. Obiskali so jo tudi številni sorodniki. Pravo presenečenje so bili sosede in vaščani, katerih se je Milka prav posebno razveselila, saj so ji priklicali v spomin njeno mladost. Bila je namreč počaščena, da so se je spomnili in prav vsem se iz srca zahvaljuje.

Novo šolsko leto / Bogdan Kralj, ravnatelj GM

Sistemska je treba rešiti naš obstoj!

Šolsko leto se je v ponedeljek, 13. t. m., začelo tudi za učence Glasbene matice, ki si bodo morali odslej prizadevati za umetniško rast na rednih vajah, z vsakodnevnim študijem in nastopi. Vodstvo ustanove bo moralo poskrbeti za kakovosten in glede na negotov položaj čim bolj miren in nemoten potek učnih načrtov in drugih spremljevalnih projektov. Ravnatelj prof. Bogdan Kralj se v teh dneh ukvarja z mnogimi načrti, ki se bodo uresničili v kratkem: "Vrata v novo šolsko leto odpiramo z veseljem po poletnem

premoru, ko smo nabrali veliko energij in optimizma. Pričakuje nas bogata dejavnost in vseh področjih. Nekateri učenci bodo v tem mesecu in na začetku oktobra imeli diplomske izpite na konservatoriju, na gradu v Miramaru bo 26. septembra zadnji koncert niza Gledališča v gledališču z dvojnim recitalom kitaristke Tanje Cibiz in harfistke Tadeje Kralj, ob Barkolani pa bomo priredili koncert Slovenskega okteta. Pripravljamo tudi koncert ob dvestoletnici rojstva Chopina; naši učenci ga bodo izvedli v Mali dvorani

gledališča Verdi v Trstu".

Kako potekajo vpisovanja?

V tem trenutku je največ zanimanja za kitaro, z novimi učnimi močmi pa skušamo promovirati druge instrumente, kot je na primer harmonika.

Vodstvo šole bo moralo v tem letu iskati primerno odgovore na tri glavna vprašanja: finančna kriza, ki ste jo naglasili v lanski sezoni, spremembe učnega kadra zaradi odhoda nekaterih profesorjev in ne nazadnje reforma šolskega sistema, ki bo bistveno pogojevala nadaljnji razvoj, vlogo in podobo Glasbene matice.

Politično-financi položaj ustanove je zelo negotov, saj imamo v določenem smislu zagotovljene normalne pogoje le do decembra. Zato si ne moremo privoščiti, da bi načrtovali karkoli,

Bogdan Kralj

in se bomo v prihodnjih mesecih v glavnem osredotočili na ustaljeno, redno dejavnost. Odhod naših pedagogov na glasbe-

ne šole v Sloveniji je vezan ravno na negotovost delovnega položaja in ga ne bomo mogli preprečiti, dokler jim ne bomo lahko zagotovili ugodnejših razmer. Nekateri profesorji pa so se upokojili. Kljub temu trenutno nimamo težav z učnim kadrom, ki se je pomladil in je ohranil kakovost pedagoške ponudbe. Mlade namreč stalno spodbujamo k izpopolnjevanju. Z reformo pa žal tavamo v totalni megli. S konservatorijem se dogovarjamo za drugačen sistem, ki bo zagotavljal mladim do 19. leta študij na Glasbeni matici, nato

se bo njihova pot nadaljevala na akademskem nivoju. Za zdaj pa naj bi vse potekalo po starem sistemu.

Katere bodo novosti v letošnjem šolskem letu?

Glavna novost bo prered otroškega zbora, ki ga bo vodila Neda Sancin in bo vadil v prostorih Dijaškega doma. Letos bo začela delovati tudi nova podružnica v Bazovici, kjer bomo ponujali pouk klavirja, violine, kitare in harmonike.

S kakšnimi željami se pripravljate na nov začetek?

Želel bi, da ne bi bili več odvisni od spremenljivih vetrov, da bi sistemsko rešili problem obstoja in delovanja šole, da bi se naši politiki zavedali pomena šolstva in profesionalne ustanove s trdnimi temelji za prihodnost celotne manjšine.

PAL

Kultura sobivanja

Pod istim nebom

Tržaški festival večkulturnosti z naslovom Sotolostessocielo (Pod istim nebom) je bil lani potisnjen na dokaj slabo lokacijo zaradi strogih občinskih predpisov, ki so omejevali glasbene pobude na mestnih trgih. Letos pa se je končno povrnil na tradicionalno mesto, na Rusi most v osrčju Trsta. Prireditev, ki se je začela 28. avgusta, končala pa v nedeljo 5. septembra, nastaja že nekaj let v režiji Aciesse – Confeserenti, Tržaško in pokrajinsko združenje trgovskega sektorja in sektorja za usluge. Tudi tokrat so

prireditelji ponudili mestu pester glasbeni in zlasti kulturni program, ki je slonel na prepričanju, da je različnost oziroma drugačnost vrlina, ki jo je treba gojiti predvsem v našem mestu: to je bilo namreč od nekaj stičišče različnih kultur, ki so sooblikovale njegovo obličje. Sejem večkulturnosti (ki nikakor ne pomeni zloglasnega spajanja različnosti v istem kotlu, temveč razčlenjeno spoznavanje posameznih kulturnih izhodišč) se je tako opredelil preko nizov koncertov in kulturnih pobud, ki so prikazale bogastvo različnih

geografskih leg, od Afrike do Azije, od Južne Amerike do Srednjega vzhoda.

Glasbeni sladkusi so lahko navdušeno spremljali zvoke folk, ska glasbe, električnega duba, indie rock in punk rocka. Te zvrsti so bile v domeni različnih skupin, ki so nastopale živo v večernih urah: Circolo Abusivo, Krikka Reggae, Playa Desnuda, Ital Noyz, Trabanti in Tette Biscottate. Kon-

certe pa so uvedli dj-ji Stoner, Steve Giant, Drugstore Vs In Orbita, El. Sa. Bass. Dept in Komelik VJ, Signorina B ter Zwei Knödel. Najbolj spremenljaven glasbeni del pobude je bil na končnem nedeljskem popoldnevu, ko so tržaški dj-ji na pravem maratonu predstavili občinstvu najbolj zanimiv del svojega avantgardnega repertoarja: sklepni glasbeni del je bil na nabrežju, ko so pobudniki Postaje Rogers poskrbeli za posebno zvočno performance. Gledališki pridih je tokrat prinesla miljska skupina Sinkat, ki je dejavna od leta 2000 in je v tem času izoblikovala posebno izrazje, ki temelji na različnih umetniških zvrsteh. Obiskovalci so imeli na voljo še

pregled nad dragocenimi primerki obrtniške proizvodnje iz oljčnega lesa, redkimi dišavami, bižuterijo in drugim. Poleg predstavitev in okroglih miz na kulturnično temo je na letošnjem sejmu bil še govor o naravovarstvenih tematikah. Leta 2011 bo tudi v Trstu vpeljano ločeno zbiranje odpadkov. Obiskovalci pobude na Rusi mostu so zato predčasno preizkusili prihodnjo novo prakso, saj so bila na kraju nameščena 'ekološka odlagalnišča'. Festival večkulturnosti je od nekaj vezan tudi na socialne tematike, ki so jih tokrat obiskovalci поблиže spoznali na stojnicah Emergencyja in Kulturnega združenja Daydreaming Project.

IG

S 1. strani

Gmajna kot simbol...

Pahor je v svojem krajšem nagovoru spomnil, da sedanja združena Evropa temelji na idealih antifašizma, katerega sijajen in predvsem prvi plamen so predstavljali ravno štirje ustreljeni junaki. Bazovica predstavlja za Primorje "kraj spomina in opomina", vsakoletna prisotnost vladne delegacije iz matične domovine pa za Pahorja pomeni, da je idejni temelj bazovske gmajne postal del razmišljanja vseslovenskega naroda in slovenske države. Pojem Bazovice pa ne sme postati izključno domena slovenstva, saj se v njej zgošča antifašistični spomin, ki je skupen tako Slovincem kot Italijanom. Bazovska gmajna in to, kar predstavlja, ne sme zatorej ostati

določenih vplivnih političnih, kulturnih in medijskih krogov, ki so omilili in zameglili najbolj kočljive vidike fašistične diktature. Pupo je zato najprej opredelil, kaj je fašizem sploh bil: v prvi

slovenske in hrvaške narodne skupnosti. Zatirani so se nato uprili: njihov upor je podkrepila ravno narodna zavest – kot svojčas italijanske iredentiste. Po vojni pa se je želja po uveljavitvi in svobodi prevesila v nestrpnost do tistega, ki ni pripadal zmagoviti strani – kot se je zgodilo z Italijani v naših krajih po prvi svetovni vo-

Raoul Pupo (foto IG)

Miroslav Košuta (foto IG)

Foto IG

zgolj vezana na trpljenje in smrt, ampak mora postati simbol ljubezni, miru in sožitja. "Bazovico torej še kako potrebujemo, če želimo ohraniti svoj obraz v novi Evropi", je dejal predsednik Odbora.

In ravno zato, da bi z dejanjem potrdili kohezivno moč, ki jo Bazovica ima v povezovanju večinskega in manjšinskega naroda, je Milan Pahor povabil pred mikrofonom tržaškega zgodovinarja Raoula Pupa, ki je v svojem italijansko izgovorjenem govoru podčrtal dejstvo, da se je v Italiji spomin na to, kar je fašizem pomenil, zmanjšal: to se je zgodilo tudi zaradi jasnega načrta

vrsti je bil to izraz najprej škvadrstičnega nasilja in nato državnega, ne da bi tudi v drugi fazi svojega obstoja odpravil škvadrstične logike (primer Lojzeta Bratuža to potrjuje). Fašizem je nastal zaradi krize demokracije, ki se je nato prevesila v rasno, politično in nacionalno nestrpnost, nacionalizem, imperializem in protislovanstvo. Prav bi bilo zato, da bi se iz teh krajev dvignil glas in dopovedal "onkraj Soče v Italijo", da je bil fašizem v naših krajih dvakrat slabši kot drugod po polotoku prav zaradi prisotnosti

jni. Pupo je kot rešitev iz vedno perečega in zagatnega položaja, pri katerem je drug gluh do drugega, nakazal možnost ovrednotenja jezikovnih manjšin, priznanja spomina drugega, spoštovanja spomina na trpljenje in očiščenja spomina samega. Osrednji govornik, pesnik Miroslav Košuta, se je v svojem razmišljanju vprašal, v čem je danes smisel prizadetega shajanja na gmajni. "Očitno ne gre le za formalen poklon žrtvam, ampak

govornik, ki vsekakor izključuje združitev manjšincev v eno samo politično stranko: krovni organizaciji pa bi se zaradi potrebe po višanju kvalitete in utrjevanju narodne zavesti morali spojit v eno samo predstavniško in upravno telo, ki bi temeljilo na viziji mlajših generacij. Glede sožitja v naših krajih je govornik omenil še nedavno prijateljsko dejanje treh predsednikov, ki daje upati tudi v vedrejšo prihodnost.

Če pa trmasto zagledani vase in v svoj prav tega koraka ne zmoremo, bomo izginili brez objokovanja. Danes se mladi povezujejo čez oceane in jezikovne pregrade, mi pa vrličarsko obdelujemo vsak svoj zelnik", je dejal

SLOVENSKA SKUPNOST Reforma Gelmini in naša šola

Trnjeva pot ob začetku šolskega leta

“V sedravnica t. i. reforma šolske ministrice Gelmini lahko povzroči nepovratno krizo javnega šolstva slovenske narodne skupnosti v Italiji, o čemer pričajo vse bolj pogosti pozivi dijakov, njihovih družin, učnega in neučnega osebja. Dovolj zgovoren je tudi podatek, da pristojne šolske oblasti pozivov sploh ne upoštevajo, kot je tudi ostal brez odziva dokument Deželne šolske komisije, ki jo predvideva zaščitni zakon. Politika ne more ostajati gluha na klic na pomoč, ki odraža stanje največje ogroženosti. Že junija letos sta evropska poslanca Lojze Peterle in Herbert Dorfmann na predlog stranke Slovenske skupnosti predstavila v Bruslju skupen dokument, ki je povzema glavne kritičnosti”.

S tem uvodnim delom tiskovnega sporočila je stranka Slovenska skupnost tik pred začetkom šolskega leta sklicala tiskovno konferenco na sedežu deželnega sveta, na kateri so deželni tajnik Damijan Terpin, deželni svetnik Igor Gabrovec, pokrajinska tajnika za Tržaško in Goriško, Peter Močnik in Julijan Čavdek, presodili sedanje stanje, ki bo nedvomno pogojevalo kakovost slovenske šole in posledično slovenske manjšine v prihodnjih letih.

V uvodni analizi je Terpin poudaril, da šolska reforma ne more obravnavati slovenskih šol po istem kopitu kot italijanskih. To je na pobudo SSK ministrice

Gelmini sporočil tudi deželni odbor: “Dejansko pa se gibljemo v ravno nasprotno smer. Krčijo nam učno in neučno osebje, doslej nam ni še niti znano, ali bodo nekatere šole sploh začele svojo dejavnost”. Deželni tajnik je dodal, da je SSK že obvestila prefekte v Trstu in Gorici o nevezdržnem položaju, hkrati pa je za-

Igor Gabrovec, Damijan Terpin, Peter Močnik in Julijan Čavdek

skrbiljeno razmišljal o usodi špeterskega šolskega središča, ki “ostaja trn v peti nekaterih krogov v Benečiji, češ da se s podporo slovenski šoli izvaja konkurenca italijanski”. Terpin se je na tiskovnem srečanju uradno zahvalil deželnemu odborniku Molinaru, ki je z velikim diplomatskim in političnim čutom posredoval med različnimi oblastmi (največ nasprotovanja šolskemu središču je bilo v videmski pokrajini) in obenem zagotovil finančno kritje za popravilo dosedanjega poslopja šole. Za Igorja Gabrovca bo učinke

sedanjih težav manjšina občutila dolgoročno: nižanje kvalitete šolanja pomeni krčenje perspektiv našega narodnega telesa. Deželni svetnik je zato jasno zahteval sklic skupnega omizja manjšinskih izvoljenih političnih predstavnikov in krovnih organizacij, kot se je to zgodilo npr. za gledališče. “V lanskem šolskem

septembra, je Peter Močnik osnoval svoje razmišljanje. “Beltramova je spravila vse proti vsem, da bi se rešila zagate in težav, katerim očitno ni kos”. Problem zadeva namreč poenotenje razredov. “Gelminijeva je le delno kriva za krčenje razredov na slovenskih višjih šolah: določeno je poenotenje le za razrede, ki imajo več kot 25 dijakov, minimum pa ni nikjer zapisan. Samovoljno – se pravi brez utemeljitve in posvetovanja z deželnim šolskim uradom – ga je določila Beltramova in bi tako poenotila razrede, ki imajo do 15 dijakov”. Razlogi za tako stanje tičijo po Močnikovem mnenju v dejstvu, da zaščitni zakon ne določa avtonomije deželnega šolskega urada. “Za vsak korak smo tako odvisni od Beltramove”!

Julijan Čavdek je obžaloval dejstvo, da “v Gorici ne bomo imeli prvega razreda na poklicnem zavodu Cankar, Soli, ki je profilirala kar nekaj uspešnih slovenskih podjetnikov”. Glede polemik v zvezi s šolo v Romjanu je goriški tajnik SSK uvidel vzporedje s težavami špeterske šole: “Zaradi prostorske stiske je naša šola deležna kritik italijanskih staršev”. Čavdek je zaskrbljeno razmišljal o usodi slovenske šole na Goriškem, v primeru, da bo prišlo do krčenja učnega in neučnega osebja. Glede selitve šole iz Plešivega v Bračan je bil Čavdek mnenja, da bi bila boljša lokacija ustanove v Krminu. In ravno v tem je groteskna nota celotne zadeve: Peter Močnik je na tiskovnem srečanju napovedal, da bo Beltramovo javil sodstvu v primeru, da bi “tudi ena sama slovenska osnovna šola v Italiji ostala ob odprtju šolskega leta zaprta zaradi pomanjkaja slug”!

Igor Gregori

Obvestila

Romanje v Medjugorje: vabimo vas na romanje od 1. do vključno 4. oktobra letos. Odhod iz Nove Gorice in Rožne Doline ter s Kozine, kjer vstopijo tržaški romarji. Po hrvaški avtocesti pridemo pozno popoldan v Medjugorje. Nato pa bo, kot ostale dni, vse potekalo po programu, ki ga prejme vsak udeleženec. Pri vpisu se plača celotni znesek 110 evrov. Za romarje iz Slovenije in Italije zadostuje veljavna osebna izkaznica za inozemstvo. Vpisujejo g. Darko (tel. 0481 882395 in 0481 32121), ga. Anica (za Slovenijo - 00386 5 3022503), g. župnik J. Markuža (040 229166). Vpis takoj do zasedbe mest v avtobusu. Sveta Marija, Kraljica miru, nas kliče.

Ogled pasijonskih iger v Kirchschatlagu in romarskega svetišča Fatimske Matere Božje v Prösingbirbaumu ter Gradca od 10. do 11. oktobra. Odhod avtobusa v nedeljo, 10. oktobra, ob 04.30 iz Trsta (Trg Oberdan), ob 04.45 iz Sesljana (trgovina Terčon), ob 04.55 iz Sv. Križa, ob 05.00 s Proseka, ob 05.15 z Opčin, po želji tudi na Fernetičih. Prihod v Kirchschatlag, kjer se ob 13.30 pričnejo pasijonske igre (trajajo 3. ure in 30 minut s 45-minutnim odmorom). Po pasijonu ogled župnijske cerkve Sv. Janeza Krstnika in nedeljska sveta maša. Prevoz v hotel, večerja in nočitev. Po zajtrku vožnja po Gradiščanski in Štajerski do Gnasa in dalje do Prösingbirbauma, do romarskega svetišča Fatimske Matere Božje, kjer bodo sv. maša in pričevanja. Vožnja proti Šentilju. Kosilo na poti. Nadaljevanje vožnje do Opčin,

Trsta, Križa in Sesljana. Cena 155 evrov. Prijave sprejema sestra Angelina Šterbenc na telefonski številki 347 9322123 ali 00386 41 290386. Zaradi organizacijskih razlogov je za vpisovanje nujno pohiteti!

Rojanski cerkveni pevski zbor začena v novi sezoni redne pevske vaje, ki bodo vsako sredo ob 20. uri v Marijinem domu v Rojanu (ul. Cordaroli, 29). Toplo vabi nove pevce, da se pridružio zboru in da sodelujejo pri sv. maši, ki jo vsako nedeljo ob 9. uri iz rojanske cerkve prenaša Radio Trst A.

Bambičeva galerija vabi na razstavo Kina Extrade “Stran! Hočem stran! V Peru in Bolivijo...”, na Opčine, Sklad Mitja Čuk, Proseška ul. 131. Razstava bo odprta do 25. septembra.

Klub prijateljstva prireja v sredo, 29. septembra, izlet v Stično z ogledom njenih zanimivosti in sv. mašo ob prazniku sv. Vincencija, nato obisk Valvasorjevega gradu Bogenšperk in okolice. Vpisovanje do 25. septembra na tel. št. 040 225468 (Vera). Vljudno vabljeni!

ŠC Malanie Klein obvešča, da bo urad v ul. Cicerone 8, odprt vsako soboto od 10. do 11.30. Info na tel. št. 3284559414, info@melanieklein.org, www.melanieklein.org.

Darovi

Za Združeni zbor ZCPZ ob 4. obletnici smrti dr. Marka Udoviča daruje žena Marija 100 evrov.

Za cerkev na Pesku: v spomin na dragega bratranca Mariota Bartola daruje sestrična Marija z družino 50 evrov.

110-letnica prapora PD v Nabrežini

Stoj trdno, zastava, v obrambo domovja!

“Kot skalni bregovi Jadranskega morja stoj trdno, zastava, v obrambo domovja!” so besede, ki jih lahko beremo na hrbtni strani prapora pevskega društva Nabrežina. Svilenasta zastava praznuje 110 let razvitja in nabrežinsko kulturno društvo je obeležilo obletnico s proslavo, ki jo je počastila prisotnost mnogih uglednih gostov, med katerimi so bili minister Boštjan Žekš, nekdanji senator Miloš Budin, župan Giorgio Ret, politiki, kulturniki in zgodovinarji. Slavnostni govornik je bil predsednik paritetnega odbora Bojan Brezigar, ki

je nastopil s prisrčno bližino domačina, obenem s pogledom razgledanega opazovalca družbenih, političnih in kulturnih sprememb. Pripoved o stari mami, ki se je s ponosom spominjala razvitja društvene zastave prapora, je bila namreč priložnost za analizo absolutnih pojmov, ki so v današnjem svetu postali relativni v bistveno spremenjenih razmerah. Prepogosto pa nas tradicije uspavajo z vzori preteklosti, ki so zgodovinsko pomembni, a nimajo več iste vrednosti v modernem svetu: “obrambo domovja” bi morala nadomestiti odprtost, saj sta

Foto Krama

preživetje in nadaljnji razvoj v brezmejni Evropi odvisna od širše prepoznavnosti kulture, ki bi jo morali posredovati ljudem, ki živijo ob nas. Biti v koraku s časom in zaupati mladim, ki so protagonisti vsestranskega, hitrega napred-

ka, je apel, ki se vedno pogosteje pojavlja znotraj manjšine in je ravno na tovrstnih počastitvah vreden močnejšega poudarka, da bi vaški vrtički pridobili večjo vrednost kot zaklad širše skupnosti. Nabrežinsko društvo je s to prireditvijo

pokazalo željo po odmevnem dogodku, katerega se je minister RS za Slovence v zamejstvu in po svetu udeležil s spodbudnimi besedami o novem stoletju brez meja, kjer se bodo Slovenci lahko uveljavili tudi v širšem smislu.

Skupni zaklad, ki ga moramo posredovati tudi sosedom, sestavljajo tako vidnejši dogodki kot dosežki in simboli, ki so pomenili kulturni in gospodarski vzpon določenega kraja. Zato so Nabrežinci delili z vaščani in gosti spomin na veliko pevsko slovesnost, ki je bila 7. septembra leta 1900. Predsednica društva Mariza Škerk je povedala nekaj besed o praporu in njegovih trakovih (med katerimi so nekateri

izgubljeni), ki jih hranijo muzeji v Italiji in Sloveniji, Vera Tuta Ban pa je pripravila izbor Grudnovih besedil za priložnostni recital, ki ga je Izток Cergol dopolnil z izvirnim zborovskim refrenom po besedah na praporu. Morje, skale, ljubezen do vasi in ponos do njene slovenske duše so bili vtisi, ki so jih z branjem verzov posredovali mladi recitatorji Valentina Krebel, Jožica Forčič, Danijel Doz in Ester Gomizel. S pesmimi slovenskih, predvsem primorskih in deželnih avtorjev pa so nastopili najprej otroška pevska skupina, nato mešani zbor Igo Gruden, ki ga vodi Mikela Šimac, in za konec še vaški biser, dekliški zbor Kraški slavček, pod vodstvom Mirka Ferlana, ki s svojim kakovostnim delom potrjuje, da se zaupanje v mlade večkrat obrestuje.

PAL

KRAŠKA HIŠA Zadruga Naš Kras

Človek in slovenska fotografija

Kraška hiša v Repnu je tokrat odprla vrata svoje razstavne dvorane slovenski fotografiji. Do 19. septembra bo namreč postavljena fotografska razstava, ki nosi naslov Kabinet slovenske fotografije 2. Postavitev sestavlja izbor najbolj pomenljivih del sodobnih slovenskih fotografov, ki ga hrani Kabinet slovenske fotografije pri Gorenjskem muzeju.

Gorenjsko bi lahko imeli za najbolj slovenske fotografije, saj se je v Kranju, kjer ima Kabinet

svoj sedež, rodil duhovnik in fotografski izumitelj Janez Puhar. Kabinet hrani namreč najstarejšo javno fotografsko zbirko v Sloveniji. Ustanovi so dali temelj leta 1970. Že od samega začetka je pobudnik fotografije 2. Postavitev sestavlja izbor najbolj pomenljivih del sodobnih slovenskih fotografov, ki ga hrani Kabinet slovenske fotografije pri Gorenjskem muzeju.

tografijami, izbranimi na razstavah. Kabinet, ki naj bi postal matična ustanova slovenskih fotografov, je začel delovati v skladu s temi izhodišči. Ker se je večino časa moral ukvarjati s pomanjkanjem sredstev, je bilo njegovo delovanje mogoče samo zaradi pozornosti fotografov, ki so opozarjali na ogroženo fotografsko dediščino ali darovali svoje fotografije, kataloge in drugo fotografsko dokumentacijo. Dobršen del gradiva in fotografij je bil z uvrstitvijo v zbirko Kabineta rešen pred pozabo ali uničenjem – beremo v brošuri razstave.

Polagoma se je rojevala tudi želja, naj bi Kabinet bil smiselno povezan z delovanjem muzeja. Fotografska zbirka je

tako postala nepogrešljiv del umetnostnozgodovinskega oddelka. Marca 1971 je Kabinet priredil v pritličju Prešernove hiše v Kranju prvo razstavo – retrospektivo Janeza Marenčiča, ki je petdeset razstavljenih fotografij poklonil Kabinetu, kar je bil začetek oblikovanja javne fotografske zbirke v Kranju. Sledile so nove samostojne, pregledne, retrospektivne in spominske razstave ter razstave fotografskih skupin. Prve samostojne razstave v organizaciji Kabineta so ponovno opozorile na fotografe starejših generacij. Po zaslugi tematskih razstav in kronoloških pregledov Kabinetu pripada eno pionirskih mest pri temeljnem vrednotenju in razstavnih predstavitvah zgodovinskega razvo-

ja slovenske fotografije. Kljub prepričanju, da se bodo profesionalni fotografi postopoma začeli odmikati od figurativne motivike, saj jih ta preveč povezuje z amatersko oz. ljubiteljsko fotografijo, in se posvetili predvsem raziskovanju posebnosti fotografskega medija in širjenju interpretacijskih možnosti s pomočjo digitalne tehnologije in računalniških pripomočkov, ostaja človeška figura med osrednjimi izzivi sodobne fotografije. V širokem razponu od reportažne fotografije do fotografiranja človeškega akta, ki ga lahko zasledimo tudi v izboru fotografij, razstavljenih v Kraški hiši, ostaja človeška figura najbolj intimen fotografski motiv. Med značilnosti fotografske interpretacije

človeške figure v zadnjih treh desetletjih lahko uvrstimo težnjo po subjektivni percepciji motiva, ki se iz posnetka realnosti spreminja v avtorjevo osebno izpoved. Estetske težnje so skrbno zrežiranih posnetkov so povezane z dolgotrajnimi pripravami pred fotografiranjem. Zaslediti je mogoče enakovredno razmerje med barvno in črno-belo fotografijo, saj v tej velik del fotografov vidi osrednjo možnost za izrekanje fotografske resnice o svetu, ki nas obdaja.

Najbrž se v to smer pomika tudi zamejsko fotografsko gibanje, ki bi moralo – kot je v imenu Kabineta na otvoritvenem večeru poudaril dr. Damir Globočnik – kmalu najti svoje mesto v slovenski fotografski ustanovi.

Zgodovinski obisk Slovencev Evropskega parlamenta

Vzpostavljene so pomembne vezi

Slovinci iz Avstrije, Italije in Slovenije so opravili zgodovinski skupni obisk Evropskega parlamenta v Strasbourgu. V ponedeljek, 6. septembra, so obiskali Evropski parlament in si v živo ogledali delovanje te edine neposredno izvoljene evropske institucije. Med drugim so

cevi v vseh sosednjih državah ter pozdravil začetek upoštevanja odločb avstrijskega ustavnega sodišča glede dvojezičnih krajevnih napisov. Na konferenci v Evropskem parlamentu so udeleženci poleg Peterleta nagovorili še Damijan Berganta, veleposlanik Slovenije pri

se seznanili s pristojnostmi in aktivnostmi Evropske zveze na področju manjšin, kulture in čezmejnega sodelovanja. Lojze Peterle, gostitelj in sponzor obiska ter evropski poslanec iz Slovenije je ob tem povedal: "Manjšine lahko v Evropskem parlamentu računajo na veliko pozornost poslank in poslancev. V svobodni in prostovoljno združeni Evropi morajo biti priznane in dobrodošle vse identitete. V Evropsko zvezo smo vstopili z željo, da bi vsi Slovenci lahko neovirano živeli v skladu s svojo identiteto". Peterle je zagotovil pomoč pri prizadevanjih za dosledno uveljavitev pravic Sloven-

cevi v vseh sosednjih državah ter pozdravil začetek upoštevanja odločb avstrijskega ustavnega sodišča glede dvojezičnih krajevnih napisov. Na konferenci v Evropskem parlamentu so udeleženci poleg Peterleta nagovorili še Damijan Berganta, veleposlanik Slovenije pri

spoznavanje in izmenjava izkušenj med nami udeleženci", je povedal Nanti Olip, podpredsednik NSKS, ter dodal: "Ugotovili smo, da se vsi in vsepovsod srečujemo s podobnimi problemi, ki pa jih lahko rešujemo skupno in s pomočjo evropskih institucij. Slovenci smo enakopraven del evropske resničnosti. To živo spoznanje v evropskih metropolah nam daje samozavesti in krepki narodnostno identiteto".

Srečanja se je udeležil tudi Julijan Čavdek, pokrajinski tajnik Slovenske skupnosti, ki se je v imenu SSK zahvalil za priložnost obiska Evropskega parlamenta v Strasbourgu: "To je izredna priložnost, na katero se moramo Slovenci, še posebno tisti, ki živimo v zamejstvu, bolj sistematično obratiti. Zadovoljni smo za

ve nove vezi, ki smo jih vzpostavili. Menimo, da so taki obiski izredno pomembni, in upamo, da se bodo še nadaljevali". Pavel Zablantnik, ki je skupino spremljal kot soorganizator v imenu Doma prosvete Sodalitas v Tinjah na Koroškem, je povedal: "Razvijanje in ustvarjanje skupne Evrope temelji na dobri osveščenosti in živi izmenjavi med akterji doma in v evropskih institucijah. Spodbujanje in uredničenje perspektivnih skupnih projektov je obsežna naloga in poseben izobraževalni izziv, s katerim se aktivno spoprijema Katoliški dom prosvete Sodalitas v Tinjah".

VIDA VALENCIČ

KO SE DOTAKNEŠ OSEBE

Samo tukaj in zdaj

Morda je tudi Vam lastna občasna misel, pravzaprav sanje, da bi "na novo" spet vse pričeli nekje drugje. Utopično razmišljanje o še bolj utopični lokaciji, kjer bi te ne omejevalo to ali ono. Seveda gre za utopijo. Ker si omejitve postavljamo sami s tem, da se pravzaprav ne zavedamo samih sebe, svojih značilnosti. Morda smo še vedno ukleščeni v tisto večno in skrajno življenjsko kvarno misel o tem, "kaj si družba misli".

Morda se tudi Vi včasih čutite oddaljene od določene prevladujoče miselnosti, morda bi tudi Vi radi večjih družbenih sprememb. Vsak dobro ve, da se vse prične najprej pri njem, nikjer drugje. Pravijo, da nas pri drugih najbolj zbode, kar imamo podzavestno v sebi, a si tega ne upamo niti priznati. Morda nas, recimo, zbode ozkoglednost. Zdi se pa, da se moramo vprašati, v čem smo tudi sami ozkogledni in kako iz kletke.

Včasih zelo hitro poletim v vihrava sanjanja o drugačnem življenjskem slogu, drugje, drugače. Priznam, da je dobro, da me mož prizemlja oz. uokvirja željo mojih utopičnih skokov v neznano v pragmatične načrte.

Obžalovanje je pravilno le, če je postavljeno v prihodnost. Prav je, da obžalujem samo to, česar nisem še naredil, prebral, spoznal, okusil. Preteklost je pa to, kar nas je naredilo osebe, kakršne smo danes, v dobrem in slabem. Obžalovanje tega ali onega, kar smo bili v preteklosti, ima kot edini rezultat to, da ostanemo na to preteklost priklenjeni. Na

tem svetu pa smo, da gledamo v nov dan, tako pišejo vsi modreci. Pri neki spovedi pred res davnim mi je bilo rečeno: "Bog želi našo srečo, ne pa naših solz". Spominjam se tedanjega občutka olajšanja, za katerega sem hvaležna še danes. Danes vem, da obžalujem vse igre, ki jih še nisem igrala, travnikov, ki jih še nisem vide-la, besed, ki jih še nisem izmenjala, in vseh nasmehov, ki so v nas in ki včasih obtičijo tako globoko, da se jih sploh ne zavedamo. Pravijo, da se je treba veseliti izključno sedanjega trenutka, tega, kar si danes, tukaj in zdaj, brez "če-jev" in "ko-jev", brez pričakovanja nečesa v prihodnosti. Zagotovo je to

najtežja naloga, ki jo ima človek na tem svetu. In vendar obstaja mnogo narodov, ki so nam lahko v zgled.

Pred meseci sem spoznala fanta, ki je več mesecev prostovoljno delal v indijskih sirotišnicah.

"Nič nimajo, morda žogo za trideset otrok. In vendar ti lahko zagotovim, da v otroških očeh nisem

Še videl take sreče. Ko se

ti stisnejo v objem, močno občutiš njihovo polno predanost tistemu trenutku sreče".

"Odrasli ljudje ne krivijo nikogar za svojo nesrečo. Videl sem povsem ničene družine, tsunami je uničil ribiško barko, s katero je oče preživljal več ust, deroča voda je odplavila hišo. In vendar sem v njih videl tako dostojanstvo in tako osredotočenost na ta, sedanjí trenutek, kot pri nikomer. Vem, da zvene besede retorično, a res mislim, da se od njih imamo veliko naučiti". Zagotovo.

Prejeli smo

Slovenska iredenta

Ta izraz je pravzaprav smiselno nepoznan v naši domovini. Zakaj? Ker je postal po drugi svetovni vojni sinonim fašizma, kar je prava norost indoktrinacijskega komunističnega agitpropa. V povojnem propagandnem protifašističnem vzdušju so se komunisti posebno potrudili, da bi zamorili domovinsko čustvovanje Slovencev in ga nadomestili z internacionalistično miselnostjo bratstva in enotnosti "zadržanega svetovnega proletariata", kar je bilo za našo ubogo teptano rajo "med in mleko" v prividu revanšizma vesoljne "uboge gmajne" nad "tujimi grobi". Ta pohabljaljoča prisposoba še danes vlada v podzavesti Slovencev, vajenih nenehnih prepričevanj o manjvrednosti v primerjavi s sosedi, ki jih gledamo kot "grofe", čeprav so daleč od tega.

Sosedje so pa vedno gojili svojo iredento in jo uvrščali v državotvorno politično prioriteto, če so podpirali miselnost lastnih državljanov, da ozemlja, ki so jih osvojili na katerikoli način in metodologijo, jim tudi pripadajo po človeških in božjih zakonih (zdrav čut ohranitve nacionalne vrste, ki v skrajnih primerih dopušča celo nasilje, kar je že neobvladana eksces egoizma, ki se zaustavi le, če ima enakovrednega antagonist). Ta miselnost osvajačev je danes transparentna in logična posebno v zamejstvu, kjer ni odgovarjajočega antagonizma državotvorne iredentistične slovenske miselnosti (saj je tudi ne "uvaža" iz matice, kjer je popolnoma odsotna), ki bi se postavila proti asimilacijskim težnjam (samo tamenje in sklicevanje na tujo ustavo je povsem jalovo). Komunisti so naše ljudi podučili, da je iredentizem izrodek fašizma, istovetno z nacionalizmom, ki so ga še ponovno identificirali s šovinizmom, kar je povsem lažno in zavajajoče. Potem se čudimo, da naših "protestov" (neosnovanih na državotvornih postulatih zdrave iredente) nihče ne vzame v poštev.

Pred vojno se je komaj začel profilirati slovenski iredentizem le pri

nekaterih narodnih buditeljih (M. Majer-Ziljski, Žebot, Ehrlich in drugih "Višarskih", če jih lahko tako imenujem), ki pa je imel premalo časa, da bi se polastil miselnosti širšega občestva in ustvaril zavestni nacionalni miselni oklep. Saj, če obravnavamo današnje pogojeno miselnost indoktriniranih Slovencev, zasledimo, da v podzavesti imajo klice iredente, ker občutijo bolečo nezmožnost se postaviti po robu nenaklonjeni tuji družbi, čeprav bi radi to storili, toda si ne upajo še to odkrito in pokončno pokazati v obnašanju, kot to zmorejo vsi naši sosede in njihove manjšine pri nas. Zaustravlja jih nezdrava internacionalistična indoktrinacija, ki v bistvu ubija tisto globoko čustveno domoljublje, katero je podlaga zdravi iredentistični miselnosti, sposobni enakovrednega soočanja z nasprotnikom, ki postane tudi pogoj za uravnotežene in pametne compromise, kar pride do izraza v pozitivni diplomaciji. Zato tudi vztrajajo alternativno v iskanju le ideoloških "zaveznikov" pri nasprotni etniji, ki pa, kljub miroljubnim obljubam podpore, ne pozabijo na njihov iredentistični nacionalni interes, zato ostaja vse v začaranem krogu prelaganja "krivde" na pripadnike nasprotnih ideologij v obeh etnijah, brez soočanja s pravo oviro, ki je v bistvu razlika v nacionalnostih, ki ni sta v enakovrednem stanju glede lastnega samospoštovanja. Ni potrebno poudariti, da smo v samospoštovanju Slovenci krepko priklonjeni.

V končni fazi pa se zatekamo v klasičen primer glave v pesku, ko pozivamo slovensko družbo k "naprednejši" miselnosti "gledanja naprej" in pozabljanja preteklosti, kar je dvakrat pogubno. To je nezmožnost pokončne drže iz strahu soočanja z lastno preteklostjo zaradi podzavestnih in zavestnih občutkov krivde.

Zakaj bi ne smeli Slovenci glasno in jasno zahtevati povrnitve nasilno zasedenih slovenskih ozemelj v preteklosti, če je to legitimna zahteva vseh, ki so utrpeli nasilje ne-

pravičnega odvzema etničnega ozemlja (gl. evropske primere Poljakov, Nemcev, Francozov, Čehov itd.)? Prav številno in razširjenost etnično-avtohtonih manjšin v tuji državi je dokaz nepravilne zasedbe njihove zemlje in možnost ureditve prvotnega stanja po konfliktnih tegobah. Težje je v krajih, kjer je domašina že asimilirana oz. potujčena (pr. Režija). Pa tudi v takih krajih pokončne države imajo vedno odprta vprašanja iredente (primer Kosova od strani Srbov, ki zanje ni še zastaral). Pri nas v primeru Hrvaške pa prav mazonistično hitimo z opravičevanjem, da spor traja preveč časa in da je čas urejanja odnosov, četudi v našo bolj kot evidentno nepopravljivo škodo. Sprejetjem sporne sporazuma o tuji arbitraži so se mazonistični Slovenci oddahnil in odrinili v prihodnost preli-vanje solz nad kruto usodo krčenja nacionalnega ozemlja, ko bodo zavestno, hote pozabili, da je usoda odvisna od naše sposobnosti samoobrambe (torej zdravega iredentizma) in ne obratno.

Kdaj bomo dočakali, da bodo drugi nam očitali iredentizem, s katerim si bomo priborili določene dobrine, kot se to dogaja sosedom, ki zavestno preslišijo take očitke na svoj račun, saj so po končnem izračunu spoznali, da je iredentizem dobičkonosen nacionalni interes, ki se še obrestuje v dolgotrajnem preživetju. Dokler bo v Sloveniji prevladovalo mnenje, da je najboljša vladna alternativa povojna titoistična leva s podaljškom t. i. tranzicije, bodo grobarji slovenske državotvornosti uspevali in se množili ter dokončno pokopali narodno zavest in identiteto. Slovenci bodo postali brezimne amebe vsem na razpolago, kar je tudi naravno glede na nesposobnost državotvorne miselnosti odgovornih domovinskega izobraževanja, ki je defektno več kot pol stoletja po zaslugi zakoreninjenen enoumenne ne-nacionalne doktrine (politike). Vprašujem se, ali ima današnja vladna garnitura vsaj enega člana, ki bi obravnaval slovensko iredento kot nujen nacionalni interes v graditvi odsotne državotvornosti. Verjetno ga ni niti v sanjah naših parlamentarcev, kaj šele v glavah vladnih odgovornih.

Pavel Ferluga

Severni in severovzhodni predel mesta (32)

GORICA, NJENE ZANIMIVOSTI IN NJEN ČAS

Mariza Perat

Sčasoma je tako cerkev sv. Ivana postala nekako središče verskega življenja v goriškem mestu, kar je v slovenskih vernikih še bolj okrepilo zavest pripadnosti tej cerkvi.

Prav to bogato versko udejstvovanje je privedlo do zamisli, da bi pri sv. Ivanu ustanovili sedež duhovnije oziroma sedež Pastoralnega središča za slovenske vernike v goriškem mestu. S tem bi bila dana možnost, da bi se celotno dušnopastirsko delovanje bolj povežalo, razširilo in utrdilo ter v bolj organizirani obliki predalo prihodnjim rodovom. Ta zamisel se je vedno bolj krepila, tudi čas sam je prinašal vedno nove zahteve in potrebe in tako je dokončno dozorel sklep o ustanovitvi slovenske duhovnije oziroma Slovenskega pastoralnega središča pri sv. Ivanu.

Prvi poskusi, da bi do ustanovitve Dušnopastirskega središča prišlo, segajo v leto 1964, ko se je v ta na-

"Duhovna oskrba v slovenskem jeziku in duhu bo posebno važna za vzgojo naših otrok in mladine, torej za srečo naših družin. Prepričani smo, da se bodo vključili v to ustanovo zlasti matere in očetje, ki so tako v skrbeh za otroke, za hčerke in sinove. Ustvarimo z združenimi močmi prijetno in hkrati zdravo okolje naši mladini..." (Vestnik, november 1972).

V letih so v cerkvi sv. Ivana in ob njej marsikaj obnovili in uredili. Tako so leta 2000 po dobroti msgr. Franca Močnika v stavbi ob cerkvi uredili stanovanje za dušnega pastirja, prostor za župnijsko pisarno, učilnice za verouk, dvorano in sejno sobo. Največ zaslug za ureditev omenjenih prostorov ima g. Marijan Markežič, upravitelj Slovenskega dušnopastirskega središča v Gorici. Prostorji so poimenovani po msgr. Francu Močniku, z uradnim nazivom "Dom Franc Močnik". Tu so večkrat razna srečanja, predavanja in priložnostne prireditve.

Tu imajo sedež razne organizacije, kot npr. Skupnost družin Sončnica. Njeni prvi začetki segajo v leto 1987, ko so se začeli zbirati nekateri posamezni zakonci, pozneje, leta 1994, pa tudi družine. Pri teh srečanjih je vedno bolj prihajala do izraza potreba po neki bolj urejeni organizaciji, v kateri bi se zamislili in predlogi, ki so pri teh srečanjih nastajali, mogli lažje uresničiti. Prav zato je bila 13. junija 1999 skupnost tudi uradno ustanovljena, in sicer kot Skupnost družin Sončnica, s krat-

ico SD (Podatki: učit. Nevia Žerjal-Leban). Njena prva predsednica je bila prof. Mirjam Bratina-Pahor. Zdaj Skupnost vodi katehistinja Ani Saksida-Zorzut.

Skupnost je nastala predvsem zato, da bi nudila pomoč družinam. Ta pomoč prihaja do izraza predvsem v medsebojnih srečanjih in razgovorih, kar je pri reševanju težav, zlasti vzgojnih, temeljnega pomena. Temu služijo tudi vzgojna predavanja, ki jih Skupnost prireja bodisi v Domu Franc Močnik bodisi v Kulturnem centru Lojze Bratuž. Mladim skuša tako nuditi možnosti in pobude, ki vzbujajo njihovo zanimanje in jim pomagajo pri uresničevanju in razvoju njihove osebnosti. Vsako leto člani Skupnosti prireajo dan družine s pogovori, predavanji in družabnostjo.

/ dalje

Dom Franc Močnik (foto DPD)

men ustanovil poseben odbor. Dne 24. oktobra 1972 pa je bilo uradno ustanovljeno z odlokom št. 2026/72 tedanjega nadškofa msgr. Petra Cocolina Središče (Nadškofijski arhiv v Gorici).

Z odlokom št. 2043/72 je 3. novembra istega leta za dušnega pastirja novoustanovljenega Središča bil imenovan msgr. Franc Močnik, za njegovega pomočnika pa dr. Jože Markuža (Katoliški glas: 3. november 1972).

Vestnik, glasilo omenjenega Središča, je ob tej priložnosti goriškim Slovincem prinesel naslednjo poslanico:

"V Gorici je bilo ta mesec ustanovljeno Dušnopastirsko središče za vse naše ljudi v mestu od župnije sv. Ane do državne meje na Solkanskem polju, od Soče do državne meje pri Šempetru. Imenovana sta bila dušni pastir in njegov pomočnik..."

Dosežen sporazum o nadurnem delu in plačilu zdravnikov

Vlada pripravlja reforme, a socialna napetost raste

V Sloveniji poteka soočanje med vlado, ki načrtuje reforme na raznih področjih, kot del naporov za premaganje gospodarsko-financijske krize, ter sindikati na čelu z največjo Zvezo svobodnih sindikatov. Oboji soglašajo, da so spremembe v državi in družbi potrebne in nujne, zlasti naj bi povsod uvedli strogo varčevanje z denarjem in drugim viri, pomembnimi za napredek Slovenije, razlikujejo pa se glede zakonov in drugih ukrepov, ki bi jih morali za to sprejeti. Javnost je z veliko zaskrbljenostjo spremljala spor med sindikatom zdravnikov in zobozdravnikov (FIDES) glede plačila dejstev zdravnikov, ki jih je vlada znižala za polovico, da bi s tem prihranila okoli 12 milijonov evrov. Zdravniki so se odločno uprli, zaradi česar so v bolnišnicah in ambulantah začeli odpovedovati operacije in nujne preglede, kar je prizadelo tudi otroke in celo onkološke bolnike. Za hiter sporazum z vlado sta se nekajkrat zavzela tudi državni poglavar dr. Danilo Türk in premier Borut Pahor. Dogovor je bil sklenjen šele potem, ko je vlada sklenila, da plačila dejstev zdravnikov ne bodo znižala. Ljudje, za katere je zdravje druga največja vrednota za družino, so se pomirili, drugi uslužbenci v javnem sektorju pa

ogorčeno protestirajo, češ da je vlada popustila zgolj zdravnikom oziroma sindikatu FIDES, ne popuščajo pa zahtevam drugih sindikatov v javnem sektorju. Zaradi tega je del sindikatov javnega sektorja, ki vključuje 80.000 članov, napovedal stavko. Najbolj oster spor med vlado in sindikati, pa tudi s stranko Desus, ki sodeluje v koaliciji, pa je nastal, ko je vlada ob koncu prejšnjega tedna v parlamentarni postopku vložila predlog novega zakona o pokojninskem sistemu. Gre za spremembe na enem najvažnejših področjih v državi. Vlada in sindikati so se o novem načinu upokojevanja dogovarjali eno leto, toda se niso sporazumeli. Novi zakon, če bo seveda sprejet, bo veliko strožji oz. bolj zahteven od sedanjega. Starost, potrebna ob upokojitvi, bo za moške in ženske enaka, 65 let, pri čemer bo pogoj, da ima vsak vsaj 15 let pokojninske dobe. Obdobje za izračunavanje pokojninske osnove bo podaljšano z 18 na 34 let. Delavci v težkih delovnih razmerah, ki so zgodaj pričeli zaposlitev, se bodo lahko upokojili pri šestdesetih letih starosti, če bodo imeli 43 (moški) oz. 41 let (ženske) delovne dobe.

Mnenja in odmevi na načrtovano pokojninsko preobrazbo, ki še potekajo, so različni, od na-

jbolj ostrih do razumevajočih. Maks Tajnikar z Ekonomske fakultete v Ljubljani vladi zamere, "da ni znala javnosti ustrezno razložiti, zakaj je potrebno zviševanje upokojitvene starosti, da ni bilo nobene razprave o tem, kako zagotoviti delo starejšim delavcem, in da ni postregla z izračuni o višini pokojnin v prihodnje". Najbolj oster je bil Dušan Semolič, predsednik Zveze svobodnih sindikatov Slovenije, ki meni, "da so predlagane rešitve nepravilne in dolgoročno škodljive tako za delavce kot za upokojence in da tlakujejo pot v revščino. Gre za doslej najslabšo slovensko vlado, vsaj kar zadeva socialni dialog. Če bo zakon o pokojninskem sistemu sprejet v sedanjih obliki, bodo sindikati ljudi pozvali na referendum. Sicer pa je v sedanjih razmerah in vzdušju v državi mogoče marsikaj. Če normalna komunikacija odpove, lahko ljudje reagirajo nepredvidljivo".

Večajo se tudi druge izjave in mnenja o sedanjih gospodarskih in socialnih razmerah v Sloveniji. Gospodarski izvedenec in politični analitik dr. Bogomir Kovač je v tedniku Mladina zapisal, "da v državi vlada občutek nemoči zaradi zmedenosti in nespособnosti obvladovanja razmer. Ljudje so nezadovoljni, politična le-

gitimnost zaradi neizpolnjenih reform in priljubljenost vlade pa sta katastrofalni". Dokaj črnogled, vendar pa stvarjen, je tudi Janko Lorenci, ki je v svoji kolumni v tedniku Mladina zapisal, "da se bodo vlada in sindikati v zadnjem hipu morda sporazumeli. Stavka javnih uslužbencev pa lahko potegne za seboj plaz drugih protestov. Če bo bik enkrat v koridi, ga bo težko ustaviti".

Zelo pomenljiva pa je ugotovitev, ki jo je v pogovoru za multimedijski portal Siol.net izrekel minister za šolstvo in šport, Igor Lukšič. Po njegovem "težave Slovenije nimajo nobene zveze z mrežami, ki so bile v veljavi v socializmu in neko obdobje po njem. Zdaj so v igri mreže, ki so povezane z brezkompromisnim bogatjenjem in iskanjem dobička, kjerkoli se da, zlasti, kjer se jih črpa iz poštenega dela delavcev".

Kljub kritičnim razmeram na socialnem in drugih področjih pa premier v svojih govorih, izjavah in ob drugih priložnostih še naprej, že splošno znano, širi optimizem in ponavlja, da je Slovenija premagala največji del krize. Morda mora tako ravnati, vendar ne omenja katastrofalnega stanja javnih financ. Le-to je zaznamovano z dvema milijardama evrov proračunskega primanjkljaja in rekordnim, kar 59-odstotnim povečanjem javnega dolga. Predsednik vlade in stranke Socialnih demokratov Borut Pahor pa se je v predvolilno kampanjo za lokalne volitve 10. oktobra vključil z izjavo, "da se v deželo vračata optimizem in okrevanje".

Marijan Drobež

Kratke

Mirenski Grad: kvatrnica in dobrodelna prodajna razstava

Petnajstega septembra goduje Žalostna Mati Božja, ki ji je posvečena cerkev na Mirenskem Gradu. God vsako leto slovesno obhajajo na tretjo nedeljo v septembru, na kvatrnico. Slovesnost z romarskim shodom bo 19. septembra. V soboto pred praznikom bo ob 19. uri večerna maša, ki jo bodo oblikovali otroci in mladi iz dekanije Šempeter. Po njej bo procesija z lučkami, litanijami in blagoslovom. V nedeljo bo redna maša ob 7. uri, župnijska ob 10. ter slovesna ob 16.; slednjo bo ob somaševanju domačih in okoliških duhovnikov vodil pridigal ljubljanski stolni prošt in stolni župnik, prelat Jožef Lap. V nedeljo bodo - poleg omenjenih treh maš - ob 15.30 večernice; ob 17. uri pa bo v Gnidovčevem domu duhovnih vaj odprtje dobrodelne prodajne razstave slik in fotografij pod naslovom "S svetlobo premagamo temo". V evropskem letu boja proti revščini in socialni izključenosti želijo prireditelji v javnosti prebuditi zavest, da problemi so in da se proti njim moremo in moramo boriti. Med sodelujočimi slikarji in fotografi so Boris Prinčič, Franko Žerjal, Ivan Žerjal, Jože Bartolj, Lojze Čemažar, Maša Bersan Mašuk, Matevž Škufca, Matjaž Žnidarič, Megi Uršič Calzi, Mihaela Pristavec Košuta, Mihaela Žakej Ogrin, Mira Ličen Krmpotič, Nikolaj Mašukov, Nikolaj Vogel, Tamino Petelinšek, Tanja-Pina Škufca, Tomaž Perko, Vid Ponikvar. Izkupiček umetnin bodo namenili misijonarju Pedru Opeki, ki na Madagaskarju gradi mesto upanja za tisoče ljudi, ki bi sicer živeli na smetišču.

Kogojevi dnevi 2010

V Kanalu ob Soči se nadaljujejo koncerti Mednarodnega festivala sodobne glasbe Kogojevi dnevi 2010. V petek, 17. septembra, ob 20.30, bo v cerkvi sv. Marije Vnebovzete koncert, na katerem bodo nastopili Matej Zupan, flavta, Diana Grubišič Čiković, harfa, Godalni kvartet Sebastian, Anđelko Krpan, violina, Korana Rucner, violina, Nebojša Floreani, viola, Zlatko Rucner, violončelo. Na programu so V. Lisinski, C. Debussy in M. Gabrijelčič.

Slovenske novice še vedno najbolje prodajani dnevnik

Slovenske novice so v letošnjem prvem polletju ostale dnevnik z najvišjo prodano naklado, ugotavljajo v Slovenski oglaševalski zbornici. Najbolje prodajani dnevnik je Nedeljski dnevnik, medtem ko največjo distribuirano naklado med prilogi beleži Vikend, med brezplačniki pa tednik Žurnal. Nova objava podatkov v projektu Revidirane prodane naklade tiskanih medijev, ki ga izvaja Slovenska oglaševalska zbornica, kaže, da med dnevnikom Slovenskim novicam po prodani nakladi sledita Delo in Dnevnik. Med tedniki je šel v prvem polletju najbolje v prodajo Nedeljski dnevnik, sledita Nedelo in Družina. Najvišjo distribuirano naklado med prilogi izkazuje Vikend, sledita mu Pilot in Moj dom, najvišjo brezplačno distribuirano naklado med brezplačniki pa beležita tednik Žurnal in dnevnik Žurnal 24. V zbornici še poudarjajo, da se padanje povprečnih prodanih naklad počasi umirja.

Mesečno plačo stotim pisateljem in pesnikom

Slavko Pregl, plodoviti mladinski pisatelj in vodja Javne agencije za knjigo, je predlagal, naj država stotim uspešnim pisateljem oziroma pesnikom podeli neke vrste mesečne plače, "da bi lahko bolj nemoteno ustvarjali". V zameno pa bi imela država prost javni dostop do njihovih del, po njihovi smrti. Seveda gre za pisatelje in pesnike, ki so se že uveljavili z vrhunskimi stvaritvami. Njihova plača, ki bi jo lahko imenovali tudi štipendija, naj bi znašala 2.000 evrov mesečno.

Dobrodelna akcija Za srce Afrike 2010

Slovenska Karitas je v drugi polovici avgusta začela z vsakoletno dobrodelno akcijo Za srce Afrike, ki je namenjena razvojni pomoči v Afriki. S pomočjo zbranih darov posameznikov, podjetij in s SMS sporočili so v lanskoletni akciji, ob pomoči slovenskih misijonarjev, v Ruzi v Burundiju opremili novo porodnišnico s 50 bolniškimi posteljami, celotno medicinsko opremo in napravami ter sončnimi celicami.

Urejene so bile tudi sanitarije in vodovodna napeljava s cisternami za vodo. Opremljanje in elektrifikacijo porodnišnice je sofinanciralo tudi Ministrstvo za zunanje zadeve RS. V Rwisabiju so podprli preureditev laboratorija, sanitarij, razširitev čakalnice in obnovo 1.485 m² dotrajane strehe na starem delu zdravstvenega centra. V Mbirizi v Burundiju je bila letos dograjena in opremljena šola, ki bo v mesecu septembru sprejela več kot 300 učencev.

V prihodnjem letu želijo pri Karitas podpreti obnovo starega dela in izgradnjo dodatnih prostorov zdravstvenega centra za bolnike, otroke in odrasle, v Ruzi v Burundiju, kjer oskrbujejo že 60.000 prebivalcev. Nadaljevala se bo podpora mobilni ambulanti za pomoč obolelim za AIDS-om v Malaviju. V Zambiji bo že tretje leto v Copperbeltu po srednjih šolah potekalo osveščanje mladih pred okužbo s HIV in AIDS pod naslovom "Jaz in moj jutri". Del pomoči iz Slovenije pa bo letos doseglo tudi 200 otrok v šoli v kraju Ampitafa na Madagaskarju.

Darovalci lahko svoj dar prispevajo s SMS sporočilom Afrika na 1919 ali na Slovensko karitas, Kristanova ulica 1, 1000 LJ, TRR: 02140-0015556761, sklic: 00 2143 namen: Za srce Afrike. Zgibanke s položnico pa bo na voljo tudi v septembrski številki revije Ognjišče.

Iva Koršič

Mestna občina Nova Gorica

Prisrčen slavnostni sprejem ob občinskem prazniku

Slovesno, obenem prijetno domače, lirično, lahko, prepojeno z raznoliko umetniško izraznostjo, ki žlahtni okolje v severni Primorski, tako je bilo vzdušje, ki je velo s Slavnostnega sprejema v petek, 10. septembra, v dvorani Slovenskega narodnega gledališča Nova Gorica. Pripravil ga je Mirko Brulc, novogoriški župan in poslanec Državnega zbora Republike Slovenije ob prazniku Mestne občine Nova Gorica. Svečanost je bila tudi uradno slovo župana Brulca, saj po dveh mandatnih dobah, v katerih je to območje doživelo zgodovinske mejnike, se ne poteguje več za to družbeno funkcijo.

Scensko minimalno opremljen oder, na ozadju katerega so se zvrstila čudovita, po brezmejni neskončnosti hrepeneca dela domačega slikarja Silvestra Komela, je zaobjemal vse značilnosti in lepote novogoriškega mesta: modrino bistre hčere planin, naše Soče, ponazorjene v modrih zastorjih, zvok njenega šumečega toka, vrtnice, simbol tega mladega mesta, prijazno posejanega z gredicami in obdane z zelenjem, ter soške kamne, "balote", ki so padle morda z gradbišča male gledališke dvorane, ali jih je kak umetnik postavil v svojo "inštalacijo", kot se je o odrski podobi v sočnosti narečne govornice izrazila "čistilka", ki se je po naključju znašla na odru, odlična gledališka igralka Ana Facchini, čla-

nica SNG Nova Gorica. S svojim izvajanjem je v duhoviti domačnosti razbremenila potek sporeda, ki ga je sicer režiser večera, gledališki igralec Radoš Bolčina, prav tako član novogoriškega gledališča, stkal v poetično podobo, prepredečo s petjem, umetniško besedo (sam je interpretiral Kosovelovo pesem, igralec Ivo Barišič, prav tako neviden, pa odlomek iz Cankarjevega Hlapca Jerneja), z lahkotnimi koraki

Mirko Brulc

mladih baletk Glasbene šole Nova Gorica (njihov mentor je Sergej Semenjuk), ki so zaplesale ob glasbi slavnega Chopina, čigar 200-letnico rojstva slavimo prav v tem letu. Ob brezhibnem povezovanju Martine Kodolja, ki se je z izbranimi besedami harmonično vpletalo in prepletalo s sporedom, so z znanimi pesmimi pred polno dvorano nastopili Goriški oktet Vrtnica, katerega umetniški vodja je Marko Munih, Vokalna skupina Rihemberk pod vodstvom Mateja Peteljana in Vokalno-instrument-

talna skupina Kresnice. Te so postregle z že legendarnimi pesmimi iz slovenske lahke glasbe. Prav njihova interpretacija skladbe Med iskrenimi ljudmi je sklenila lepo slovesnost, na kateri je slavnostne besede spregovoril župan Mirko Brulc, ki se je pred prireditvijo v predverju dvorane, v družbi soproje, prijazen rokaval z vsemi udeleženci večera. Prisrčno, čustveno je zazvenel njegov glas, ko je pozdravil goste (med temi je bil podpredsednik Državnega zbora Vasja Klavara), predstavnike družbenopolitičnih krogov, verskega občestva, kulturnih ustanov, skratka vse, ki so sprejeli povabilo na ta sprejem. Med drugim je dejal, da je kot župan doživel nekaj izjemnih, nepovnljivih, zgodovinsko prelomnih dogodkov: z županom iz sosednje Gorice, Vittorio Brančatijem, sta odstranila del mejne mreže pri severni, novogoriški železniški postaji, prerezala bodoče žico na osimski cesti, se rokovala na skupnem trgu obeh Goric z evropskim poslancem Romanom Prodiem, se veselila vstopa Slovenije v schengensko območje, kar je pomenilo trajno odstranitev vseh mejnih zaprek... Še marsikaj lepega je doživel kot župan in se pri tem s svojimi sodelavci, katerim je namenil še posebno hvaležne misli, potrudil uresničiti veliko načrtovanih del v mestu samem (univerza, gradnja stanovanjskih hiš, Majske poljane, Eda center, že izdano dovoljenje za gradnjo Varstveno delovnega centra in

kompleksa Vile Bartolomei v Solkanu, kamor se bo preselil Goriški muzej), tudi s pridobljenimi sredstvi iz evropskih strukturnih skladov (finančno najzajetnejši načrt pod imenom Varovanje vodnega vira Mrzlek - široka mreža primarne vodovodnega omrežja v štirih občinah, poleg Nove Gorice še v Renčah, Brdih in Ajdovčini), pa tudi na podeželju (vodovod na Trnovsko-Banjški planoti, kanalizacijski zbiralnik na vodovodarstvenem območju Grgarja itd.), kjer za lepo in urejenost narave vestno in zavzeto skrbijo kmetje. Veliko je bilo storjenega, veliko je še načrtovanega. Vse je bilo storjeno s čim bolj pošteno zavestjo, je poudaril župan, ko se je poslovil z odra. Slovesnosti, ki se je v predverju dvorane prelila v družabnost ob zdravici, so se udeležili tudi predstavniki slovenske narodne skupnosti, ki se na goriški občini in pokrajini zavzemajo za pravice Slovencev v Italiji. Z njimi je imel Brulc zmeraj plodne stike in tudi njim se je srčno zahvalil za vso podporo in pomoč. Zaskrbljen je omenil tudi Slovence v Reziji, ker doživljajo prav sedaj hude čase. Praznik se je nadaljeval v soboto, 11. septembra, ko je v dopoldanskih urah pred mestno hišo zaigral Goriški pihalni orkester, za tem pa je bila slavnostna seja Mestnega sveta Mestne občine Nova Gorica ob občinskem prazniku z govorom župana Brulca, v katerem je preletel prehojeno pot in se zahvalil vsem dragocenim sodelavcem, čestital nagrajenjem in povabil občane, naj pozitivno usmerjajo svojo misel in naj se ne branijo videti vsega lepega in dobrega, kar nas obdaja. Sledila sta podelitev priznanj Mestne občine Nova Gorica in nastop kvinteta flavt ter društva Goriški pihalni orkester.

Facebook

Najbolj priljubljeno družabno omrežje mladih

Meženje s pomočjo platform družabnih medijev ter preverjanje teh spletnih strani večkrat dnevno je za mlade postalo nepogrešljivo. Na Hrvaškem uporabljajo Facebook vsi uporabniki interneta v starosti do 19 let, v Sloveniji je ta delež 90-odstoten, v Avstriji pa

kredibilnosti, ki jo pripisujejo takšnim spletnim stranem, namreč pogosto brezpogojno dovolijo dostop do zelo zaupnih osebnih podatkov, je pokazala raziskava o uporabi medijev, ki jo je pred kratkim v Avstriji predstavila skupina Telekom Austria Group. Zanimiv je tudi rezultat razi-

nikov interneta ter polovica hrvaških namreč sploh ni zaskrbljenih glede morebitnih kršitev zasebnosti. Dve tretjini posameznikov, vključenih v raziskavo, pa skrbi možnost, da bi bile osebne vsebine vzete iz konteksta.

Platforme družabnih omrežij imajo po mnenju anketiranih - teh je bilo po 500 iz vsake države - možnost aktivirati ljudi za določena vprašanja ali proti njim, tem pa pripeljati do političnih sprememb. Poleg tega naj bi imele pozitivne učinke na osebne odnose, še posebej v krogu prijateljev, so sporočili iz Simobila, ki posluje v avstrijski telekomunikacijski skupini.

Raziskava še ugotavlja, da avstrijski, slovenski in hrvaški uporabniki interneta dajejo velik pomen širokopasovnemu dostopu. Polovica uporabnikov v Avstriji se brez internetnega dostopa počuti "odrezanih od zunanjega sveta", v Sloveniji se brez interneta počutita neprijetno dve tretjini uporabnikov, na Hrvaškem pa celo štiri petine.

85-odstoten.

Ob tem pa so uporabniki družabnih medijskih platform pogosto zelo nepazljivi glede svoje zasebnosti. Zaradi visoke

skave, da imajo uporabniki na splošno občutek, da je njihova zasebnost manj ogrožena kot zasebnost drugih. Tretjina avstrijskih in slovenskih uporab-

reč še štiri imena (Janez, Anton, Ivan, Jožef), katerih pogostost je višja od 20.000. Med prvimi desetimi najpogostejšimi moškimi imeni imata dve isti koren, to sta imeni Jožef (5. mesto) in Jože (8. mesto). Če bi prebivalce s tema dvema imenoma seštel, bi ti prehiteli najpogostejše moško ime (Franc) za 6000. Poleg teh dveh imen s korenem Jož- se pojavljajo še imena Jožko, Jožek, Joža, Joži. Med ženskimi imeni s tem korenem je ime Jožefa na šestem, Jožica pa na enajstem mestu po pogostosti; obojih skupaj je 20.000. Imena Jožefina, Joža, Joži in Jožka so med prebivalkami redkejša, med lani rojenimi deklicami pa ni bilo nobene.

Najpogostejši priimek v Sloveniji je Novak (11.311 prebivalcev), ki se pojavlja v sedmih statističnih regijah, le v dveh (v osrednjeslovenski in savinjski) pa je na prvem mestu. Naslednji priimek po pogostosti je Horvat (9975) in je značilen za severovzhodni del Slovenije. Kovačič, Kranjc in Zupančič so naslednji trije najpogostejši priimki, ki so pogosti v podravske, koroške ter savinjske regiji.

Kaj moramo narediti, ko nam prekipeva?

Jeza ni vedno negativno čustvo

Veselj, bolečina in jeza so čustva, ki se v otroku najbolj zgodaj razvijejo. Nekateri psihologi trdijo, da so znamenja jeze razvidna na obrazu in v glasu otroka že pri 5-6 mesecu starosti. V mladih letih so nas starši učili, da je zgrešeno in grdo se jeziti. Tudi odrasle nas občutek krivde vedno spremlja, ko vzkipimo v jezi.

V naši družbi jezo navadno opredeljujemo kot negativno, neprijetno, agresivno čustvo, ki se mu moramo izogibati še posebno v medsebojnih odnosih. Bojimo se, da nas privede do škodljivih dejanj. Nekatera ljudstva na svetu je sploh ne poznajo: npr. Eskimi Utka, Ibo v Nigeriji ali nekatere skupine na Tajskem imajo preveliko spoštovanje do sočloveka, da bi jim različno mišljenje in ravnanje od njihovega povzročilo jezo. Drugi narodi pa so prepričani, da če reagiramo z jezo, dokažemo veliko dostojanstvo.

Znanstveno je dokazano, da postane jeza uničevalna za naše zdravje in odnose, še posebno, ko je takoj ne prepoznamo in izrazimo, ampak jo zatremo. Z zatiranjem se poveča možnost, da agresivno reagiramo v neprimeren trenutku in še posebno z osebo, ki ni vzrok naše jeze ali ki jo zaznamo kot šibkejšo od nas. Človek tako ne zna več obvladovati svojih čustev, pride na dan potreba po prevladovanju nad drugimi in želja po premoči. Zatrtja jeza privede do občutka manjvrednosti in depresije. Ko z umom ne znamo več reševati konfliktov, se pokažejo posledice tudi na telesni

ravnju. Razvije se več psihosomatičnih motenj: bolečine v hrbtu, želodcu, boleznih kože... Zaradi tega moramo primerno in konstruktivno izraziti naš občutek jeze.

O zatrti jezi so zdravniki pred kratkim govorili tudi na predavanjih American Psychological Association (Apa), ki so tokrat bila v San Diegu (Kalifornija). Ameriški raziskovalci so opazovali obnašanje 2.000 odraslih oseb med 33. in 84. letom starosti: dnevno so jih spraševali, ali so s kom razpravljali, ali so se izognili kateremukoli konfliktu, in jim odvzemali vzorec sline. Spoznali so, da je v osebah, ki se niso aktivno

lo pomembno študijo o jezi. Po njegovem mnenju obstajajo tri vrste jeze: zlonamerna, ki hoče maščevanje in popolno uničenje odnosa z drugo osebo, eksplozivna, ki hoče pokazati agresivnost in moč, in konstruktivna, katere namen je spremeniti obnašanje sogovornika. Zanimivo je, da največkrat pokažemo prvi dve vrsti jeze do oseb, ki imajo pomembnejšo vlogo v našem življenju: do bližnjih sorodnikov in prijateljev, ki jih imamo radi in od katerih pričakujemo določene vrste obnašanja. Redkokdaj se razvezimo na osebe, ki jih sovražimo, saj se jim skušamo izogibati.

Konstruktivna vrsta jeze je najbolj primerna, če hočemo ohraniti naše duševno in fizično zdravje in tudi umirjene odnose z drugimi. Ta občutek moramo "izrabiti" umirjeno, brez agresivnega obnašanja, tako se bo gotovo v nas razvila samozavest in sogovornik bo razumel, da je naše nezadovoljstvo resnično. Zdravniki svetujejo, naj ne odlašamo reševanja problemov. Če hočemo gojiti dobre odnose z drugimi, moramo vsako težavo premostiti, takoj ko se pokaže. Do tega pridemo, ko se naučimo upravljati našo jezo. Opustimo impulzivnost: najprej moramo sami določiti, kaj nas moti, naša čustva, pričakovanja, potrebe in jih nato raz-

soočale s sodelavci ali sorodniki, zaskrbljujoče narasla količina kortisola, stresnega hormona, in se je torej povečala nevarnost nastanka zdravstvenih problemov. Občutek jeze nas opozarja na določeno nevarnost. Je mehanizem, ki nas ščiti v trenutkih, ko čutimo, da se nekdo krivično obnaša do nas, da ne spoštuje naših želja in pravic. Dr. James Averill (profesor psihologije na University of Massachusetts) je leta 1982 objavil ze-

ložitni sogovorniku. Namen ne sme biti premoč nad drugimi, ampak doseči ravnovesje!

Katja Ferletič

Po podatkih Statističnega urada RS Marija in Franc še vedno najpogostejši imeni

Vsak drugi prebivalec Slovenije ima eno izmed petdesetih najpogostejših imen. Dve tretjini imen se pojavita samo po enkrat, eno izmed dvajsetih najpogostejših imen pa ima približno 28 odstotkov prebivalcev. Najpogostejše žensko ime je še vedno Marija, moško pa Franc, Novak pa je najpogostejši priimek, kažejo podatki Statističnega urada RS (Surs).

V interaktivni bazi statističnega urada je zbranih skupaj 47.957 imen: 25.107 ženskih in 22.850 moških ter 98.724 priimkov. Število obeh vrst osebnih imen, rojstnih imen in priimkov, je v zadnjem letu naraslo predvsem zaradi novih kombinacij sestavljenih imen in priimkov. Iz seznama prvih petdesetih najpogostejših ženskih imen je v primerjavi s prejšnjim letom izpadlo ime Lidija, namesto tega pa se je pojavilo ime Nika, ki je od leta 2000

rojenim deklicam najpogostejše dodeljeno ime.

Najpogostejše žensko ime je še vedno Marija. To ime je tako pogosto (69.314), da prav v vrhu najpogostejših imen še dolgo ne bo prišlo do spremembe. Marija je namreč vsaka 15. prebivalka Slovenije.

Kako se spreminjajo vzorci dajanja imen, pove tudi podatek, da je med ženskimi, starejšimi od 75 let, Marija vsaka peta, med mlajšimi od 45 let, pa vsaka stota, med mlajšimi od 20 let pa je Marija šele vsaka petstota. V enem letu se je število Marij zmanjšalo za 1700.

Moških z najpogostejšim imenom Franc je bistveno manj kot žensk z najpogostejšim imenom. Število Francev se je v enem letu zmanjšalo za 700 (29.788). Med moškimi imeni "v vrhu" nobeno ne izstopa tako močno kot med ženskimi imeni Marija; poleg Franca so nam-

CTA / Puppet Festival 2010

Prelomno leto za priljubljeno gledališko ponudbo

Deželno središče za animirano gledališče, CTA, je tudi letos, kljub finančni tiski, v celoti izvedlo 19. Puppet Festival, ki se je s svojimi predstavami mudil v Gorici od 1. do 4. septembra in odstil pogled na malce drugačno podobo gledališča figur in lutk kot doslej. Za festival je bila namreč letošnja izvedba prelomna v dolgoletni zgodovini festivala, ki ima velike zasluge, da se je ta gledališka zvrst, ki nosi v sebi poseben čar, uveljavila tudi pri nas, se razvejila in presegla lokalne meje zaradi prisotnosti lutkovnih ustvarjalcev iz različnih evropskih in svetovnih držav in seveda tudi zaradi gledalcev, ki so v Gorico prihajali tudi iz drugih italijanskih dežel. Umetniški vodji Roberto Piaggio in Antonella Caruzzi sta s potekom festivala, ki so ga tudi

(Potovanje lutkarja), ki jo je pripravila znana skupina Teatro di Figura Dottor Bostik. Razstavo je sestavljalo 15 gibljivih "slik" z lutkami, marionetami in figurami, ki jih je izdelal umetnik Dino Arru iz Turina. Zelo dobro so bili obiskani dnevi, namenjeni gledališkemu umetniku iz Argentine Cesarju Brieu, pod naslovom Metamorfoze. Na vsa ta dogajanja so se udeleženci morali pravočas-

odkrievanje Amerike. Cesar Brie, ustanovitelj gledališča Teatro de Los Andes, je bil s svojimi predstavami, srečanj in delavnicami glavni prota-

gonist letošnjega goriškega dela lutkovnega festivala, ki se je tako prelevil v nekakšen monografski portret tega umetnika. Najbolj pričakovana in navdušujoča je bila njegova predstava Drevo brez sence, ki jo je Brie ponudil v ogled zaključnemu številu gledalcev, v soboto, 4. septembra, v Kulturnem centru Lojze Bratuž. Gledalci so presunljivo predstavili, ki je sklenila letošnji festivalski spored, spremljali kar na odru.

Piaggio in Caruzzijeva se ob koncu letošnjega Puppet Festivala zahvalujeta vsem, ki so omogočili tudi 19. izvedbo, in sta za 2011 napovedala drugačen potek te množične manifestacije, ki bo postala praznik gledališča figur in šol. Prireditev bo predvidoma konec maja, na njej bodo nagradili dela, ki jih bodo učenci izdelali med letom ob ogledih predstav niza Pomeriggi d'inverno (Zimski popoldnevi), ki jih, kot znano, že vrsto let prireja CTA v Kulturnem centru Lojze Bratuž v Gorici in naletijo vsako leto na zelo dober odziv občinstva. Majske lutkovni praznik bodo obogatili razstave na raznih lokacijah o dvajsetletni poti festivala ter srečanja z lutkarji in lutkovnimi skupinami.

Zani argentinški umetnik Cesar Brie

sno javiti, ker so bila namenjena skupinam do največ 20 oseb. Med predstave letošnjega festivala je sodila tudi uprizoritev Ay sudamerica! Altan e Cesar Brie in viaggio con Colombo. Brie je po delu Colombo Tullia Altana izdelal predstavo o Kolumbovem popotovanju v

NOVI
GLAS

ODGOVORNI UREDNIK Jurij Paljk
Izdajatelj Zadruga Goriška Mohorjeva - Predsednik dr. Damjan Paulin
Registriran na sodišču v Gorici 28.1.1949 pod zaporedno številko 5

Uredništvo v Gorici: Piazza Vittoria-Travnik 25, 34170 Gorica, tel. 0481 550330, faks 0481 548808, e-mail gorica@noviglas.it
Uredništvo v Trstu: Ulica Donizetti 3, 34133 Trst, tel. 040 365473, faks 040 775419, e-mail trst@noviglas.it
Uprava: Piazza Vittoria-Travnik 25, 34170 Gorica, tel. 0481 533177, faks 0481 548276, e-mail uprava@noviglas.it
www.noviglas.it

TISK: Centro Stampa delle Venezie Soc. Coop. a.r.l., Via Austria, 19/B - 35129 Padova PD, tel. 049 8700713 - faks 049 8073868; e-mail cdascv@libero.it

LETNA NAROČNINA: Italija 45 evrov, Slovenija 48 evrov, inozemstvo 85 evrov - Poštni tekoči račun 10647493

OGLAŠEVANJE: Oglaševalska agencija Tmedia, ul. Malta 6 - Gorica, ul. Montecchi 6 - Trst. Brezplačna tel. št. 800 129452, iz Slovenije in tujine 0039 0481 32879. E-mail advertising@tmedia.it

Jamčenje osebnih podatkov: v smislu zakonskega odloka št. 196/03 (varstvo osebnih podatkov) jamčimo največjo zasebnost in tajnost za osebne podatke, ki so jih bralci posredovali Novemu glasu. Bralci lahko brezplačno zaprosijo za spremembo ali izbris podatkov, ki jih zadevajo, kakor tudi izrazijo svoje nasprotovanje rabi le-teh.

Novi glas je član Združenja periodičnega tiska v Italiji USPI in Zveze katoliških tednikov v Italiji FISC

Izdajanje našega tednika Novi glas podpira tudi Urad Vlade Republike Slovenije za Slovencev v zamejstvu in po svetu
Tednik Novi glas prejema neposredni državni prispevek v skladu z zakonom 7.8.1990 št. 250

To številko smo poslali v tisk v torek, 14. septembra, ob 14. uri.

Zelena prostranost balzam za oko in dušo

V tišini snježniških gozdov

Prav ste prebrali, v naslovu ni napake! Tokrat smo se namreč namesto na obljudena pobočja Snežnika, napotili v čarobni svet Narodnega parka Risnjak, v hrvaškem Gorskem Kotarju, ali kot pravijo nekateri, Kotru. Risnjak, naj omenimo, da se park razprostira manj kot 15 km značne linije od morja, in sicer v zaledju mesta Reka in Kvarnerskega zaliva, je kraj, kjer se človek lahko naužije miru in tišine, kraj, ki se sicer nahaja v Evropi, bi pa lahko bil tudi v Kanadi ali v objemu sibirskih gozdov. Predvsem, ker je človek lahko tu sam, z gozdom in utripom narave. In ker imajo smrekovi gozdovi pridih neskončnosti.

Naj za uvod povemo, da je Gorski kotar že sam po sebi najbolj gozdnato področje zahodne Hrvaške, prvi zametek parka pa je nastal že leta 1953, ko je bilo pogorje Risnjaka proglašeno za narodni park. 44 let kasneje so meje parka razširili in zaščitili tudi izjemno naravno bogastvo, ki ga predstavlja sosednja gora Snježnik in izvir reke Kolpe (Kupe). Pretežni del parka je sestavljen iz dolomita in apnenca,

kar daje dolinam in vrtačam povsem kraški videz, v teh gozdovih pa alpski svet prehaja v dinarskega, srečujeta se tudi alpsko in mediteransko podnebje. Poletja so tu zaradi vpliva Jadranskega morja topla in blaga, kljub temu pa jopič in vetrovka ne bosta nikoli odveč. Vrhova parka, Veliki Risnjak se ponaša z nadmorsko višino 1528m, Snježnik pa je le za kakih dvajset metrov nižji, sta stalno pod udarom vetrov, tu bodo gotovo prišli na svoj račun tisti, ki ne marajo poletne vročine in si želijo prijetnih osvežitvev. Na Risnjaku in Snježniku, zagotavljam vam, ni nikoli vroče, niti tedaj, ko v dolini namerijo tja do 35 stopinj Celzija. Najobičajnejši dostop na Snježnik je iz Plataka nad Reko, od koder vsako nedeljo, predvsem jeseni in spomladi, Rečani prihajajo na sprostitvev. Platak, kjer je tudi planinski dom, ima nekaj manjših smučišč in je zato obiskan tudi pozimi. Mi smo si izjemno naravno bogastvo, ki ga predstavljata sosednja gora Snježnik in izvir reke Kolpe (Kupe). Pretežni del parka je sestavljen iz dolomita in apnenca,

tom smo se peljali čez državno mejo mimo Osilnice, nato pa namesto na Delnice in Črni Lug, kjer je glavni vhod v park, zavili proti Gerovu in od tod naprej po makadamu na Lazac. Naj povemo, da je Gerovo vas, ki bolj kot na Hrvaško, kot smo je vajeni s

poletnih počitnic, spominja na divji Daljni zahod. Kot bi se tu čas ustavil in kot bi življenje po-

tekalo po povsem drugačnih tirnicah. Tudi informativni center ob vhodu v park je žal zaprt in poštenu turist sploh nima priložnosti, da bi plačal vstopnico. Koča na Snježniku je namreč že nekaj časa zaprta zaradi prenove, od medvedov pa tudi ni pričakovati, da bi

li nas je poln skrivnostnih zvokov in pravilnih odtentkov. Nič čudnega, saj v samem parku živi nešteto živalskih in rastlinskih vrst. Samo ptičjih vrst je približno 114; med njimi naj omenimo vsaj divjega petelina, triprstega detela in sivoga sokola. V obširnih gozdovih prebivajo seveda tudi medved, volk in ris. Slednji, ki je parku dal tudi ime, pa žal ni več avtohtone vrste. Poslednji avtohtoni pri-

dročjih Slovenije in se je od tod spet razširil na področje Narodnega parka. Potem ko smo avto parkirali ob vhodu na prostrano, slikovito gozdno jaso, ob kažipotu za Snježnik, smo skozi gozdove hodili še skoraj dve uri, divjadi nismo srečali, veselili pa smo se lahko enkratnih razgledov od sosednje doline Kolpe tja do morja in dlje, pa cvetja, ki se bohoti na prostranih travnikih pod vrhom. Napajali pa sta nas tišina ob spremljavi nežne pesmi vetra in smrek, pa modrina kristalno čistega neba, ki se razprostira preko zelenega morja v neskončnost travnikov in gozdov.

Suzi Pertot

Kmalu se bo začela košarkarska sezona

Tako kot lani, upajmo z boljšimi rezultati

V kratkem bomo dočakali tudi prvi sodniški met, saj se začne košarkarska sezona amaterjev pri nas. V soboto, 26. septembra, bo v Latisani na Videmskem v boj za točke stopil Jadran, naš najvišje postavljeni predstavnik v državni C ligi. Jadranovci bodo tudi letos zastavali naše košarke, čeprav so lani preko zadnjega mesta izpadli iz lige. Toda košarkarska zveza jih je poleti naknadno spet povlekla na državno raven in tudi v novi sezoni bo seveda glavni cilj kapetana Oberdana ter soigralcev obstanek v zahtevni meddeželni konkuren-

Maurizio Cohen, ki sta svojas nekaj pomenila celo v ugledni B1 ligi in bi znala jamčiti vsak po 15-20 točk na tekmo. Čudno pa je dejstvo, da so ostali večinoma le starejši fantje, medtem ko je glavnina mladih – na katere je društvena politika veliko stavila – zapustila Jadrano vo ekipo. Od mlajših bosta odgovorno nalogo imela že preverjeni Saša Malalan in predvsem veliki talent Borut Ban (že imenovan za standardnega organizatorja igre), potrjeni so bili še senatorji Oberdan, Slavec, Franco in Marusic, zasedbo pa bodo dopolnjevali sedemnajstletni

Jadran - Montebelluna 6.1.2010

glij in Alenu Semcu (oba Breg v nižjem tekmovalju). Na Goriško pa se je iz službenih razlogov vrnil veteran Francesco Coco. V deželni C ligi, nekdanji C2, bosta tudi letos merila moči Bor in Breg. Naravnost strahovito moštvo za ta nivo so sestavili v Dolini, kamor so pripeljali vrsto izkušnih mož, odločili so se za starejšo, težko in kvalitetno ekipo, ki – mogoče bo igrišče potem razsodilo drugače – v deželni konkurenci ne bi smelo imeti pravega tekmeča. Potrjeni trener Tomo Krašovec (po napredovanju iz D lige je lani ob Bregovem debiju med tretjeligaši dosegel miren obstanek in pristal korak od play-offa) bo lahko izbral med številnimi kakovostnimi in trofejnimi igralci, poleg uigranosti in preventive pred poškodbami bodo pomembni predvsem medsebojni odnosi v slačilnici. Drugačne apetite imajo na Prvem maju, kjer se naprej zaupajo skupini doma vzgojenih mlajših igralcev, katerim so dodali tri povratnike z bogatimi izkušnjami. Po lanskem rizičnem obstanku po dodatnih tekmah pred izpadom je prišlo do dodatne čistke starejših posameznikov, trenersko mesto pa so zaupali sezanskemu strokovnjaku Bobanu Popoviču, ki je v zamejstvu pri Jadranu in Sokolu zapustil izredno dober vtis. Cilj bo nedvomno bolj mirna rešitev (pa tudi sezona nasploh) kot lani; če bi se ekipa dokopala celo do končnice za napredovanje, pa bi bilo sploh veselje v hiši.

Edini slovenski zastopnik v D ligi ostaja Kontovel, ki ga bo ponovno vodil že mitični trener Peter Brumen. Klusko vodstvo še naprej prisega na valorizacijo številnih obetavnih mladih, že tako zelo dobro garnituro, ki je lani z mladim Banom (ki ga letos ne bo) prišla do play-offa, pa sta okrepila še povratnika Križman in Šušteršič. Naj se mreža nasprotnikov stalno trese!

HC

NOGOMET

D liga: Kras - Pordenone 3:0.
Promocijska liga: Juventus - Villesse 3:1,
Reanese - Vesna 2:0
1. amaterska liga: Primorac - Isonzo 0:0,
Pieris - Sovodnje 1:1
2. amaterska liga: Mossa - Zaria/Gaja 0:0,
Breg - Cormonese 1:3, Primorje - Gradese 2:6

3. amaterska liga: Mladost - Union 3:1
HOKEJ IN LINE
Državni pokal: Milano - Polet Kwins 6:3
ODBOJKA
Deželni pokal - ženske: Millenium - Slaga 3:0,
Slaga - Virtus 0:3, Kontovel - Volleybas 0:3,
Sangiorgina - Kontovel 3:0
Moški: Olympia - Slaga Tabor 1:3

JURIJ PALJK

KAJ SPLOH POČNEM TUKAJ?

49

Vedno me je motilo in me še danes moti dejstvo, da slavimo mrtve pesnike, ne da bi jih dejansko poznali. Že res, da smo Slovenci "stali inu obstali" v času samo zgolj svojega jezika, na katerem smo zgradili vse, od lastne kulture do omike, od lastne identitete do samostojne, demokratične države, a vseeno se sprašujem, kakšen odnos imajo imamo danes do poezije, pesnikov. Če je razumljivo, da so v času narodoosvobodilnega boja poimenovali brigade po pesnikih in pisateljih, je tudi razumljivo, da smo Slovenci svojim pesnikom postavljali spomenike, jih slavili in jih postavili na neki metaforičen podstavek, na katerem sicer stoji vsak spodoben kip. Poljski avtor aforizmov Stanislaw Lec (1909-1966) je že pred veliko leti pomembno zapisal, da moramo pri podiranju spomenikov pustiti podstavke, ker nam bodo služili za druge spomenike, in tako na bister način pokazal na to, kako se naš odnos do velikih mož in žena spreminja. Tu ne govorim o takih in drugačnih mogočnejih, ne o tiranih in diktatorjih, po katerih se tudi pri nas marsikomu toži, ampak o ljudeh, ki so se zapisali književnosti, ki so torej dodali svoj pomembni delež v slovensko zakladnico književnosti in kulture. Če je razumljivo, da se ob prehodu iz enega družbenega sistema v drugega dogajajo stvari, katerim smo bili tudi Slovenci priča, pa je zame bolj zanimivo videti, kako se spreminja naš odnos do velikih mož literature. Pesniki in pisatelji, ki so nekoč veljali za izjemno pomembne može, danes to več niso in na prvi pogled se zdri, da je čas res pravični sodnik, kar pa, vsaj po mojem skromnem mnenju, vedno ne drži. Trditev, da čas pokaže, kdo je kdo bil v naši književnosti, ne drži popolnoma. Že res, da čas po navadi resnično pokaže, kako so bili v preteklosti nekateri naši književniki in pesniki precenjeni, drugi pa po krivici potisnjeni na rob in zamočani, a sam sem prepričan, da je čas lahko tudi krivičen do določenih ljudi, še posebej pesnikov in pisateljev.

V tej rubriki, kjer se sprašujem, kaj sploh počnem tukaj, kot bi se to moral vsakodnevno spraševati vsakdo, če le hoče biti v areni življenja, če hoče osmiseliti svoje življenje, ga skušati živeti v polnosti, seveda nimam namena dajati nobenih lekcij o literaturi, ker so za te zadeve poklicani drugi. Književnost je zanimiva veja kulture, vse namreč gradi na besedi in se zato danes ne čudim, če je resnična, vrhunska književnost v določeni krizi. Beseda je namreč danes v krizi. Zares je v krizi, pa naj še kdo reče, da ni tako. Sam sem globoko prepričan o tem tudi zaradi vsakodnevnega nemelega opazovanja maličenja besed na vseh ravneh, če o stalnem, vseprisotnem in vedno bolj sovražno izpodirvanju besede na internetu, televiziji in v drugih elektronskih medijih, celo revljah, niti ne omenim. Vrhunski pisatelj, pesnik pa je v besedi doma, vedno sam, a v besedi doma. Ena od odlik vrhunske književnosti je namreč jezik, sam bi rekel, da je ena od najpomembnejših oblik, in zato ne verjamem novodobnim novotarijam, ki vnašajo v slovensko književnost take ali drugačne žargone. Take knjige so lahko sicer dober žanr, ne morejo pa biti to vrhunska

literatura, predvsem zaradi jezika ne, pa naj se jim podeljujejo še take nagrade!

In zakaj bi torej danes morali brati pesnike, ki jih itak nikdar niso dosti brali? Prav ima Jolka Milič, ko pravi, da sama ne more zaspati, ne da bi pred spanjem vzela v roke kake pesniške zbirke, res ima prav ta mladenka s Krasa, za katero pa mi boste takoj rekli, da ja, da veste, da ona bere, ampak da to počne zato, ker pesmi prevaja. Ne, ne gre samo zato! Verjemite, da ne gre samo za to. Sam sem dovolj dober Jolkin prijatelj, da vem, da vse pesmi, ki jih vzame v roke, ji niso všeč, da tudi prevaja pesnike, ki ji najbrž niso vsi enako všeč. Dejstvo je, da so pesmi, da je poezija Jolki všeč, da je njej beseda všeč. Kako bi si lahko sicer razlagali popolno zavezanost poeziji, prevajanju, ki je eno samo veliko iskanje ustrezne besede v jeziku drugega?

Pred dnevi sem po dolgem času vzel v roke zbrane poezije enega naših nesrečnikov, kot sam rad imenujem pesnike in pisatelje, s katerimi se je življenje hudo poigralo. Večina bralk in bralcev ga pozna predvsem po Tovarišiji, Strahu in pogumu, Listini, Krogih navznoter, po dnevnških zapiskih, zares največ ljudi pa ga pozna po polemikah, ki jih je sprožil njegov leta 1975 v Trstu objavljeni intervju, pogovarjal se je z Borisom Pahorjem in z Alojzom Rebulo, v katerem je ta veliki slovenski književnik prvič javno spregovoril o povojnih pobjah domobrancev. Zares maloštevilni pa berejo-beremo njegove pesmi, pa čeprav je pred leti vsem Slovincem postala zaradi

Edvard Kocbek

polemik v zvezi z lipicanci znana njegova pesem, ki je oda belemu konju s Krasa in slovenskemu narodu! Seveda govorim o Edvardu Kocbeku, ki še danes buri duhove.

A ne bi o tem. Segel sem po njegovih pesmih, jih začel ponovno prebrati in pošten sem do konca, ko rečem, da mi vse niso všeč. A poezije ne beremo samo zato, da bi nam bila všeč!

Neverjetne svetove nam odpira Kocbek s svojimi poezij!

Kakšen jezik je to!
Tudi v tistih pesmih, ki mi niso bile všeč.
A vseeno sem tik pred spancem še enkrat prebral njegovo pesem Lipicanci, kjer Kocbek svojemu sinku govori, kakšni so dejanski pesniki, oprostite, lipicanci: "da teh nemirnih živali ni mogoče spraviti v razvidne obrazce: dobro je, kadar sije dan, lipicanci so črna žrebata. In dobro je, kadar vlada noč, lipicanci so bele kobile, najbolje pa je, kadar prihaja dan iz noči, kajti lipicanci so beločrni burkeži, dvomi šaljavci njenega veličanstva, slovenske zgodovine".
Vredno je brati poezijo, verjemite, kajti Kocbek drugje v isti pesmi pravi: "Nič temnejšega ni od jasne govore in nič resničnejšega ni od pesmi, ki je razum ne more zapopasti..."

Svet slovenskih organizacij

Razvojne smernice ustanov in organizacij slovenske narodne skupnosti v Italiji

Objavljamo programski dokument, ki nam ga je poslalo deželno vodstvo Sveta slovenskih organizacij.

Izvršni odbor Sveta slovenskih organizacij je začel že pred leti razmišljati o nui, da bi bolj smiselno uredili delovanje in posodobili našo organiziranost, in je zaradi tega pripravil notranji seminar, s katerim smo analizirali stanje naše organizacije. To je bil tudi povod za obširno notranjo reorganizacijo, ki je danes v svoji zaključni fazi. Živimo v dobi nenehnih sprememb in pomembno je, da se novim izzivom učinkovito in primerno odzovemo. Prepričani smo, da velja enaka dinamika tudi za našo narodno skupnost, ki mora temeljno analizirati svojo sedanjo situacijo ter poiskati nove rešitve in inovativne prijeme za nadaljnjo rast in razvoj.

Živimo v času hude ekonomske krize, ki je prizadela ves svet in še posebej gospodarstvo svetovno najbolj razvitih držav. Naša narodna skupnost ni izhaja iz tega makroekonomskega scenarija: nahaja se v hudi finančni stiski in na obzorju se obetajo še večje preizkušnje. Italijanska vlada nam v naslednjem letu napoveduje krčenje prispevkov za več kot dva milijona evrov. Če bi se taka napoved uresničila, bi bil obstoj celotne naše organiziranosti resnično postavljen pod vprašaj. Rešitev teh finančnih problemov je temeljnega pomena za naše preživetje, saj nam bo omogočila, da živimo, se razvijamo, skratka, da kot narodna skupnost obstajamo še naprej kot subjekt.

Ko govorimo in razmišljamo o naši prihodnosti, pa ne smemo kljub krizi mimo tistih temeljnih vrednot in so sestavni del našega čutenja in so pogoj za zdravo rast naše skupnosti. Mislimo tu predvsem na pojem pluralizma, ki je osnova vsakega razvitega družbenega sistema in izhaja iz temeljne potrebe posameznika po svobodi mišljenja in izražanja. Ta potreba je v našem zamejskem prostoru izoblikovala v okviru civilne družbe dve krovni organizaciji, ki sta najmanjši skupni imenovalec in porok za demokratično življenje naše skupnosti. To dokazuje, da pluralizem ni le načelni problem, ni le parola, ampak je konkretna in doživljiva potreba našega človeka. Obe krovni organizaciji sta vsebinsko, idejno in tudi statutarno različni. Izhajata iz različnih zgodovinskih okvirov, prav ta raz-

likost pa je tudi bogastvo naše organiziranosti. Zato sta krovni organizaciji, ki sicer delujeta na sorodnih področjih, po svoji naravi in delu izrazito komplementarni. Glede na povedano in zaradi vse težje finančne situacije želimo razčleniti nekaj misli in nakazati nekaj sugestij za razmislek o reorganizaciji naše skupnosti. Prepričani smo, da se je treba na omenjeni scenarij odzvati na dveh različnih nivojih. Najprej je treba predvideti učinkovito reakcijo na perečo finančno krizo, v kateri se trenutno nahajamo. Ko bo to izrazito krizno obdobje mimo, bomo morali premisliti in udejanjiti temeljito reorganizacijo naše skupnosti.

Odzivi na sedanjo finančno krizo
Ekonomska situacija je zelo kritična in skupnost mora na te izzive reagirati **enotno, odgovorno in solidarno**. Trdno smo prepričani, da je manjšina tisti subjekt, ki je v prvi vrsti poklican, da si začrta dogovorjeno in splošno sprejeto krizno strategijo. Zato smo razdelili naše organizacije v dejansko že obstoječe operativne sklope, v okviru katerih bo treba poiskati najustreznejše rešitve.

Svet slovenskih organizacij predlaga 5 operativnih sklopov, ki so porazdeljeni na osnovi vlog in specifik, ki jih imajo v okviru našega zamejskega prostora naše organizacije in ustanove:

1. skupne poklicne ustanove in organizacije

Ta sklop vsebuje večje ustanove, ki imajo temeljno vlogo pri širjenju slovenske besede, kulture in identitete v okviru naše narodne skupnosti v Italiji. So izraz naše širše skupnosti in njihovo poslanstvo je biti v službi in zastopati širše interese naše manjšine. Zato smo večeraj člani SSO-ja z osebnimi jamstvi reševali Primorski dnevnik, zato se danes SSO zavzeto zanima za reševanje Slovenskega stalnega gledališča. Prepričani smo, da so te ustanove nadvse pomembni dejavniki naše manjšinske organiziranosti, ki imajo velike razvojne možnosti še zlasti v sodelovanju z ostalimi manjšinskimi dejavniki. Zato je prav, da so članice obeh krovnih organizacij in da so njihovi odbori izraz celotne narodne skupnosti.

Sklop sestavljajo naslednje ustanove:

- Narodna in študijska knjižnica
- Slovensko stalno gledališče
- Slovenski raziskovalni inštitut
- Primorski dnevnik
- Glasbena matica

- Slovenski center za glasbeno vzgojo Emil Komel

Naj takoj poudarimo, da bi bilo primerno posvetiti večjo medijsko pozornost Benečiji. Primorski dnevnik bi moral ob sodelovanju Novega Matajurja in Doma zaobjeti celotni deželni teritorij.

Pri glasbenem šolstvu ne moremo mimo dejstva, da imamo v zamejstvu dve dinamični šolski strukturi: Glasbena matica in Slovenski center za glasbeno vzgojo Emil Komel. Prva je močno prisotna v Trstu in Benečiji, glasbena šola Emil Komel pa se je uveljavila v goriskem prostoru. Obe šoli naj bi izoblikovali posvetovalni svet za koordinacijo slovenskega glasbenega šolstva v Italiji.

Organizacije tega sklopa so ekonomsko zahtevna postavka. Njihova finančna situacija je zelo dinamična, saj se lahko v relativno kratkem časovnem presledku izrazito spremenijo. Zato je potrebno, da je v teh težkih ekonomskih okoliščinah finančna situacija tega sklopa izrazito usklajena.

2. zveze, ki se ukvarjajo z ljubiteljsko dejavnostjo na deželni ali pokrajinski ravni

- V ta sklop vključujemo:
  - Slovensko prosveto (SP)
  - Zvezo slovenskih kulturnih društev (ZSKD)
  - Zvezo slovenske katoliške prosvete (ZSKP)
  - Zvezo cerkvenih pevskih zborov (ZCPZ TS)
  - Združenje cerkvenih pevskih zborov (ZCPZ GO)
  - Združenje slovenskih športnih društev v Italiji (ZSŠDI)
  - Inštitut za slovensko kulturo
  - Slovensko kulturno središče Planika
  - Združenje Don Eugenio Blanchini

Ljubiteljske dejavnosti so temeljnega pomena za našo narodno skupnost, saj združujejo veliko število ljudi, ki žrtvujejo svoj prosti čas zato, da krepijo našo kulturno ponudbo in tvorijo tisto živo narodno tkivo, ki nam je pomagalo, da smo se ohranili tudi v najtežjih časih in okoliščinah. Nobena profesionalna struktura si ne bi mogla privoščiti tako številnega kroga sodelavcev, kot jih premorejo društva, ki se ukvarjajo z ljubiteljsko dejavnostjo. Zato je prav, da izkažemo ljubiteljski dejavnosti veliko pozornost.

Krovni organizaciji in zveze najbolj poznajo vsebine, delovanje in finančno situacijo teh društev. Predlagamo, da bi tako Republika Slovenija kot Dežela Furlanija-Ju-

lijska krajina podelili nalogo zvezam, da porazdelijo finančna sredstva svojim članicam. Zveze naj bi v okviru krovnih organizacij poskrbele, da izoblikujejo v sodelovanju s članicami **krizno strategijo za optimizacijo finančnih potreb, uskladitev vsebin in dejavnosti svojih članic**. To bi bila zelo učinkovita oblika racionalizacije, ki bi ohranila specifičnost in samostojnost naše organiziranosti.

3. založbe, mediji in drugi periodični tisk

Slovenska narodna skupnost ima izredno razvejano mrežo založb in medijev, ki so nastali na različnih zgodovinskih in idejnih temeljih kot izraz pluralne družbe in pomenijo bogastvo za celotno narodno skupnost. To so ustanove, ki so izraz ene ali druge krovne organizacije in so primarnega pomena pri širjenju slovenskega jezika in kulture na profesionalni ravni. Pomembno vlogo igrajo tudi kot posredniki kulturnih dobrin med sosednjima narodoma:

- Zadruga Goriška Mohorjeva (tednik Novi glas in otroška revija Pastirček)
  - Zadruga Mladika (revija Mladika)
  - Zadruga Most (Štirinajstdnevnik Dom)
  - Založništvo tržaškega tiska
  - Zadruga Novi Matajur (tednik Novi Matajur in revija Galeb)
- Vse te ustanove so danes nepogrešljive na področjih, ki jih pokrivajo. Potrebno pa bi bilo poiskati sinergije in sodelovanje pri nekaterih projektih, kar se je že izkazalo za koristno (skupna predstavitev na knjižnem sejmu v Ljubljani, tedne knjige v Tržaški knjigarni v Trstu), nekatere skupne izdaje itn.

4. organizacije in ustanove, ki delujejo v sklopu obeh krovnih organizacij

Večina naših organizacij je vključena v eno ali drugo krovno organizacijo. Krovni sta zato izraz svojih članic, s katerimi sodelujeta in sodelujeta kulturno in socialno delovanje naše organiziranosti. To sodelovanje je velika dodana vrednost, saj nam omogoča usklajeno delovanje in učinkovitejšo finančno racionalizacijo. To je zelo pomembno v sedanji težki ekonomski situaciji, ko bo potrebno izoblikovati tudi v tem sklopu učinkovit in dogovorjen krizni načrt. V ta sklop vključujemo vse ustanove, ki so vključene v posamezno krovno organizacijo. Njihovo delovanje obsega različna področja: kulturo, prosvetno dejavnost, založniško dejavnost, socialne, vzgojne, športne, izobraževalne in dru-

ge dejavnosti.

5. ostale organizacije in ustanove

V ta sklop vključujemo vse tiste organizacije, ki se niso vključile v sistem krovnih organizacij, opravljajo pa pomembno vlogo na raznih področjih kulturnega in socialnega življenja naše zamejske narodne skupnosti.

V opisanem pregledu igrata krovni organizaciji bistveno vlogo: skupaj naj pripravita analizo in naj preučita vse možne rešitve tako v okviru naše širše zamejske skupnosti kot tudi znotraj njenega članstva.

Gospodarstvo in teritorij zaslužita posebno omembo, saj sta zelo važna resorja za ohranjanje in razvoj našega slovenskega človeka v zamejstvu. Slovensko deželno gospodarsko združenje in Kmečka zveza jamčita s svojim samostojnim delovanjem interese celotne manjšine in opravljata pomembno koordinacijsko vlogo med našimi pridelovalci, obrtniki in gospodarstveniki.

Slovenci v Italiji imamo na podlagi državnih in meddržavnih pogodb oz. sporazumov dve ustanovi državnega značaja. To sta šola in radio oz. televizija.

Ti dve ustanovi nista zasebnega značaja, zato tudi obravnava njih problemov ne spada v ta naš kontekst. Vendar mislimo, da je prav, da tu zelo jasno pribijemo, da ne sme nobena vlada, nobena stranka, nobena sila ti dve naši javni ustanovi krčiti, jima kakorkoli škodovati v vsestranski rasti in želji po razvoju. Tudi nobena državna reforma ne sme v kakršnikoli obliki okrniti življenja in razvoja šole s slovenskim, našim jezikom ter slovenskih oddaj v okviru italijanske mreže RAI.

V tej naši pravici so nam jasno ob strani in nas nedvomno odločno ščitijo poleg mednarodnih pogodb tudi italijanska ustava, deželni statut dežele Furlanije-Juljske krajine ter sam zaščitni zakon št. 38/2001.

Reorganizacija naše skupnosti

Slovenska narodna skupnost v Italiji je potrebna temeljite reorganizacije. Našo bogato kulturno, socialno, športno in gospodarsko življenje bomo učinkovito razvijali le, če bomo delovali v toku s časom. Zato je potreben dogovorjen dolgoročni načrt o razvoju naše organiziranosti. Temelj vsakega dobrega načrta pa so objektivne analize stanja in obče sprejeta izhodišča.

Pred nastankom mlade slovenske države je bilo financiranje krovnih organizacij tesno odvisno od sto-

pnje demokracije v naši matični domovini, ki je bila tedaj vključena v Socialistično federativno republiko Jugoslavijo. Samoumevno je, da je bil sistem finančnih podpor s strani tedanje Jugoslavije dobrih štirideset let le enostransko usmerjen. Šele po letu 1991 lahko trdimo, da se je financiranje obeh krovnih organizacij primerno uravnovesilo. Posledice tega zgodovinskega scenarija so seveda prisotne še danes in se odražajo tako v **ustroju** kot v **premoženju** obeh krovnih organizacij.

Analiza stanja naše narodne skupnosti bo morala nujno vzeti v pretres celotno zgodovinsko obdobje, ki je pogojevalo nastanek in razvoj naše narodne skupnosti. Če odpremo poglavje globalne reorganizacije, se ne more zgodovina začeti včeraj - to je leta 1991. Današnja situacija je rezultat vsega povojnega obdobja, zato morajo naše analize seči v sam začetek, v prva povojna leta, ko se je začela oblikovati organiziranost naše zamejske družbe, tako kot jo danes poznamo.

Spregovoriti bomo morali o "družbenem gospodarstvu", ki je tudi danes prisotno v sicer drugačnih oblikah in je še vedno izraz le enega dela manjšine, čeprav na več področjih pogojuje celotno narodno skupnost. Drugi odprt problem so vrsta nepremičnin, ki moralno sodijo po svojem izvoru in namembnosti v skupno manjšinsko imovino, ne glede na sedanje lastništvo.

Če se teh in drugih tabu tematik ne bomo lotili, bodo izrazi, kot so reforme, sinergije in organiziranost, ostajali na mrtvem tiru. Iskreno in dokončno se moramo soočiti s temi temeljnimi vprašanji, ki resno pogojujejo sodelovanje v našem zamejskem prostoru. Samo tako bomo lahko načrtovali naš prihodnji razvoj, ki mora valorizirati naše mlade sile, spodbujati transparentnost v naši organiziranosti in ovrednotiti delovanje naših društev in ustanov. Za vse to pa imata krovni organizaciji neodložljivo odgovornost.

Svet slovenskih organizacij si želi odkritega in konstruktivnega odnosa, da skupaj analiziramo probleme in zapišemo obče sprejeta razvojna izhodišča. To lahko storimo le na temelju odkritega, izčrpnega in vsestranskega pozitivnega dialoga, tudi zaradi tega, da bi finančna kriza ne bila le preteveza za kakšno nesprejemljivo željo po preobratu.

Deželno vodstvo SSO je prepričano, da ni tako, ker tako ne more in ne sme biti, če hočemo naši narodni skupnosti v deželi Furlaniji-Juljski krajini dobro, če iskreno želimo njen splošni razvoj in razmah v boljšo prihodnost.

Trst, 13. septembra 2010
SVET SLOVENSkih
ORGANIZACIJ
Trst - Gorica - Videm

Pismo uredništvu

V nedeljo, 12. septembra, je bila ob 80-letnici ustrelitve štirih junakov na bazoviški gmajni lepa in množično obiskana slovesnost. K proslavi pa bi le imel nekaj pripomb.

1) Štirje junaki so padli za svoj narod, zato se mi je zdela rdeča zastava komunistične stranke nekam odveč, saj v letu 1930 še ni bilo komunizma pri nas.

2) Petje, recitacije in baleti so bili izredno lepo podani in nikakor ne predolgi, kot je nekdaj zapisal.

3) Pet slavnostnih govornikov (Milan Pahor, Miha Butara, Borut Pahor, Raul Pupo in Miroslav Košuta) je odločno preveč. Besede in stavki, ki so se kar venomer ponavljali, to ne gre. Tu naj izvem Raula Pupa, zgodovinarja, ki si je prizadeval za objektivno razmišljanje, ter predsednika slovenske vlade Boruta Pahorja, ki je bil vsebinsko svež in inovativen v svojem govoru in je med drugim tudi obsodil vse tri totalitarizme prejšnjega stoletja.

Za prihodnje proslave, če hočemo biti kolikor toliko uspešni, naj bo en zelo kratek uvodni nagovor, nato pa dva govornika in nič več.

4) Zaradi pičle prisotnosti članov italijanske narodnosti bi kazalo poleg govornika v italijanskem jeziku le uvodoma spregovoriti nekaj besed v italijanski. Stroga dvojezičnost je nekaj zelo razvečnega.

5) Med glavnima govornikoma naj bosta v prihodnje po možnosti oba predstavnik mladih generacij, da bi prinesla novega duha naši veliki in svečani prireditvi in da bi se tako izognili raznim ponavljajočim se stavkom, mislim in tudi demagoškimi besedam.

S. R.

PD Štandrež / Društveni izlet Po čudoviti avstrijski in bavarški deželi

Prosnetno društvo Štandrež organizira že vrsto let dva večdnevna izleta, enega

spomladi, drugega jeseni. Spomladi so se podali v Provanso, v začetku septembra pa v Zgornjo Avstrijo in Bavarsko. V soboto, 11., in nedeljo, 12. septembra, se je poln avtobus izletnikov podal v Zgornjo Avstrijo s čudovito deželo z ogledom mesteca Hallstatt, ki se ponaša s slikovito arhitekturo. Pot so nato nadaljevali do mesta Bad Inzchl, znanega po zdravilnih solnih ko-

pelih. V tem mestecu se je zbirala habsburška plemenita gospoda s cesarjem na čelu. Tu sta se spozna-

la tudi cesar Franc Jožef in njegova bodoča žena Sissi. V mestu je več znamenj, ki spominjajo na cesarski dvor. Na Bavarskem so si izletniki ogledali mesto Passau, ki se nahaja ob sotočju treh rek: Donave, Inna in Ilza. Mesto se ponaša z mogočno baročno katedralo z največjimi orglami na svetu. Vrnitev proti domu se je začela s plovbo po široki Donavi do mesta Linz. Tudi

to mesto je bogato s številnimi kulturnimi zgodovinskimi spomeniki. Pečat mestu dajeja mogočna gotska katedrala in osrednji trg. Udeleženci so bili z izletom zelo zadovoljni, saj je bila družba prijetna, lepo vreme in seveda obogatitev z ogledom številnih zanimivosti in naravnih lepot. Za mesec april Prosnetno društvo Štandrež napoveduje nov večdnevni izlet.

